

ZAKON

O POTVRĐIVANJU SEKTORSKOG SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I EVROPSKE KOMISIJE O MEHANIZMIMA PRIMENE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE REPUBLICI SRBIJI U OKVIRU INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ U OBLASTI PODRŠKE PROGRAMA RURALNOG RAZVOJA (IPARD III)

("Sl. glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 4/2023)

ČLAN 1

Potvrđuje se Sektorski sporazum između Vlade Republike Srbije i Evropske komisije o mehanizmima primene finansijske pomoći Unije Republici Srbiji u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć u oblasti podrške programa ruralnog razvoja (IPARD III), potpisan 3. aprila 2023. godine u Beogradu i 2. maja 2023. godine u Briselu u originalu na engleskom jeziku.

ČLAN 2

Tekst Sektorskog sporazuma između Vlade Republike Srbije i Evropske komisije o mehanizmima primene finansijske pomoći Unije Republici Srbiji u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć u oblasti podrške programa ruralnog razvoja (IPARD III) u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

SEKTORSKI SPORAZUM IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I EVROPSKE KOMISIJE O MEHANIZMIMA PRIMENE FINANSIJSKE POMOĆI UNIJE REPUBLICI SRBIJI U OKVIRU INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ U OBLASTI PODRŠKE PROGRAMA RURALNOG RAZVOJA (IPARD III)

SADRŽAJ

ODELJAK I OPŠTE ODREDBE	8
ČLAN 1 DELOKRUG	8
ČLAN 2 USKLAĐENOST SA SPORAZUMIMA	8
ČLAN 3 ODLUKE O FINANSIRANJU I FINANSIJSKI SPORAZUMI	8
ČLAN 4 USKLAĐENOST SA OSTALIM RADNJAMA I INSTRUMENTIMA	8
ODELJAK II PRAVILA INDIREKTNOG UPRAVLJANJA OD STRANE REPUBLIKE SRBIJE	9
NASLOV 1: USPOSTAVLJANJE SISTEMA UPRAVLJANJAI KONTROLE	9
ČLAN 5 PRINCIPI SPROVOĐENJA	9
ČLAN 6 FUNKCIJE I ZAJEDNIČKE ODGOVORNOSTI STRUKTURA I TELA	9
ČLAN 7 FUNKCIJE I ODGOVORNOSTI NACIONALNOG SLUŽBENIKA ZA ODOBRAVANJE	9
ČLAN 8 FUNKCIJE I ODGOVORNOSTI IPARD UPRAVLJAČKOG TELA	9
ČLAN 9 FUNKCIJE I ODGOVORNOSTI IPARD AGENCIJE	9
NASLOV 2: SISTEMI KONTROLE	10
ČLAN 10 OPŠTE ODREDBE O ZAHTEVIMA ZA PODRŠKU, ZAHTEVIMA ZA ISPLATU I DRUGE DEKLARACIJE	10
ČLAN 11 ADMINISTRATIVNE PROVERE	10
ČLAN 12 KONTROLE NA LICU MESTA	11
ČLAN 13 SADRŽAJ KONTROLE NA LICU MESTA	11
ČLAN 14 NAKNADNE (EX-POST) KONTROLE INVESTICIONIH OPERACIJA	12
ČLAN 15 KONTROLNI IZVEŠTAJ	12
ČLAN 16 MERE KOJE SE ODOSE NA POVRŠINU	13
ČLAN 17 MERE KOJE SE ODOSE NA ŽIVOTINJE	13
ČLAN 18 ADMINISTRATIVNE PROVERE MERA KOJE SE ODOSE NA POVRŠINU	13
ČLAN 19 ELEMENTI KONTROLE NA LICU MESTA MERA KOJE SE ODOSE NA POVRŠINU	14
ČLAN 20 MERENJE POVRŠINE	14
ČLAN 21 KONTROLA USLOVA PRIHVATLJIVOSTI I OBAVEZA KOD MERA KOJE SE ODOSE NA POVRŠINU	14
ČLAN 22 KONTROLNI IZVEŠTAJ MERA KOJE SE ODOSE NA POVRŠINU	15
ČLAN 23 SMANJENJA I ISKLJUČENJA KOJA SE ODOSE NA POVRŠINU I BROJ ŽIVOTINJA	15

ČLAN 24 NEUSKLAĐENOST SA KRITERIJUMIMA PRIHVATLJIVOSTI OSIM VELIČINE POVRŠINE ILI BROJA ŽIVOTINJA, PREUZETIM OBAVEZAMA ILI OSTALIM OBAVEZAMA	16
NASLOV 3: POSEBNE ODREDBE U VEZI SA POVERAVANJEM POSLOVA SPROVOĐENJA BUDŽETA REPUBLICI SRBIJI	17
ČLAN 25 ZAJEDNIČKI ZAHTEVI	17
ČLAN 26 PRIPREME ZA SLANJE ZAHTEVA ZA POVERAVANJE POSLOVA SPROVOĐENJA BUDŽETA	17
ČLAN 27 ZAHTEV I PRATEĆI ANEKSI	19
ODELJAK III PRAVILA PROGRAMIRANJA	19
ČLAN 28 IPARD III PROGRAM	19
ČLAN 29 MERE IPARD III PROGRAMA	19
ODELJAK IV PRAVILA SPROVOĐENJA	20
NASLOV 1 OPŠTA PRAVILA I PRINCIPI SPROVOĐENJA	20
ČLAN 30 PRAVILA NABAVKE	20
NASLOV 2: TRANSPARENTNOST I VIDLJIVOST	20
ČLAN 31 INFORMISANJE, JAVNOST I TRANSPARENTNOST	20
ČLAN 32 VIDLJIVOST I KOMUNIKACIJA	21
ODELJAK V PRAVILA O FINANSIJSKOM UPRAVLJANJU IPA III POMOĆI	22
NASLOV 1: OPŠTE ODREDBE	22
ČLAN 33 OPŠTA PRAVILA O FINANSIJSKOJ POMOĆI	22
ČLAN 34 INTENZITETI POMOĆI I STOPA DOPRINOSA UNIJE	22
NASLOV 2: PRIHVATLJIVOST	22
ČLAN 35 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA	22
NASLOV 3: FINANSIRANJE I PLAĆANJE	25
ČLAN 36 OTKAZIVANJE NEISKORIŠĆENIH SREDSTAVA	25
ČLAN 37 PLAN FINANSIRANJA IPARD III PROGRAMA	25
ČLAN 38 ISPLATE DOPRINOSA UNIJE	25
ČLAN 39 ZAHTEVI ZA PLAĆANJE OD STRANE REPUBLIKE SRBIJE	26
ČLAN 40 PREDFINANSIRANJE	27
ČLAN 41 IZRAČUNAVANJE IZNOSA ZA PLAĆANJE	28
ČLAN 42 IZRAVNANJE KONAČNOG SALDA	28
ČLAN 43 ISPLATA KORISNICIMA	29
ČLAN 44 DEVIZNI KURS I KAMATA	30
NASLOV 4: ZATVARANJE PROGRAMA	31
ČLAN 45 ZATVARANJE IPARD III PROGRAMA	31
ČLAN 46 ČUVANJE DOKUMENTACIJE	32
NASLOV 5: FINANSIJSKE KOREKCIJE I ISPITIVANJE I PRIHVATANJE RAČUNA	32
ČLAN 47 SADRŽAJ GODIŠNJIH RAČUNA	32
ČLAN 48 PRENOS INFORMACIJA NEOPHODNIH ZA ISPITIVANJE I PRIHVATANJE OBRAČUNA	33
ČLAN 49 FORMA I SADRŽAJ RAČUNOVODSTVENIH PODATAKA	33
ČLAN 50 PROCEDURE ISPITIVANJA I PRIHVATANJA RAČUNA	34
ČLAN 51 USKLAĐENOST RAČUNA	35
ČLAN 52 POVRAĆAJ SREDSTAVA	36
ODELJAK VI PRAĆENJE, VREDNOVANJE I IZVEŠTAVANJE	37
NASLOV 1: PRAĆENJE PROGRAMA	37
ČLAN 53 PRAĆENJE PROGRAMA I POKAZATELJI PRAĆENJA	37
ČLAN 54 IPARD III ODBOR ZA PRAĆENJE	37
ČLAN 55 POKAZATELJI	38
NASLOV 2: VREDNOVANJE	38
ČLAN 56 NAČELA ZA VREDNOVANJE IPARD III PROGRAMA	38
ČLAN 57 PRETHODNO (<i>EX-ANTE</i>) VREDNOVANJE IPARD III PROGRAMA	38
ČLAN 58 PLAN VREDNOVANJA ZA IPARD III PROGRAM	39
ČLAN 59 PERIODIČNO VREDNOVANJE	39
ČLAN 60 NAKNADNO (<i>EX-POST</i>) VREDNOVANJE	40
NASLOV 3: IZVEŠTAVANJE	40

ČLAN 61 GODIŠNJI I ZAVRŠNI IZVEŠTAJI O SPROVOĐENJU	40
ODELJAK VII ZAVRŠNE ODREDBE	42
ČLAN 62	42
ČLAN 63 PRIMENLJIVOST SEKTORSKOG SPORAZUMA ZA IPA	42
ČLAN 64 VIŠA SILA I IZUZETNE OKOLNOSTI	42
ČLAN 65 ADRESE ZA KOMUNIKACIJU	42
ČLAN 66 NEUSKLAĐENOST I RASKID SPORAZUMA	43
ČLAN 67 STUPANJE NA SNAGU	43
ČLAN 68 POTPISIVANJE	44
ANEKSI	45
ANEKS 1. OSNOVNE FUNKCIJE SISTEMA INTERNE KONTROLE	46
ANEKS 2. OKVIR INTERNE KONTROLE	50
ANEKS 3. DOKUMENTA POTREBNA ZA ZAHTEV ZA POVERAVANJE POSLOVA SPROVOĐENJA BUDŽETA	55
ANEKS 4. PRAVILA PROGRAMIRANJA	58
NERA 1 - INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA	61
<i>Korisnici</i>	61
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	61
<i>Tipovi prihvatljivih gazdinstava</i>	61
<i>Ekonomska održivost korisnika</i>	62
<i>Ostali kriterijumi prihvatljivosti</i>	62
<i>Neproizvodne investicije</i>	63
<i>Investicije u postrojenja za obnovljive izvore energije</i>	63
NERA 2 - PODRŠKA ZA USPOSTAVLJANJE PROIZVOĐAČKIH GRUPA	63
NERA 3 - INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU KOJE SE TIČU PRERADE I MARKETINGA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I PROIZVODA RIBARSTVA	65
<i>Korisnici</i>	65
<i>Zajedničke investicije</i>	65
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	65
<i>Ekonomska održivost korisnika</i>	66
<i>Ostali kriterijumi prihvatljivosti</i>	66
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	67
NERA 4 - AGRO-EKOLOŠKO-KLIMATSKA NERA I ORGANSKA PROIZVODNJA	67
<i>Korisnici</i>	67
<i>Zajednički kriterijumi prihvatljivosti</i>	67
<i>Vrsta operacije</i>	67
<i>Polazna osnova</i>	68
<i>Relevantno znanje</i>	69
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	69
NERA 5 - SPROVOĐENJE LOKALNIH STRATEGIJA RURALNOG RAZVOJA - LEADER	70
<i>Korisnici</i>	70
NERA 6 - INVESTICIJE U RURALNU JAVNU INFRASTRUKTURU	72
<i>Korisnici</i>	72
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	72
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	72
NERA 7 - DIVERZIFIKACIJA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I RAZVOJ POSLOVANJA	72
<i>Korisnici</i>	72
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	72
<i>Vrsta poljoprivrednih proizvođača, preduzetnika/privrednih društava i proizvođačkih organizacija koji su predmet podrške</i>	72
<i>Ekonomska održivost korisnika</i>	73
<i>Ostali kriterijumi prihvatljivosti</i>	73
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	73
NERA 8 - UNAPREĐENJE OBUKA	74
<i>Korisnici</i>	74

<i>Učesnici</i>	74
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	74
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	75
NERA 9 - TEHNIČKA POMOĆ	75
<i>Korisnici</i>	75
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	75
NERA 10 - SAVETODAVNE USLUGE	76
<i>Korisnici</i>	76
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	76
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti (po sektoru)</i>	76
NERA 11 - PODIZANJE I ZAŠTITA ŠUMA	77
<i>Korisnici</i>	77
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	77
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	78
<i>Pošumljavanje, agrošumarstvo, obnova šuma nakon požara</i>	78
<i>Prevenција oštećenja šuma od šumskih požara</i>	79
<i>Poboljšanje otpornosti i ekološke vrednosti šumskih ekosistema</i>	80
NERA 12 - FINANSIJSKI INSTRUMENTI	80
<i>Korisnici</i>	80
<i>Opšti kriterijumi prihvatljivosti</i>	81
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	81
NERA 13 - PROMOCIJA SARADNJE ZA INOVACIJE I TRANSFER ZNANJA	81
<i>Korisnici</i>	81
<i>Kriterijumi prihvatljivosti</i>	82
<i>Specifični kriterijumi prihvatljivosti</i>	82
ANEKS 5. OBRAZAC D 1 - IZJAVA O RASHODIMA I PRIHODIMA	83
ANEKS 6. OBRAZAC D 2 - GODIŠNJA IZJAVA O RAČUNIMA ZA FINANSIJSKU GODINU (.....)	85
ANEKS 7. PROGNOZE PLAĆANJA	89
ANEKS 8. INFORMACIJE I KOMUNIKACIJA U VEZI PODRŠKE IZ IPA III POMOĆI	90
ANEKS 9. SPISAK SVIH IZVRŠENIH PLAĆANJA U FINANSIJSKOJ GODINI 20XX_ ZA IPARD III PROGRAM U REPUBLICI SRBIJI	94

Evropska komisija, koja postupa za i u ime Evropske unije (u daljem tekstu: Komisija)

s jedne strane i

Vlada Republike Srbije, koja postupa u ime Republike Srbije (u daljem tekstu: Srbija)

s druge strane

i označene zajedničkim terminom: sporazumne strane

Budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/1529 kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći¹ (u daljem tekstu: IPA III Uredba) predstavlja pravnu osnovu za pružanje finansijske pomoći korisnicima koji su navedeni u Aneksu I IPA III Uredbe kako bi ih podržao u usvajanju i sprovođenju reformi u različitim sektorima, naročito u sektoru poljoprivrede, a koje su neophodne za poštovanje vrednosti Unije i postepeno usaglašavanje sa pravilima, standardima, politikama i praksama Unije, na njihovom putu do punopravnog članstva u Uniji.

(2) Sprovedbena Uredba (EU) 2021/2236² utvrđuje primenljive odredbe upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: IPA III Sprovedbena uredba).

(3) U skladu sa članom 5. IPA III Sprovedbene Uredbe, Okvirni sporazum o finansijskom partnerstvu mogu biti dopunjeni Sektorskim sporazumima koji uspostavljaju specifične odredbe za upravljanje i sprovođenje IPA III pomoći u specifičnim oblastima podrške ili programima.

(4) Republika Srbija ispunjava uslove za korišćenje pomoći na osnovu IPA III Uredbe.

(5) Dana 20. decembra 2022. godine sklopljen je Okvirni sporazum o finansijskom partnerstvu između Vlade Republike Srbije i Komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Republici Srbiji u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III) (u daljem tekstu: FFPA).

(6) Republika Srbija će sprovoditi programe ruralnog razvoja na osnovu indirektnog upravljanja u skladu sa članom 62(1)(v) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskog parlamenta i Saveta³ (u daljem tekstu: Finansijska Uredba) koji moraju da prikažu aktivnosti koje će biti finansirane iz IPA III pomoći. Odabrane vrste aktivnosti će biti slične prirode kao što je navedeno u okviru Evropskog poljoprivrednog fonda

za ruralni razvoj.

(7) U nekim odeljcima FFPA pravila za sprovođenje programa ruralnog razvoja nisu dovoljno detaljna. Stoga je potrebno utvrditi dalja detaljna pravila za sprovođenje i upravljanje IPA III programom ruralnog razvoja u Sektorskom sporazumu u skladu sa članom 9. FFPA.

(8) U cilju postizanja usklađenosti ova dva dokumenta, struktura Sektorskog sporazuma će pratiti strukturu FFPA.

¹ Uredba (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Saveta od 15. septembra 2021. god. kojom se uspostavlja Instrument pretprištupne pomoći (IPA III) (OJ L 330, 20.9.2021, str. 1).

² Sprovedbena Uredba Komisije (EU) 2021/2236 od 15. decembra 2021. god. o posebnim pravilima za sprovođenje Uredbe (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Saveta koji uspostavlja Instrument za pretprištupnu pomoć (IPA III) (OJ L 450, 16.12.2021, str. 10).

³ Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskog parlamenta i Saveta od 18. jula 2018. god. o finansijskim pravilima primenljivim na generalni budžet Unije, izmenama Uredbi (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014, Odluka br. 541/2014/EU i ukidajući Uredbu (EU, Evroatom) br. 966/2012 (OJ L 193, 30.7.2018, str. 1).

SPORAZUMELE SU SE:

Odeljak I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Delokrug

Ovaj Sporazum uspostavlja posebne odredbe za upravljanje i sprovođenje pomoći u oblastima podrške u okviru IPA III programa ruralnog razvoja (IPARD III) u skladu sa članom 9. FFPA.

On dopunjuje Okvirni sporazum o finansijskom partnerstvu FFPA zaključen sa Republikom Srbijom u skladu sa članom 5 (1) i (2) IPA III Sprovedbene Uredbe za sprovođenje IPA III. U slučaju sukoba, odredbe FFPA će prevladati nad onima iz Sektorskog sporazuma.

Član 2

Usklađenost sa sporazumima

(1) Republika Srbija preduzima sve potrebne mere, kako bi se osiguralo odgovarajuće izvršavanje svih aktivnosti pomoći i olakšalo sprovođenje IPARD III programa u skladu sa FFPA i ovim Sporazumom (u daljem tekstu: Sporazum). Republika Srbija će uskladiti IPARD III program i Finansijski sporazum, iz člana 3. ovog Sporazuma.

(2) U slučaju sukoba, odredbe Sporazuma će prevladati nad onima iz IPARD III programa.

(3) Sektorski sporazum će se menjati kad god Komisija smatra da je to potrebno za najbolje programiranje i finansijsko sprovođenje IPARD III programa Republike Srbije. Komisija može predložiti tehničke i nesuštinske izmene nakon "procedure razmene pisama" koja će biti okončana uz saglasnost Republike Srbije. Za suštinske izmene po mišljenju Komisije slediće se "procedura potpisivanja i zaključivanja".

Član 3

Odluke o finansiranju i finansijski sporazumi

Nakon što FFPA i ovaj Sporazum stupe na snagu i nakon što Komisija usvoji finansijsku odluku kojom se odobrava IPARD III program, Finansijski sporazum se zaključuje u skladu sa članom 5(3) IPA III Sprovedbene Uredbe.

Finansijski sporazum utvrđuje presek višegodišnjih pravnih obaveza i period valjanosti tih obaveza, što je raščlanjeno u nekoliko godina na godišnje rate.

Finansijski sporazum se revidira na godišnjem nivou, kako bi se uzeli u obzir iznosi predviđeni budžetom Unije i, po potrebi, izmene ovog Sporazuma.

Član 4

Usklađenost sa ostalim radnjama i instrumentima

(1) Osim člana 5(2)(b) FFPA, Komisija i Republika Srbija osiguravaju usklađenost i koordinaciju pomoći unutar i između IPARD III programa, ostalih relevantnih aktivnosti u okviru IPA III Uredbe i IPA III Programskog okvira i pomoći od Evropske investicione banke i drugih međunarodnih finansijskih instrumenata, na nivoima planiranja, programiranja i sprovođenja.

(2) Izbegava se svako preklapanje radnji koje su obuhvaćene pomoći pruženom u okviru različitih prozora IPA III programskog okvira.

Odeljak II PRAVILA INDIREKTOG UPRAVLJANJA OD STRANE REPUBLIKE SRBIJE

Naslov 1:
USPOSTAVLJANJE SISTEMA UPRAVLJANJA I KONTROLE

Član 5

Principi sprovođenja

Sprovođenje IPARD III programa vrši Republika Srbija na osnovu indirektnog upravljanja, kako je navedeno u članu 7(1)(b) FFPA.

Član 6

Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura i tela

Strukturama i telima kako je navedeno u članu 10(1) tačke (v) i (g) FFPA dodeljuju se funkcije i odgovornosti utvrđene u Aneksu I ovog Sporazuma.

Član 7.

Funkcije i odgovornosti nacionalnog službenika za odobravanje

(1) Nacionalni službenik za odobravanje (u daljem tekstu: NAO) je odgovoran za uspostavljanje Upravljačke strukture kao što se i navodi u članu 10(1)(v) FFPA.

(2) Pored odredbe 4 Aneksa A FFPA, NAO ima ulogu jedinog sagovornika sa Komisijom za sva pitanja koja se odnose na IPARD program u vezi sa:

(a) distribucijom tekstova i smernica Unije, koji se odnose na sistem upravljanja i kontrole, kao i na sve ostale organe odgovorne za njihovo sprovođenje i njihovu usklađenu primenu;

(b) zahtevom za poveravanje poslova sprovođenja budžeta kao što se navodi u članu 13(1) FFPA;

(v) stavljanjem na raspolaganje Komisiji kompletne evidencije računovodstvenih podataka potrebnih u statističke i kontrolne svrhe.

(3) NAO će proceniti sve predložene promene vezano za sistem sprovođenja ili plaćanja IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije i Upravljačke strukture. NAO podnosi Komisiji, uz primerak Revizorskom organu, sve suštinske promene, uključujući procenu NAO, odgovarajuća pojašnjenja, obrazloženja i prateća dokumenta radi ispitivanja i odobravanja takvih promena pre njihovog sprovođenja.

Član 8

Funkcije i odgovornosti IPARD upravljačkog tela

IPARD Upravljačkom telu dodeljene su funkcije i odgovornosti u skladu sa Aneksom 1 ovog Sporazuma i Aneksom A, odredbom 6a FFPA.

Član 9

Funkcije i odgovornosti IPARD agencije

IPARD agenciji dodeljene su funkcije i odgovornosti u skladu sa Aneksom 1 ovog Sporazuma i Aneksom A, odredbom 6b FFPA.

Naslov 2:
SISTEMI KONTROLE

Član 10

Opšte odredbe o zahtevima za podršku, zahtevima za isplatu i druge deklaracije

(1) Republika Srbija će obezbediti odgovarajuće procedure za podnošenje zahteva za podršku i/ili zahteva za isplatu i drugih deklaracija koje se odnose na mere ruralnog razvoja.

(2) Rezultati administrativnih provera i kontrola na licu mesta se procenjuju kako bi se utvrdilo da li postoji rizik za druge slične operacije, korisnike ili druga tela, kao i da li postoji neusklađenost sa kriterijumima prihvatljivosti ili nekim drugim obavezama navedenim u Sporazumima i IPARD III programu, da li se sprovodi neophodan nivo kontrole, kao i da li postoji potreba za određenim korektivnim i preventivnim aktivnostima.

(3) Gde je primenljivo, administrativna provera i kontrola na licu mesta kriterijuma prihvatljivosti uzima u obzir slučajeve kod kojih se sumnja na nepoštovanje kriterijuma koje su prijavile druge službe, organi ili organizacije.

Član 11

Administrativne provere

(1) Administrativne provere se sprovode nad svim zahtevima za podršku, zahtevima za isplatu ili drugim deklaracijama koje korisnik ili treća

strana, mora da priloži i obuhvataju sve elemente koje je moguće i adekvatno kontrolisati putem administrativne provere. Procedure osiguravaju evidentiranje obavljenog posla vezanog za praćenje, rezultate provere i mere preduzete kako bi se otklonila odstupanja.

(2) Administrativne provere zahteva za podršku osiguravaju usklađenost operacije sa primenjivim obavezama utvrđenim ovim Sporazumom, uključujući i one koje se odnose na obavezne standarde i zahteve. Provere će posebno obuhvatiti verifikaciju:

(a) prihvatljivosti operacije za koju se traži podrška;

(b) kriterijuma prihvatljivosti definisane u IPARD III programu, preuzete i ostale obaveze iz operacije za koju se traži podrška;

(v) usklađenosti sa kriterijumima selekcije;

(g) prihvatljivosti troškova operacije;

(d) usklađenosti operacije za koju se traži podrška sa primenjivim nacionalnim pravilima i pravilima Unije, naročito, i gde je to primenjivo, o javnoj nabavci, državnoj pomoći i ostalim obaveznim standardima utvrđenim nacionalnim zakonodavstvom ili ovim Sporazumima (uključujući IPARD III program);

(d) opravdanosti predloženih troškova, što se procenjuje upotrebom odgovarajućeg sistema vrednovanja, kao što su referente cene, standardni jedinični troškovi, poređenje različitih ponuda ili putem evaluacione komisije;

(e) pouzdanost potencijalnih korisnika, u odnosu na bilo koju informaciju od treće strane, kao što su sudske presude, krivični postupci pokrenuti od strane javnog tužioca, započeta stečajna procedura.

(3) Administrativne provere zahteva za isplatu uključuju proveru:

(a) isporuke kofinansiranih proizvoda i usluga. Ugovorno predfinansiranje od strane tela za ugovaranje, može se tretirati kao dozvoljen trošak do 10% iznosa navedenog u ugovoru;

(b) opravdanosti zahtevanih troškova;

(v) izvršenosti operacije i ispunjenosti uslova u poređenju sa operacijom za koju je zahtev za podršku podnet i odobren;

(g) opravdanosti zahtevanih troškova, koji će se procenjivati upotrebom odgovarajućeg sistema vrednovanja i izvršenih plaćanja.

(4) Administrativne provere uključuju postupke za izbegavanje dvostrukog finansiranja sa ostalim programima Unije ili nacionalnim programima. Ako postoji finansiranje iz drugih izvora, te provere osiguravaju da ukupna primljena pomoć ne pređe najvišu dozvoljenu gornju granicu pomoći.

(5) Administrativne provere se odnose i na dokumenta navedena u članu 38(7) ovog Sporazuma.

(6) Naznake nepravilnosti će biti praćene odgovarajućim administrativnim procedurama.

Član 12

Kontrole na licu mesta

(1) Republika Srbija će organizovati kontrolu na licu mesta zahteva za podršku i zahteva za isplatu koristeći odgovarajuću metodologiju i obuhvatajući sve elemente koje je moguće proveriti u vreme kontrole. Te kontrole obuhvataju sve operacije najmanje jednom tokom perioda sprovođenja projekta i koliko je moguće, sprovodiće se pre nego što se izvrši konačna isplata. Međutim, u izuzetnim okolnostima, uz blagovremeno obaveštenje i obrazloženje, Republika Srbija može odlučiti da kontrola na licu mesta nije neophodna.

(2) Kontrole na licu mesta se mogu najaviti unapred, pod uslovom da svrha kontrole nije ugrožena. Ako je prethodna najava data više od 48 sati pre kontrole na licu mesta, ona će biti ograničena na neophodni minimum, zavisno od prirode mere i operacije koja je kofinansirana.

(3) Gde je primenjivo, kontrole na licu mesta predviđene ovim Sporazumom vrše se u isto vreme kao i sve druge kontrole koje su predviđene u Uniji ili nacionalnim zakonom. Trajanje kontrole na licu mesta je strogo ograničeno na minimalni potrebni vremenski period.

(4) Kontrolori koji vrše kontrole na licu mesta neće biti uključeni u administrativne provere iste operacije.

(5) Kontrole na licu mesta se mogu izvršiti fizičkim posetama ili alternativnim sredstvima, kao što su svi relevantni dokumentovani dokazi, uključujući fotografije sa geografskim označavanjem, koji omogućuju da se donesu konačni zaključci na zadovoljstvo nadležnog kontrolnog tela u vezi sa realizacijom operacije.

Član 13

Sadržaj kontrole na licu mesta

(1) Kontrole na licu mesta utvrđuju da li je podnet zahtev za operaciju i da li se ona sprovodi u skladu sa važećim pravilima i obuhvataju sve kriterijume prihvatljivosti, preuzete obaveze i druge obaveze koje se odnose na uslove za odobravanje podrške, a koje se mogu proveriti u vreme kontrole i nisu bile predmet verodostojne administrativne provere. One će potvrditi da li je operacija prihvatljiva.

(2) Kontrole na licu mesta utvrđuju tačnost podataka koje je korisnik dostavio putem neophodnih dokumenata. Ovo uključuje proveru da li su podneti zahtevi i zahtevi za isplatu koje je dostavio korisnik potkrepljeni računovodstvenim i drugim dokumentima, uključujući, gde je neophodno, kontrolu tačnosti podataka u zahtevu za isplatu na osnovu podataka ili poslovnih dokumenata trećih strana.

(3) Kontrole na licu mesta proveravaju da li je upotreba ili nameravana upotreba operacije u skladu sa upotrebom opisanom u podnetom zahtevu za podršku i za koju je podrška odobrena. Kontrole na licu mesta uključuju proveru mesta gde se operacija sprovodi (fizičkom posetom ili korišćenjem alternativnih sredstava) ili, ako je operacija nematerijalna, proveru se vrši kod promotera operacije.

Član 14

Naknadne (ex-post) kontrole investicionih operacija

(1) Naknadne (ex-post) kontrole se vrše kod investicionih operacija kako bi se proverilo poštovanje obaveza navedenih u članu 35(6) ili u IPARD III programu.

(2) Kontrolori naknadnih (ex-post) kontrola ne smeju biti uključeni ni u jednu prethodnu kontrolu iste investicione operacije, osim ako drugi kontrolori u međuvremenu nisu izvršili barem jednu kontrolu na licu mesta.

(3) Naknadne (ex-post) kontrole se vrše u roku od pet godina od datuma konačne isplate korisniku. Sve investicije moraju se kontrolisati najmanje jednom tokom perioda od pet godina.

(4) Naknadne (ex-post) kontrole koje su izvedene tokom perioda od pet godina zasnivaju se na analizi rizika i finansijskom uticaju različitih operacija, grupa operacija ili mera.

(5) Uzorak odobrenih operacija kontroliše se u skladu sa st. 3 i 4, a naročito uzima u obzir:

(a) potrebu da se proveru odgovarajuća kombinacija tipa i veličina operacija;

(b) sve faktore rizika koji su utvrđeni nakon nacionalnih kontrola ili kontrola Unije;

(v) potrebu za održavanjem ravnoteže između mera.

(6) Naknadne (ex-post) kontrole se mogu vršiti korišćenjem fizičkih poseta ili alternativnim sredstvima, kao što su svi relevantni dokumentovani dokazi, uključujući fotografije sa geografskim označavanjem, koje bi omogućile da se donesu konačni zaključci na zadovoljstvo nadležnog kontrolnog organa u vezi sa poštovanjem obaveza.

Član 15

Kontrolni izveštaj

(1) Svaka kontrola na licu mesta u skladu sa ovim naslovom biće predmet kontrolnog izveštaja koji omogućava pregled detalja izvršenih kontrola. Izveštaj posebno ukazuje na sledeće:

(a) mere i proverene podnete zahteve ili zahteve za isplatu;

(b) prisutna lica tokom kontrole;

(v) da li je obaveštenje o kontroli poslato korisniku i, ako jeste, period prethodnog obaveštenja;

(g) rezultati kontrole i, gde je primenjivo, zapažanja bilo koje vrste;

(d) naznake o svim specifičnim kontrolnim merama koje treba sprovesti u kontekstu pojedinačnih mera;

(đ) naznake bilo kakve utvrđene neusklađenosti koja bi mogla da zahteva praćenje tokom narednih godina;

(e) dalje mere kontrole koje treba izvršiti.

(2) U slučaju kontrole na licu mesta, korisnik će imati mogućnost da potpiše izveštaj u toku kontrole kako bi potvrdio svoje prisustvo tokom kontrole i dodao svoja zapažanja.

Ukoliko se otkrije neusklađenost, korisnik dobija primerak kontrolnog izveštaja.

(3) Odredbe stava 1. i druga tačka stava 2. se primenjuju *mutatis mutandis* na naknadne (ex-post) kontrole na koje se odnosi ovaj naslov.

Član 16

Mere koje se odnose na površinu

(1) Za potrebe ovog naslova "mere koje se odnose na površinu" označavaju mere kod kojih se podrška zasniva na veličini prijavljene površine.

(2) Ne dovodeći u pitanje članove 11(1) i 12, kontrole mera koje se odnose na površinu će biti u skladu sa pravilima propisanim u čl. od 18. do 24.

Član 17

Mere koje se odnose na životinje

(1) Za potrebe ovog naslova, "mere koje se odnose na životinje" označavaju mere kod kojih se podrška zasniva na broju prijavljenih

životinja.

(2) Ne dovodeći u pitanje članove 11(1) i 12, pravila utvrđena u članovima od 18. do 24. se primenjuju *mutatis mutantis* na kontrolu mera koje se odnose na životinje.

Član 18

Administrativne provere mera koje se odnose na površinu

(1) Administrativne provere će omogućiti otkrivanje neusklađenosti. Provere će obuhvatati sve elemente koje je moguće i svrsishodno kontrolisati putem administrativne provere. One će osigurati da:

(a) su kriterijumi prihvatljivosti, preuzete obaveze i druge obaveze ispunjene;

(b) ne postoji dvostruko finansiranje kroz druge programe Unije;

(v) je zahtev za podršku ili zahtev za isplatu potpun i podnet u odgovarajućem roku i, gde je primenjivo, da su prateća dokumenta predata i da dokazuju prihvatljivost;

(g) postoji usaglašenost sa dugoročnim obavezama, tamo gde je primenjivo.

(2) Tamo gde je primenjivo, administrativne provere obuhvatiće unakrsne provere poljoprivrednih parcela navedenih u zahtevu i/ili zahtevu za isplatu i informacije koje su sadržane u nacionalnim registrima za zemljište, gazdinstva i životinje, kako bi se proverila prihvatljivost površina kao takvih;

(3) Naznake neusklađenosti nakon unakrsnih provera biće praćene drugom odgovarajućom administrativnom procedurom, i gde je neophodno, kontrolom na licu mesta.

Član 19

Elementi kontrole na licu mesta mera koje se odnose na površinu

Kontrole na licu mesta obuhvataju merenje površine i proveru kriterijuma prihvatljivosti, preuzetih obaveza i drugih obaveza korisnika u okviru mera.

Član 20

Merenje površine

(1) Merenje površine poljoprivredne parcele u sklopu kontrole na licu mesta se obavlja na svim poljoprivrednim parcelama za koje je podnet zahtev za podršku i/ili zahtev za isplatu.

(2) Finansijskim sporazumom zaključenim između Komisije i Republike Srbije, ili njegovim izmenama i dopunama, može biti predviđeno da stvarno merenje površine poljoprivredne parcele u sklopu kontrole na licu mesta bude ograničeno na slučajno odabrani uzorak parcela. Ako se radi o takvom slučaju, Finansijski sporazum će naznačiti minimalnu veličinu uzorka. Ako se prilikom kontrole ovakvog uzorka otkrije bilo kakva neusklađenost, meriće se sve poljoprivredne parcele ili će doneti zaključci iz uzorka biti ekstrapolirani.

(3) Površine poljoprivredne parcele se mere na način koji dokazano obezbeđuje merenje onog kvaliteta koji je barem ekvivalentan onom koji se dobija preko Globalno navigacionog satelitskog sistema (GNSS) ili orto-foto snimkom.

(4) Tolerancija jedne vrednosti biće definisana za sva merenja površina koja se izvode GNSS i/ili orto-foto snimkom. Za ovu svrhu, upotrebljeni alati za merenje biće validirani za najmanje jednu validacionu klasu tolerancije ispod pojedinačne vrednosti. Međutim, tolerancija pojedinačne vrednosti ne sme da prelazi 1,25 m.

Maksimalna tolerancija u vezi sa svakom poljoprivrednom parcelom neće, u apsolutnom smislu, prelaziti 0,1 ha.

(5) Ukupna površina poljoprivredne parcele se može uzeti u obzir tokom merenja pod uslovom da ona u potpunosti ispunjava uslove. U drugim slučajevima, u obzir se uzima neto prihvatljiva površina.

Član 21

Kontrola uslova prihvatljivosti i obaveza kod mera koje se odnose na površinu

(1) Provere se vrše bilo kojim sredstvima koja omogućavaju kontrolu različitih preuzetih obaveza i drugih obaveza korisnika.

(2) Ako metod jedne kontrole nije dovoljan za potrebe stava 1, sistem kontrole će obezbediti sredstva za više kontrola, koji zajedno zadovoljavaju zahteve iz stava 1.

Član 22

Kontrolni izveštaj mera koje se odnose na površinu

(1) Svaka kontrola na licu mesta mera koja se odnosi na površinu biće predmet kontrolnog izveštaja koji omogućava pregled detalja izvedenih kontrola i izvođenje zaključaka o usklađenosti sa kriterijumima prihvatljivosti, preuzetim obavezama i ostalim obavezama. Pored

navedenog u članu 15, izveštaj naročito ukazuje na:

(a) kontrolisane poljoprivredne parcele, izmerene poljoprivredne parcele uključujući, gde je to primenjivo, rezultat merenja po izmerenim poljoprivrednim parcelama i upotrebljene metode merenja;

(b) gde je to primenjivo, rezultate merenja nepoljoprivrednog zemljišta za koje se traži podrška u okviru mera ruralnog razvoja i upotrebljene metode merenja;

(2) Korisnik će imati mogućnost da potpiše izveštaj u toku kontrole, kako bi potvrdio prisustvo tokom kontrole i dodao zapažanja. Ukoliko se otkrije neusklađenost, korisnik dobija primerak kontrolnog izveštaja.

Član 23

Smanjenja i isključenja koja se odnose na površinu i broj životinja

(1) Ako je utvrđena površina veća od prijavljene u zahtevu za isplatu, za izračunavanje pomoći koristiće se prijavljena površina.

Ako površina prijavljena u zahtevu za isplatu premašuje utvrđenu površinu, pomoć će biti obračunata na osnovu utvrđene površine.

Međutim, kada je razlika između ukupne utvrđene površine i ukupne površine prijavljene u zahtevu za isplatu za meru, manja ili jednaka od 0,1 hektara, utvrđena površina će se smatrati jednakom prijavljenoj površini.

Treća tačka ovog stava se ne primenjuje kada razlika predstavlja više od 20% od ukupne površine prijavljene za isplatu.

Ako je postavljen maksimalni limit ili gornja granica za prihvatljivu površinu za podršku, iznos hektara prijavljenih u zahtevu za isplatu će biti smanjen do limita ili gornje granice.

(2) U slučaju navedenom u drugoj tački stava 1, ako je razlika veća od 3% ili dva hektara, ali ne prelazi 20% utvrđene površine, pomoć se izračunava na osnovu utvrđene površine umanjene za dvostruku vrednost razlike.

Ako je razlika veća od 20% utvrđene površine, pomoć neće biti odobrena.

(3) Ako broj životinja prijavljen u zahtevu za pomoć ili zahtevu za isplatu premašuje broj koji je utvrđen kao rezultat administrativnih provera ili kontrola na licu mesta, pomoć ili podrška će biti obračunata na osnovu utvrđenog broja životinja.

Ako se utvrdi razlika između prijavljenog i utvrđenog broja životinja, ukupan iznos podrške na koji korisnik ostvaruje pravo u okviru mere podrške umanjuje se za:

a) procenat utvrđenog broja životinja u okviru svih šema pomoći i otkrivene nepravilnosti podeljen na sve životinje, ukoliko ne prelazi 10%, i

b) ako dvostruki procenat utvrđen na životinjama prema svim šemama pomoći i otkrivenih nepravilnosti podeljen na sve životinje, prelazi 10%, ali ne više od 20%.

Ako je razlika veća od 20% od utvrđenog broja životinja, pomoć neće biti odobrena.

(4) Da bi utvrdili procenat za koji se umanjuje iznos podrške, broj prijavljenih životinja i otkrivene neusklađenosti deli se sa utvrđenim brojem životinja u vezi sa zahtevom za pomoć ili zahtevom za isplatu za predmetnu godinu potraživanja.

Član 24

Neusklađenost sa kriterijumima prihvatljivosti osim veličine površine ili broja životinja, preuzetim obavezama ili ostalim obavezama

(1) Zahtevana podrška će biti u potpunosti odbijena ili povučena kada kriterijumi prihvatljivosti nisu ispunjeni.

(2) Zahtevana podrška će biti delimično ili u potpunosti odbijena ili povučena, kada se ne ispune sledeće preuzete obaveze ili ostale obaveze:

(a) preuzete obaveze utvrđene u programu ruralnog razvoja, ili

(b) kada je primenjivo, ostale obaveze nastale na osnovu operacije utvrđene od strane Unije ili nacionalnim zakonom ili utvrđene programom ruralnog razvoja, naročito, javne nabavke, državna pomoć i drugi obavezni standardi i zahtevi.

(3) Prilikom odlučivanja o stopi odbijanja ili povlačenja podrške nakon neusklađenosti preuzetih obaveza ili ostalih obaveza iz stava 2 uzima se u obzir težina, obim, trajanje i ponavljanje neusklađenosti koji se odnose na uslove za podršku iz stava 2.

Težina neusklađenosti zavisice, naročito, od značaja posledica neusklađenosti, uzimajući u obzir ciljeve preuzetih obaveza ili ostalih obaveza koje nisu ispunjene.

Stepen neusklađenosti zavisice, naročito, od njegovog uticaja na operaciju u celini.

Trajanje će zavisiti, naročito, od dužine vremena tokom kojeg traje uticaj ili mogućnosti da se ovoj uticaj prekine razumnim sredstvima.

Ponavljanje zavisi od toga da li su slične neusklađenosti utvrđene ranije tokom poslednje četiri godine u slučaju istog korisnika i iste mere ili tipa operacije.

(4) U slučaju višegodišnjih obaveza ili isplata, povlačenja na osnovu kriterijuma iz stava 3. primenjuju se i na iznose koji su već isplaćeni u prethodnim godinama za istu operaciju.

Naslov 3:

POSEBNE ODREDBE U VEZI SA POVERAVANJEM POSLOVA SPROVOĐENJA BUDŽETA REPUBLICI SRBIJI

Član 25

Zajednički zahtevi

(1) U trenutku slanja zahteva za poveravanje poslova sprovođenja budžeta za određenu programsku meru ili grupu mera, strukture i tela sistema upravljanja i kontrole kako je utvrđeno u članovima 10. i 11. FFPA imaće dobro definisanu administrativnu organizaciju i sistem unutrašnje kontrole sa svim unutrašnjim pravilima procedura, jasnim institucionalnim i individualnim odgovornostima, koje su u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Aneksu B FFPA i Aneksu 2. ovog sporazuma u vezi sa sledećim oblastima:

- (a) kontrolno okruženje;
- (b) upravljanje rizikom;
- (v) kontrolne aktivnosti;
- (g) informisanje i komunikacija;
- (d) aktivnosti praćenja.

Što se tiče IPARD Upravljačkog tela, kriterijumi utvrđeni u Aneksu B FFPA i Aneksu 2. ovog sporazuma u vezi sa upravljanjem rizikom, kontrolnim aktivnostima i aktivnosti praćenja se ne primenjuju.

Uloga IPARD Upravljačkog tela u okviru mere Tehnička pomoć, ako je primenjivo, biće opisana IPARD III programom.

(2) Republika Srbija može utvrditi dodatne kriterijume uzimajući u obzir veličinu, odgovornosti i druge specifičnosti sistema upravljanja i kontrole.

(3) Nakon potpisivanja FFPA i ovog Sporazuma, kao i nakon usvajanja odluke o finansiranju od strane Komisije kojom se odobrava IPARD III program, zahtev za poveravanje poslova sprovođenja budžeta i prateći aneksi dostavljaju se Komisiji.

Član 26

Pripreme za slanje zahteva za poveravanje poslova sprovođenja budžeta

(1) Pre slanja zahteva za poveravanje poslova sprovođenja budžeta za određenu programsku meru ili grupu mera, NAO je dužan da se uveri da administrativni, računovodstveni procesi, procesi plaćanja i sistem interne kontrole IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije pružaju sledeće garancije:

- (a) da je prihvatljivost zahteva i usklađenost sa Sporazumom proverena pre nego što su ugovori sa korisnicima zahteva potpisani i preuzete obaveze evidentirane;
- (b) da je prihvatljivost zahteva za isplatu, kao i njegova usklađenost sa Sporazumom proverena pre odobravanja isplate;
- (v) da su izvršene obaveze i isplate tačno i potpuno evidentirane na računima;
- (g) da su obavljene provere utvrđene Sporazumom;
- (d) da su potrebni dokumenti podneti na vreme i u formi koja je određena Sporazumom ili odobrenim procedurama;
- (đ) da su dokumenti dostupni i čuvani na način koji osigurava njihovu potpunost, valjanost i čitljivost tokom vremena, uključujući elektronske dokumente u smislu Sporazuma.

(2) Ukoliko se NAO nije uverio da Upravljačka struktura i IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija poštuju kriterijume utvrđene u Aneksu A i B FFPA i Aneksu 2 ovog sporazuma, upućuje rukovodiocu odgovornom za zadatke koji su dodeljeni njegovom telu uputstva koja određuju uslove koje je potrebno ispuniti pre nego što zahtev za poveravanje poslova sprovođenja budžeta može biti poslat Komisiji.

(3) IPARD agencija čuva dokumente koji opravdavaju izvršene isplate i dokumente u vezi sa izvršenjem propisanih administrativnih i fizičkih kontrola. Ako relevantne dokumente čuvaju lokalne kancelarije ili delegirana tela, te kancelarije i tela moraju IPARD agenciji redovno slati izveštaje o broju izvršenih kontrola, njihovom sadržaju i radnji preduzetoj u kontekstu rezultata.

(4) NAO osigurava da računovodstveni sistemi Računovodstvenog tela i IPARD agencije zadovoljavaju Međunarodne računovodstvene standarde.

(5) NAO je dužan da se uveri da administrativni i sistem interne kontrole IPARD Upravljačkog tela nude sledeće garancije:

- (a) da su potrebni dokumenti blagovremeno predstavljeni i u formi koja je određena Sporazumom;
- (b) da su dokumenti dostupni i čuvani na način koji osigurava njihovu potpunost, valjanost i čitljivost tokom vremena, uključujući elektronske

dokumente u smislu Sporazuma.

(6) Ispitivanja iz stavova 1. i 5. sprovode se prema Međunarodnim standardima revizije.

Za već poverene poslove sprovođenja budžeta za mere u okviru IPARD II programa, NAO se može osloniti na rezultate prethodne (*ex-ante*) procene sprovedene u vezi sa poveravanjem poslova sprovođenja budžeta, u skladu sa Uredbom (EU) br. 231/2014 ili ranijim finansijskim sporazumom.

Kada NAO ne može da se osloni na prethodnu (*ex-ante*) procenu, zahtev će biti potkrepljen revizorskim mišljenjem o strukturama i telima u skladu sa tačkama od (a) do (g) člana 10(1) FFPA, koje je sačinio eksterni revizor nezavisan od tih struktura i tela. Revizorsko mišljenje će se zasnivati na ispitivanjima sprovedenim u skladu sa Međunarodnim standardima revizije.

(7) Zahtev za poveravanje poslova sprovođenja budžeta dostavlja se Komisiji, u skladu sa članom 27.

On sadrži rezultate ispitivanja iz stavova 1. i 5. ovog člana.

(8) NAO osigurava da su sve predložene suštinske izmene onih pojedinosti iz člana 7(3) podnete Komisiji, uz primerak Revizorskom organu, radi ispitivanja i odobravanja pre primene tih izmena.

Suštinskom izmenom smatra se svaka izmena uvedena u odgovarajuće nacionalne sisteme nakon poveravanja poslova sprovođenja budžeta, koja može značajno uticati na strukture za sprovođenje i sisteme koji su prvobitno predstavljeni kao deo zahteva.

(9) NAO drži Upravljačku strukturu i IPARD Upravljačko telo/IPARD agenciju, pod stalnim nadzorom u skladu sa članom 14(1) FFPA.

(10) Republika Srbija uspostavlja sistem koji osigurava da se sve informacije koje ukazuju na to da Upravljačka struktura i IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija nisu usklađeni s kriterijumima, saopšte NAO bez odlaganja.

Član 27

Zahtev i prateći aneksi

NAO šalje Komisiji zahtev za poveravanje poslova sprovođenja budžeta u skladu sa članom 13. FFPA zajedno sa dokumentima sadržanim u Aneksu 3. ovog Sporazuma. Koji dokumenti su relevantni i u kom konkretnom slučaju objašnjeno je u smernicama Komisije u vezi sa zahtevima za poveravanje poslova sprovođenja budžeta. Primerak ovog zahteva i pratećih dokumenata mora biti poslat Revizorskom organu.

Odeljak III PRAVILA PROGRAMIRANJA

Član 28

IPARD III program

U skladu sa članom 16(7) FFPA, mere ruralnog razvoja u okviru oblasti podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju biće predmet programa (IPARD III program), koji se priprema na centralnom nivou i obuhvata čitav period sprovođenja IPA III pomoći. Program se priprema od strane relevantnih tela koje imenuje Republika Srbija i dostavlja se Komisiji nakon konsultacija sa odgovarajućim zainteresovanim stranama. Programe ruralnog razvoja sprovodi Republika Srbija na osnovu indirektnog upravljanja u skladu sa članom 62(1)(v) finansijske Uredbe i ukazuje na radnje koje će se finansirati putem IPA III pomoći. Odabrane vrste radnji će biti slične prirode kao što je predviđeno Evropskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj.

Član 29

Mere IPARD III programa

(1) U skladu sa ciljevima definisanim u članu 16(7) FFPA, sledeće mere mogu biti podržane u okviru IPARD III programa koje se odnose na tematske prioritete navedene u Aneksu II Uredbe (EU) 2021/1529:

1. Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava;
2. Podrška za uspostavljanje proizvođačkih grupa;
3. Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva;
4. Agro-ekološko-klimatska mera i organska proizvodnja;
5. Sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - *LEADER* pristup;
6. Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu;
7. Diverzifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja;
8. Unapređenje obuka;
9. Tehnička pomoć;

-
10. Savetodavne usluge;
 11. Podizanje i zaštita šuma;
 12. Finasijski instrumenti;
 13. Promocija saradnje za inovacije i transfer znanja.

Detaljnije informacije o merama date su u Aneksu 4. ovog Sporazuma.

(2) IPARD Upravljačko telo i IPARD agencija će obezbediti prethodnu (*ex-ante*) procenu mogućnosti provere i kontrole mera koje treba uključiti u IPARD III program. IPARD Upravljačko telo i IPARD agencija će takođe preduzeti procenu mogućnosti provere i kontrole mera u toku sprovođenja IPARD III programa. Prethodno (*ex-ante*) vrednovanje i vrednovanje tokom perioda sprovođenja će uzeti u obzir, gde je to relevantno, rezultate kontrole u prethodnom i tekućem periodu programiranja. Ako procena otkrije da zahtevi provere i kontrole nisu ispunjeni, predmetne mere će biti korigovane u skladu sa tim.

Odeljak IV PRAVILA SPROVOĐENJA

Naslov 1 OPŠTA PRAVILA I PRINCIPI SPROVOĐENJA

Član 30

Pravila nabavke

(1) U svrhu ovog Sporazuma, Telo za ugovaranje u skladu sa članom 178(2)(b) Finansijske Uredbe, jeste nacionalno telo javnog sektora koje je korisnik pomoći u okviru IPARD III programa.

Međutim, javna nabavka se može vršiti u ime korisnika od strane nacionalnog tela javnog sektora koje je posebno imenovano za taj zadatak.

(2) Za nabavku u sklopu IPARD III programa u skladu sa članom 18(5) FFPA, nacionalno zakonodavstvo se jedino smatra ekvivalentnim u odnosu na pravila koja se primenjuju od strane Komisije, u skladu sa Finansijskom Uredbom, ukoliko je ispravnost transpozicije pravila potvrđena od strane relevantne službe Komisije.

Naslov 2: TRANSPARENTNOST I VIDLJIVOST

Član 31

Informisanje, javnost i transparentnost

(1) Republika Srbija će obezbediti informacije o programu i objaviti IPARD III program i doprinos Unije u skladu sa Aneksom 8. Ova informacija je namenjena široj javnosti. Ona će naglasiti ulogu Unije i obezbediti transparentnost pomoći Unije.

(2) IPARD Upravljačko telo odgovorno je za:

- (a) izradu i sprovođenje plana aktivnosti vidljivosti i komunikacije u skladu sa članom 32;
- (b) uspostavljanje jedinstvenog veb-sajta ili jednog veb-portala koji će pružati informacije i pristup IPARD III programu Republike Srbije, uključujući informacije o vremenu sprovođenja programiranja i svih procesa javnih konsultacija;
- (v) informisanje potencijalnih korisnika o mogućnostima finansiranja u okviru IPARD III programa.

(3) Da bi se obezbedila transparentnost u vezi sa podrškom u okviru IPARD programa, IPARD agencija će biti odgovorna za objavljivanje liste projekata i korisnika IPA III pomoći u skladu sa uslovima utvrđenim članom 23(2) FFPA.

Objave će biti dostupne u tabelarnom formatu, koji omogućava da se podaci mogu sortirati, pretraživati, izdvajati, porediti i lako objavljivati putem Interneta. Spisak operacija će biti dostupan preko jedinstvenog veb-sajta ili jedinstvenog veb-portala. Minimum informacija koje će se nalaziti na spisku operacija je propisan u Aneksu 8. ovog Sporazuma.

(4) Spisak operacija i korisnika će biti ažuriran najmanje jednom u šest meseci.

(5) IPARD agencija obaveštava korisnike IPARD III pomoći o doprinosu Unije.

(6) U skladu sa članom 23(3) FFPA, samo obaveštenja o dodeli ugovora javne nabavke koji su predmet postupka "međunarodnog otvorenog poziva za dostavljanje ponuda" biće pripremljena i poslata Komisiji za objavljivanje.

Član 32

Vidljivost i komunikacija

(1) Aktivnosti koje čine dostupnim informacije o pomoći u okviru IPARD III programa i objavljuju se u Republici Srbiji, u skladu sa članom 24.

FFPA, sprovode se na osnovu plana aktivnosti vidljivosti i komunikacije koji zajednički usaglašavaju IPARD Upravljačko telo i Komisija. Plan aktivnosti vidljivosti i komunikacije odobrava Odbor za praćenje IPARD III programa, najkasnije godinu dana od dana usvajanja IPARD III programa od strane Komisije i utvrđuje:

- (a) ciljeve i ciljne grupe;
- (b) sadržaj i strategiju mera komunikacije i informisanja, navodeći mere koje je potrebno preduzeti;
- (v) okvirni budžet;
- (g) organizacione jedinice ili tela odgovorna za sprovođenje;
- (d) pokazatelje koji treba da se koriste za procenu uticaja i mera informisanja i promocije u smislu transparentnosti, svesti o IPARD III programu i ulozi koju ima Unija.

Ovaj plan obuhvata ceo period IPARD III programa i sprovodi se prema godišnjoj listi radnji.

(2) Iznos dodeljen za informisanje javnosti i promociju može biti deo mere Tehnička pomoć IPARD III programa.

(3) Na sastancima Odbora za praćenje IPARD III programa, predsedavajući izveštava o napretku u sprovođenju aktivnosti informisanja javnosti i promociji i predočava članovima Odbora primere takvih aktivnosti.

(4) Ako izvršenje ovog člana podrazumeva posebne aktivnosti informisanja i promocije na nivou projekta, takve aktivnosti su odgovornost korisnika IPA III pomoći i finansiraju se iz iznosa koji je dodeljen odgovarajućem projektu.

Odeljak V

PRAVILA O FINANSIJSKOM UPRAVLJANJU IPA III POMOĆI

Naslov 1: OPŠTE ODREDBE

Član 33

Opšta pravila o finansijskoj pomoći

(1) Sve aktivnosti koje su predmet podrške u okviru IPARD III programa zahtevaju kofinansiranje od strane Republike Srbije. Ako izvršenje aktivnosti zavisi od finansijskog doprinosa iz sopstvenih izvora Republike Srbije ili iz drugih izvora finansiranja, finansiranje od strane Unije postaje dostupno u onom trenutku u kom postane dostupan i sam finansijski doprinos Republike Srbije i/ili drugi izvor finansiranja. Međutim, u slučaju korisnika u javnom sektoru, Unija može dati doprinos kasnije od doprinosa drugih javnih tela. Ni u kom slučaju doprinos Unije ne može biti dat pre doprinosa javnih tela u Republici Srbiji.

(2) Doprinosom Unije kofinansiraju se javni troškovi koji su stvarno isplaćeni korisniku.

(3) Finansiranje od strane Unije podleže ispunjavanju obaveza Republike Srbije prema Sporazumu i Finansijskom sporazumu u skladu sa članom 3. ovog Sporazuma.

(4) Devizni račun u evrima, uključujući i ostvarenu kamatu, koji u ime Republike Srbije otvara Računovodstveno telo u skladu sa članom 33(6) FFPA, neće biti predmet dodatnih troškova ili poreza.

(5) Republika Srbija dostavlja Komisiji primerak potpisa svih aktera uključenih u zahteve za isplatu od Unije na osnovu člana 39. ovog Sporazuma.

Član 34

Intenziteti pomoći i stopa doprinosa unije

(1) U svrhu IPARD III programa doprinos Unije iz člana 30(2) FFPA izračunava se na osnovu javnih rashoda.

(2) Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Unije će biti u skladu sa stopama i gornjim granicama iz Aneksa 4. ovog Sporazuma.

(3) Pri utvrđivanju učešća javnih rashoda kao procenta ukupnih prihvatljivih troškova ulaganja, u obzir se neće uzimati nacionalna pomoć radi olakšanja pristupa kreditima.

Naslov 2: PRIHVATLJIVOST

Član 35

Prihvatljivost troškova

(1) Pre zaključivanja odgovarajućeg Finansijskog sporazuma i potpisivanja ugovora između IPARD agencije i korisnika, svi ugovori i aneksi ugovora koji su potpisani ili troškovi korisnika, kao i plaćanja od strane Republike Srbije neće biti prihvatljivi za finansiranje u okviru IPARD III programa.

Prva tačka ovog stava se ne odnosi na aktivnosti u okviru mere Tehnička pomoć i troškove u vezi sa aktivnostima iz stava 5(v), pod uslovom da su troškovi korisnika nastali nakon 1. januara 2021. godine.

(2) Republika Srbija obaveštava Komisiju o listi prihvatljivih troškova za svaku meru. Komisija obaveštava Republiku Srbiju o prihvatanju ili dostavlja komentare.

(3) Sledeći troškovi nisu prihvatljivi u okviru IPARD III programa:

(a) porezi, uključujući porez na dodatu vrednost, carine i uvozne dažbine, ili sve ostale naknade sa sličnim efektom, kako je predviđeno članom 28. FFPA;

(b) kupovina, zakup ili lizing zemljišta i postojećih objekata, bez obzira na to da li će lizing rezultirati prenosom vlasništva na zakupca, izuzev ako odredbe IPARD III programa tako ne predviđaju;

(v) kazne, finansijski penali i troškovi sudskog postupka;

(g) troškovi poslovanja, osim ako je opravdano prirodom mere u IPARD III programu ili u slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti;

(d) polovna mehanizacija i oprema i potrošni materijal (roba kratkotrajne upotrebne vrednosti);

(d) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;

(e) troškovi konverzije, taksi i kursnih razlika, u vezi sa IPARD evro računom, kao i drugi čisto finansijski troškovi;

(ž) doprinosi u naturi, uključujući troškove sopstvenog rada;

(z) kupovina prava u vezi sa poljoprivrednom proizvodnjom, životinjama, jednogodišnjim biljkama i njihovom sadnjom;

(i) svi troškovi održavanja, amortizacije i zakupa, osim ako je opravdano prirodom mere u IPARD III programu ili u slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti;

(j) svi nastali troškovi i plaćanja koje izvrši javna uprava u vezi sa upravljanjem i sprovođenjem pomoći, uključujući troškove Upravljačke strukture i IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije, a naročito troškovi režija, zakupa i plata za osoblje zaposleno na aktivnostima upravljanja, sprovođenja, praćenja i kontrole, osim ako je opravdano prirodom mere u IPARD III programu.

(4) Ako Komisija jasno i izričito ne odluči drugačije, sledeći troškovi takođe nisu prihvatljivi:

(a) troškovi na projektima na kojima je pre njihovog okončanja naplaćivana naknada korisnicima ili učesnicima, osim kada su primljene naknade oduzete od zahtevanih troškova.

(b) promotivni troškovi, izuzev onih u zajedničkom interesu;

(v) troškovi koje je načinio korisnik, čiji je kapital u iznosu većem od 25% u posedu javnog tela ili više tela, osim ako je Komisija tako odlučila u određenom slučaju na osnovu potpuno obrazloženog zahteva Republike Srbije. Komisija donosi odluku u roku od tri meseca od prijema zahteva. Ovo isključenje ne primenjuje se na troškove za mere za koje je korisnik/potencijalni korisnik javno telo, što uključuje:

Meru 5 Sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - *LEADER* pristup;

Meru 6 Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu;

Meru 9 Tehnička pomoć;

Meru 10 Savetodavne usluge;

Meru 11 Podizanje i zaštita šuma.

(5) Bez obzira na stavove (2) i (3), u slučaju investicija:

(a) izgradnja ili unapređenje nepokretne imovine smatra se prihvatljivim, do tržišne vrednosti imovine, kako je utvrđeno u članu 11(2)(d) i članu 11(3)(g);

(b) kupovina novih mašina i opreme, uključujući kompjuterski softver, smatra se prihvatljivom sve do tržišne vrednosti imovine, kako je utvrđeno u članu 11(2)(d) i članu 11(3)(g);

(v) opšti troškovi u vezi sa zajedničkim investicijama, koji bi mogli da uključe studije, marketing i razvoj odgovarajućih proizvoda kao i troškove animacije (svi će biti navedeni u listi prihvatljivih troškova (LPT)) i opšti troškovi kao što je navedeno u tački (a) i (b) ovog stava, kao što su usluge arhitekata, inženjera i ostale konsultantske usluge, studije izvodljivosti, prihvatljivi su do gornje granice od 10% troškova iz navedenih tačaka (a) i (b) pod sledećim uslovima:

(i) prihvatljivi iznos opštih troškova ne sme da prelazi razumni trošak utvrđen u skladu sa članom 11(2)(d) i članom 11(3)(g);

(ii) za projekte sa prihvatljivim troškovima investicije iz tačaka (a) i (b) većim od tri miliona evra, troškovi pripreme poslovnog plana ne smeju biti veći od 3% prihvatljivih troškova tih investicija;

(iii) za projekte sa prihvatljivim troškovima investicije iz tački (a) i (b) od najmanje milion evra i najviše tri miliona evra, troškovi pripreme poslovnog plana ne smeju biti veći od 4% prihvatljivih troškova tih investicija;

(iv) za projekte sa prihvatljivim troškovima investicije iz tački (a) i (b) manjim od milion evra, troškovi pripreme poslovnog plana ne smeju biti veći od 5% prihvatljivih troškova tih investicija.

Detaljne odredbe u vezi sa maksimalno prihvatljivim iznosom u okviru ovog stava utvrđuju se u IPARD III programu na osnovu procene nivoa troškova za slične radnje u Republici Srbiji.

(6) U skladu sa tačkom (a) člana 31(1) FFPA i člana 14. ovog Sporazuma, suštinske izmene projekta su one koje:

(a) su posledica prekida ili preseljenja jedne proizvodne aktivnosti izvan geografskog područja koje je obuhvaćeno IPARD III programom;

(b) su posledica promene vlasništva koja daje privrednom društvu ili javnom telu neopravdanu prednost;

(v) utiču na njihovu prirodu, ciljeve ili uslove sprovođenja koji za rezultat imaju narušavanje njihovih prvobitnih ciljeva.

Ako Republika Srbija otkrije bilo koju takvu izmenu, odmah obaveštava Komisiju i započinje povraćaj IPARD III doprinosa u skladu sa članom 52(1) ovog sporazuma.

(7) NAO snosi celokupnu odgovornost za zakonitost i regularnost osnovnih transakcija i primenjuje finansijske ispravke u skladu sa članom 41. FFPA. U slučaju da Komisija utvrdi da prijavljeni troškovi nisu u potpunosti u skladu sa Sporazumom, a posebno sa principima navedenim u ovom članu, ona procenjuje iznose koji će biti isključeni iz finansiranja Unije, u skladu sa članom 51. ovog Sporazuma.

Naslov 3: FINANSIRANJE I PLAĆANJE

Član 36

Otkazivanje neiskorišćenih sredstava

(1) Komisija će automatski otkazati bilo koji deo budžetske obaveze za IPARD III program ako, do 31. decembra treće godine od godine u kojoj je budžetska obaveza nastala, u daljem tekstu n+3, koji nije bio upotrebljen u svrhu predfinansiranja u skladu sa članom 40. ovog Sporazuma ili za među-plaćanja u skladu sa članom 37. ovog Sporazuma ili za koji NAO, kome su povereni poslovi sprovođenja budžeta, nije dostavio zahtev za plaćanje, uključujući overenu izjavu o troškovima u skladu sa članom 35(1) FFPA i članom 39(1) ovog sporazuma.

(2) U opravdanim uslovima i uz pristanak Komisije, period od tri godine, koji se navodi u stavu 1, se može produžiti do pet godina u Finansijskom sporazumu kao što je navedeno u članu 3. ovog Sporazuma.

(3) Komisija će obavestiti Republiku Srbiju najkasnije krajem septembra tekuće finansijske godine o bilo kom riziku otkazivanja dodeljenih sredstava koji je utvrdila na osnovu informacija dobijenih od Republike Srbije, u skladu sa članom 33(3) FFPA i o potrebi da se donesu odluke kako bi se takva situacija ispravila.

(4) Nakon prijema zahteva za plaćanje iz člana 39(4)(g) u januaru godine koja sledi nakon n+3 godine, Komisija obaveštava Republiku Srbiju o iznosu koji potpada pod pravilo automatskog otkazivanja dodeljenih sredstava na osnovu informacija dostupnih Komisiji.

(5) Do kraja marta godine koja sledi nakon n+3 godine, Komisija šalje pismo Republici Srbiji, kojim traži potvrdu iznosa koji će biti otkazan ili da pošalje svoje primedbe u roku od dva meseca od prijema pisma, zajedno sa revidiranim finansijskim planom.

Član 37

Plan finansiranja IPARD III programa

(1) Plan finansiranja za IPARD III program utvrđuje, naročito, maksimalni iznos doprinosa Unije, njegov godišnji presek, stope kofinansiranja koje se primenjuju za svaku meru, i u svrhu praćenja programa, presek po merama.

(2) Ugovaranje i isplate od strane IPARD agencije počinju tek nakon usvajanja IPARD III programa od strane Komisije i nakon stupanja na snagu Finansijskog sporazuma.

Član 38

Isplate doprinosa Unije

(1) Samo pomoć u okviru IPARD III programa dodeljena u skladu sa Sporazumom i koju je isplatila IPARD agencija podleže kofinansiranju od strane Unije.

(2) U skladu sa odredbama utvrđenim za svaku meru u programu i za opcije pojednostavljenih troškova kao što je navedeno u tačkama (b), (v) i (g) kao što je definisala IPARD agencija pre poziva za podnošenje zahteva, isplata doprinosa Unije od strane Komisije obuhvata:

(a) prihvatljive troškove stvarno nastale i plaćene od strane korisnika,

(b) standardne jedinične troškove,

(v) paušalne iznose koji ne prelaze 100.000 evra, po korisniku, godišnje, javnog doprinosa,

(g) finansiranje po proporcionalnoj stopi, utvrđeno primenom procenta na jednu ili više definisanih kategorija troškova.

(3) Ako se pomoć odobrava na osnovu opcije pojednostavljenih troškova kao što je navedeno u stavu (2), tačke (b), (v) i (g) ili dodatnih

troškova i izgubljenog prihoda, Republika Srbija mora da osigura da su relevantni proračuni adekvatni, tačni i unapred utvrđeni na osnovu pravednog, ravnopravnog i proverljivog obračuna. U tu svrhu, telo koje je funkcionalno nezavisno od tela odgovornih za sprovođenje IPARD III programa i poseduje odgovarajuće stručno znanje, dužno je da potvrdi adekvatnost i tačnost proračuna. Relevantna dokumentacija će biti dostavljena Komisiji pre sprovođenja opcije pojednostavljenih troškova u informativne svrhe.

Kod mere koje se odnose na površinu, pomoć se dodeljuje na opcije pojednostavljenih troškova, obračun će izvršiti telo koje je funkcionalno nezavisno od organa nadležnih za sprovođenje IPARD III programa.

(4) Plaćanja, od strane Komisije, doprinosa Unije moraju biti u granicama raspoloživih sredstava u skladu sa Finansijskim sporazumom iz člana 3. Svaka isplata se vrši iz najranije otvorene budžetske obaveze IPARD III programa.

(5) Kombinovani ukupni iznos prefinansiranja i među-plaćanja ne sme da pređe 95% doprinosa Unije kako je utvrđeno u finansijskoj tabeli IPARD III programa.

(6) Kada se dosegne gornja granica iz stava 5, NAO će nastaviti da Komisiji dostavlja zahteve za plaćanje uključujući overene izjave o troškovima u skladu sa članom 39, kao i informacije o vraćenim iznosima.

(7) Troškovi koje su platili korisnici moraju biti potkrepljeni zaprimljenim računima ili računovodstvenom dokumentacijom jednake dokazne vrednosti. Ako pomoć ne predstavlja troškove, drugi odgovarajući dokumenti, kako je određeno u IPARD III programu mogu se prihvatiti. U svim slučajevima, NAO mora da potvrdi troškove.

Član 39

Zahtevi za plaćanje od strane Republike Srbije

(1) NAO podnosi zahteve za plaćanje za IPARD III program. Ti zahtevi uključuju overene izjave o troškovima kao što je određeno u odredbi 4(3) Aneksa A FFPA i obuhvataju, za svaku meru IPARD III programa, iznos prihvatljivih javnih troškova za koje je IPARD agencija stvarno isplatila odgovarajući doprinos Unije tokom referentnog perioda.

(2) Zahtevi za plaćanje sastavljaju se u skladu sa obrascem u Aneksu 5. NAO ih potpisuje, potvrđuje i šalje Komisiji u ime Republike Srbije, a kopiju dostavlja Revizorskom organu.

(3) Kod zatvaranja programa, NAO obezbeđuje završnu izjavu o troškovima.

(4) Kada su odredbe člana 37(2) izvršene, Republika Srbija podnosi Komisiji svoje zahteve za plaćanje prema sledećim rokovima:

(a) najkasnije do 30. aprila u slučaju troškova nastalih u periodu od 1. januara do 31. marta;

(b) najkasnije do 31. jula u slučaju troškova nastalih u periodu od 1. aprila do 30. juna;

(v) najkasnije do 31. oktobra u slučaju troškova nastalih u periodu od 1. jula do 30. septembra;

(g) najkasnije do 31. januara u slučaju troškova nastalih u periodu od 1. oktobra do 31. decembra.

Republika Srbija može da izmeni podatke prijavljene u zahtevima za plaćanje u godišnjim izjavama o troškovima koje se podnose do 15. februara tekuće finansijske godine nakon godine u kojoj je trošak nastao. U opravdanim slučajevima Komisija može da dozvoli Republici Srbiji da prijavi troškove iz prethodnih finansijskih godina u završnoj izjavi o troškovima iz stava 3. Troškovi iz prethodnih finansijskih godina biće potkrepljeni mišljenjem i izveštajem Revizorskog organa i njihovo uključivanje u završnu izjavu ne dovodi u pitanje usvajanje odluke o obračunskim postupcima u skladu sa čl. 50. i 51, ovog sporazuma.

Zahtevi će biti poslati čak i u slučajevima kada se ne traži nadoknada.

(5) Ako postoje nesporazumi, razlike u tumačenju ili nedoslednosti zahteva za plaćanje za referentni period, koje su pre svega posledica neadekvatne komunikacije koja se odnosi na slanje informacija u okviru Sporazuma, a iste zahtevaju dalju proveru, od Republike Srbije se zahteva da pruži dodatne informacije. Te informacije se pružaju u skladu sa članom 33. FFPA.

Rok za plaćanje utvrđen u stavu 6. može se u takvim slučajevima prekinuti za ceo ili deo iznosa za koji je zatraženo plaćanje, od datuma kada je zahtev za informacijama poslat do prijema zatraženih informacija.

Ako nije pronađeno nikakvo rešenje u navedenom roku, Komisija može prekinuti ili obustaviti plaćanje u skladu sa članovima 38. i 39. FFPA.

(6) Komisija vrši među-plaćanja u roku od 90 dana od evidentiranja zahteva za plaćanje za koji su ispunjeni uslovi navedeni u članu 35. FFPA, ne dovodeći u pitanje odluke iz članova 50. i 51. ovog Sporazuma, pod uslovom da:

(a) su prijavljeni troškovi prihvatljivi za finansiranje Unije u skladu sa članom 35. ovog Sporazuma;

(b) provere u članu 43. ovog Sporazuma nisu pokazale nikakve probleme;

(v) nije odlučeno da se prekinu ili suspenduju plaćanja u vezi sa merom(a) koja je (su) predmet relevantnog zahteva;

(g) su apropijacije raspoložive.

Član 40

Prefinansiranje

(1) Isplate predfinansiranja, koje se navode u članu 34. FFPA, mogu iznositi do 30% od doprinosa Unije za tri najskorije godine IPARD III programa kako je utvrđeno u Finansijskom sporazumu. U zavisnosti od raspoloživosti budžetskih aproprijacija, predfinansiranje se može isplatiti u dve ili više rata.

(2) Komisija vrši početnu isplatu predfinansiranja u visini od najmanje 50% od iznosa iz stava 1. kao prvu ratu.

Dodatne rate mogu se isplatiti nakon slanja zahteva Republike Srbije u skladu sa zahtevima predviđenim u st. 1. i 4.

(3) Ako isplate predfinansiranja iz stava 1. nisu dovoljne da osiguraju pravovremenu isplatu zahteva korisnika, mogu se povećati. Povećanje treba da bude u visini iznosa koji je potreban za tu svrhu. Mora se zasnivati na iznosu obrazloženih troškova nastalih kod korisnika, ali koji još uvek nisu izmireni zbog nedostatka sredstava Unije na IPARD evro računu. Međutim, kumulativni iznos isplata predfinansiranja ne sme prelaziti 30% od doprinosa EU za tri najskorije godine utvrđene u Finansijskom sporazumu.

(4) Ukupan iznos koji je plaćen kao predfinansiranje biće nadoknađen Komisiji ako nije poslat nijedan zahtev za plaćanje za IPARD III program u roku od 15 meseci od datuma u kojem je Komisija izvršila prvu isplatu predfinansiranja. Na doprinos Unije za IPARD III program neće uticati takve nadoknade.

Član 41

Izračunavanje iznosa za plaćanje

(1) Doprinos Unije koji treba platiti na ime prihvatljivih javnih troškova prijavljenih za svaku meru i za svaki referentni period, izračunava se na osnovu finansijskog plana koji je na snazi od prvog dana navedenog perioda.

(2) Iznosi doprinosa Unije nadoknađeni od korisnika u okviru IPARD III programa tokom svakog referentnog perioda i dugovi koji nisu naplaćeni tokom dve godine od trenutka kada su evidentirani u knjizi dužnika, kao što se navodi u članu 49(6) ovog Sporazuma, oduzimaju se od iznosa koji Komisija treba da plati u zahtevu za plaćanje za taj period u skladu sa članom 50. ovog Sporazuma.

(3) Ne dovodeći u pitanje gornju granicu od 95%, kako je predviđeno članom 38(5), ako kombinovani ukupni iznos izjava o troškovima prede ukupni programirani iznos za datu meru, iznos koji treba platiti se ograničava na programirani iznos za tu meru u važećem finansijskom planu. Troškovi koji su isključeni kao posledica toga mogu se uzeti u obzir u naknadnom zahtevu za plaćanje pod uslovom da Republika Srbija preda prilagođeni finansijski plan, a Komisija ga prihvati.

Član 42

Izravnanje konačnog salda

(1) U slučaju izravnanja konačnog salda, kao što se navodi u članu 36. FFPA primenjuje se rok iz člana 36(1) i (2) ovog Sporazuma, kako je utvrđeno u Finansijskom sporazumu.

(2) Izravnanje konačnog salda ne dovodi u pitanje usvajanje sledećih odluka u skladu sa članom 51.

(3) Izravnanje takođe ne dovodi u pitanje praćenje odredbi utvrđenih na osnovu člana 46 i člana 52.

(4) Republika Srbija ne može da nastavi finansijske transakcije sa IPARD evro računa nakon slanja zahteva za konačno plaćanje Komisiji. Republika Srbija osigurava da se poštuju zahtevi iz člana 36(1) FFPA dok se ne ispune zahtevi navedeni na osnovu člana 46. ovog Sporazuma. Što se tiče odredbi na osnovu člana 52. ovog Sporazuma, Komisija se obaveštava svaki put kada se iznosi koji se nadoknađuju evidentiraju na nacionalnim računima.

(5) Republika Srbija uspostavlja sistem koji joj omogućava praćenje zahteva utvrđenih u stavu 4. Republika Srbija određuje odgovorno telo i obaveštava Komisiju o praktičnim dogovorima u vezi sa prenosom odgovornosti na ovo telo.

Član 43

Isplata korisnicima

(1) Republika Srbija osigurava da su isplate korisnicima:

(a) koja se odnose na zaduženja izvršena na odgovarajući način na IPARD evro računu. Nalozi za plaćanje ili bilo koji drugi računovodstveni dokumenti jednake dokazne vrednosti za korisnika(e) ili njihove punomoćnike izdaju se, kao opšte pravilo, u roku od pet radnih dana od ovog zaduženja;

(b) zasnovane na izjavi o troškovima nastalim kod korisnika i evidentiranim originalnim zaprimljenim računima. Tamo gde pomoć nije u funkciji troška, mogu se prihvatiti ostali odgovarajući dokumenti, kako je određeno IPARD III programom.

(2) Kako bi bili prihvatljivi, troškovi moraju biti u skladu sa članom 35(1).

(3) Isplate će se vršiti putem prenosa na bankovni račun koji je na ime korisnika. Isplate korisniku ne mogu biti obustavljene, zadržane ili korigovane na bilo koji način kao zamena za dužničke obaveze korisnika. Međutim, IPARD agencija može odbiti od isplate bilo koji iznos koji treba naplatiti od korisnika, a koji se odnosi na finansijsku pomoć u okviru instrumenta za pretprištnu pomoć.

(4) Ako IPARD agencija ne zadrži originalne račune ili druge relevantne dokumente iz stava 1. tačka (b) nakon prijema istih, IPARD agencija osigurava da se uzmu kopije i postignu dogovori kako bi se osiguralo da originali budu dostupni u svrhu revizije i inspekcije.

(5) NAO i IPARD agencija osiguravaju da ukupni javni troškovi od strane svih javnih tela u Republici Srbiji za svaku meru i projekat budu

vidljivi na računima IPARD agencije.

(6) IPARD agencija vodi evidenciju svake isplate što uključuje najmanje sledeće informacije:

(a) iznos u nacionalnoj valuti, tamo gde je primenjivo;

(b) odgovarajući iznos u evrima.

(7) NAO i IPARD agencija osiguravaju da se svi iznosi za koje utvrde da su plaćeni u iznosu većem od odobrenog, a koji su uvršteni u potvrđene izjave o troškovima, u skladu sa članom 39. prenose u roku od deset radnih dana na IPARD evro račun i oduzimaju od sledećeg zahteva za plaćanje Komisiji.

(8) NAO i IPARD agencija osiguravaju pravovremenu obradu zahteva za isplatu korisnika. U slučajevima u kojima period između prijema zahteva za isplatu i izdavanja naloga za isplatu prelazi šest meseci, kofinansiranje Unije može se smanjiti u skladu sa sledećim pravilima:

(a) ako su troškovi realizovani nakon zadatih rokova jednaki ili manji od 5% troškova realizovanih pre zadatih rokova, neće biti smanjenja, bez obzira na broj mesečnih kašnjenja;

(b) ako su troškovi realizovani nakon zadatih rokova veći od 5% od troškova realizovanih pre zadatih rokova, svi dalji troškovi realizovani sa kašnjenjem od:

i. jednog meseca, smanjuju se za 10%

ii. dva meseca, smanjuju se za 25%

iii. tri meseca, smanjuju se za 45%

iv. četiri meseca, smanjuju se za 70%

v. pet meseci ili više, smanjuju se za 100%.

Za potrebe ovog stava, prijemom zahteva za isplatu se smatra datum kada je zahtev za isplatu korisnika primljen od strane nadležnih službi Republike Srbije, bez obzira na to da li zahtev za isplatu, u trenutku prijema, sadrži sva prateća dokumenta potrebna za isplatu. IPARD agencija će obezbediti procedure kojima se osigurava da nedostajuća dokumenta budu primljena od korisnika na vreme za isplatu u skladu sa prvom tačkom ovog stava.

Komisija može da primeni drugačiji raspored i/ili niža ili nulta smanjenja, ako se otkriju izuzetni uslovi upravljanja za određene mere ili ako je Republika Srbija dala dobro utemeljena obrazloženja. Kašnjenje korisnika u dostavljanju nedostajućih dokumenata za zahtev za isplatu se neće smatrati dobro utemeljenim obrazloženjem. Republika Srbija utvrđuje odgovarajuće odredbe u ugovorima potpisanim sa korisnicima kojima se uspostavljaju odgovarajući rokovi za dostavljanje nedostajućih dokumenata.

Pre donošenja odluke Komisija obaveštava Republiku Srbiju, dopuštajući joj da predstavi svoju poziciju u roku od 10 radnih dana. Komisija obaveštava Republiku Srbiju o svojoj konačnoj odluci, navodeći razloge na kojima se odluka zasniva.

Za svaki trošak načinjen nakon zadatih rokova, Republika Srbija dostavlja Komisiji detaljna obrazloženja o kašnjenju, pisani dokaz za potkrepljivanje tog obrazloženja, kao i predstavljanje direktne veze između obrazloženja i relevantnog troška načinjenog nakon zadatih rokova.

(9) Pri odlučivanju o otkazivanju celokupnog ili dela doprinosa Unije, NAO i IPARD agencija uzimaju u obzir prirodu i težinu nepravilnosti i finansijskog gubitka doprinosa Unije.

Član 44

Devizni kurs i kamata

(1) Republika Srbija osigurava da je evidentirani kurs za konverziju između evra i nacionalne valute mesečni računovodstveni kurs evra utvrđen od strane Komisije za Republiku Srbiju za mesec tokom kojeg je trošak evidentiran na računima IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije. Međutim, može se primeniti sledeće:

(a) za isplate IPARD agencije, datum izdavanja naloga za isplatu korisniku je datum koji je prikazan u računima;

(b) za preplaćene iznose IPARD agencije u skladu sa članom 43(7), kurs u mesecu koji prethodi mesecu tokom kog je preplaćeni iznos prvi put zabeležen;

(v) za dugove koji nisu nadoknađeni, kao i za dugove koji nisu naplaćeni u roku od dve godine od njihove evidencije u knjizi dužnika u skladu sa članom 52, kurs u mesecu koji prethodi mesecu tokom kog je dug prvi put zabeležen.

(g) za iznose utvrđene odlukama o prihvatanju računa i/ili potvrđivanja usaglašenosti, kurs u mesecu koji prethodi mesecu tokom kojeg je odluka doneta;

(d) za nadoknađene dugove i kamate u skladu sa članom 52, kurs u mesecu koji prethodi mesecu tokom kojeg je dug nadoknađen;

(d) za nepravilne iznose nadoknađene u skladu sa članom 51. FFPA, kurs u mesecu koji prethodi mesecu tokom kojeg je iznos nadoknađen;

(e) za kamate ostvarene na računima Računovodstvenog tela i IPARD agencije, kurs u mesecu kada je kamata pripisana računima, a što mora biti barem jednom mesečno;

(ž) za finansijske pragove u evrima u IPARD III programu za svaku meru, kurs za konverziju između evra i nacionalne valute će biti mesečni računovodstveni kurs evra koji odredi Komisija za Republiku Srbiju za mesec koji prethodi mesecu u kome je objavljen poziv za podnošenje zahteva.

Za višegodišnje mere kurs za konverziju između evra i nacionalne valute će se prilagođavati svakih dvanaest meseci.

Odredbe u tačkama od (a) do (ž) primenjuju se i na slučajeve obuhvaćene članom 33(8) FFPA.

(2) U slučaju da kurs za neki mesec nije objavljen, koristi se objavljeni kurs za najskoriji mesec.

(3) Ako rokovi iz odluka donetih u skladu sa čl. 50. i 51. nisu ispoštovani, svaki neisplaćeni iznos stvara kamatu po stopi jednako Euribor stopi za tromesečni depozit objavljenoj od strane Evropske centralne banke plus 1,5% bodova. Ta stopa je mesečni prosek meseca u kom su te odluke donete.

(4) Sve kamate ostvarene na IPARD evro računu ostaju u vlasništvu Republike Srbije. Kamate nastale po osnovu finansiranja IPARD III programa od strane Unije koriste se isključivo za svrhu IPARD III programa, što se smatra resursom za Republiku Srbiju u formi nacionalnog javnog doprinosa, i prijavljuju se Komisiji, u trenutku zatvaranja IPARD III programa. U vreme zatvaranja Programa, bilo koji iznos kamate koji nije potrošen u formi nacionalnog javnog doprinosa biće vraćen Komisiji.

Naslov 4: ZATVARANJE PROGRAMA

Član 45

Zatvaranje IPARD III programa

(1) Pored minimalnih uslova za isplatu konačnog salda u skladu sa članom 36(1) FFPA, IPARD III program se smatra zatvorenim, u smislu člana 47. FFPA, ukoliko jedan od sledećih uslova bude ispunjen:

(a) na osnovu odobrenja računa završne predmetne godine i ukupnog broja godina sprovođenja IPARD III programa, plaćanje dospelog konačnog salda ili izdavanje naloga za povraćaj sredstava Komisije;

(b) otkazivanje aroprijacija od strane Komisije;

(v) zatvaranje knjige dužnika u skladu sa članom 49(6) i 52(6) ovog Sporazuma.

(2) Zatvaranje IPARD III programa ne utiče na obaveze Republike Srbije iz članova 43(9) i 52. da i dalje zadrži relevantnu dokumentaciju u skladu sa članom 46. i neće uticati na odluku donetu u skladu sa članom 51.

Član 46

Čuvanje dokumentacije

(1) IPARD agencija i Računovodstveno telo osiguravaju da ako oni sami ne čuvaju dokumenta u skladu sa članom 49. FFPA, dokumenta budu na raspolaganju Komisiji tokom navedenog perioda u pomenutom članu. U slučaju navedenom u članu 43. FFPA, prpratna dokumenta iz člana 49. FFPA drže se na raspolaganju Komisiji najmanje sedam godina od godine u kojoj su iznosi u potpunosti vraćeni od korisnika i odobreni u korist IPARD III programa ili u kojima su utvrđene finansijske posledice neizvršenja povraćaja na osnovu člana 52. ovog sporazuma.

(2) U slučaju postupka potvrđivanja usklađenosti računa predviđenog u članu 51. ovog Sporazuma, prateća dokumenta iz stava 1. biće na raspolaganju Komisiji najmanje jednu godinu od završetka te procedure ili, ako je odluka o potvrđivanju predmet sudskih postupaka, najmanje jednu godinu nakon završetka tih postupaka.

Naslov 5: FINANSIJSKE KOREKCIJE I ISPITIVANJE I PRIHVATANJE RAČUNA

Član 47

Sadržaj godišnjih računa

Godišnji računi, koje čine godišnji finansijski izveštaji i izjave iz člana 61(2)(a) FFPA uključuju:

(a) prihode i rashode IPARD III programa, koji prikazuju prihode i rashode Unije, nacionalne i ukupne prihode i rashode sumirane po merama i predstavljene na godišnjoj osnovi i podnete na Obrascu D 2 kao što je navedeno u Aneksu 6. ovog Sporazuma;

(b) tabelu razlika prema IPARD III programu i meri, između rashoda i prihoda prijavljenih u godišnjim izveštajima i onih koji su prijavljeni za isti period u dokumentima iz člana 39. ovog Sporazuma, potkrepljeni objašnjenjem za svaku razliku;

(v) tabelu sa iznosima koji se nadoknađuju na kraju finansijske godine (knjiga dužnika);

(g) spisak svih uplata u finansijskoj godini u skladu sa Aneksom 9. ovog Sporazuma.

Član 48

Prenos informacija neophodnih za ispitivanje i prihvatanje obračuna

(1) U svrhu ispitivanja i prihvatanja obračuna u skladu sa članom 42. FFPA, NAO šalje Komisiji:

(a) godišnje finansijske izveštaje i izjave, kako je navedeno u članu 47. ovog Sporazuma, zajedno sa svim izveštajima tela delegiranih od strane relevantnih struktura, organa i tela kao što je navedeno u članu 10(1) FFPA i bankovni izvod koji pokazuje zaključno stanje IPARD evro računa na dan 31. decembar finansijske godine;

(b) izjavu o upravljanju od strane NAO kao što je navedeno u članu 61(2)(g) FFPA, uključujući i pregled izveštaja u skladu sa članom 61(2)(b)(z) FFPA.

(2) Dokumente iz tačaka (a) i (b) stava 1. obezbeđuje NAO, u ime Republike Srbije i dostavlja Komisiji u skladu sa članom 61(2) FFPA, uz kopije Revizorskom organu. Dokumenti se šalju u jednom paketu elektronskim putem preko *SFC* IT portala Komisije u skladu sa formatom i pod uslovima koje je utvrdila Komisija.

(3) Godišnje revizorsko mišljenje i godišnji izveštaj o revizorskim aktivnostima koje izrađuje Revizorski organ za finansijsku godinu dostavljaju se Komisiji u skladu sa članom 63. FFPA uz primerke NAO do 15. marta naredne finansijske godine. Dokumenti se šalju u jednom paketu elektronskim putem preko *SFC* IT portala Komisije u formatu i pod uslovima koje je utvrdila Komisija.

Rok do 15. marta može izuzetno biti produžen od strane Komisije do 1. aprila, na opravdan zahtev Revizorskog organa.

(4) Na zahtev Komisije ili na inicijativu NAO, dalje informacije u vezi sa ispitivanjem i prihvatanjem računa mogu se uputiti Komisiji u roku koji utvrdi Komisija, uzimajući u obzir obim posla potrebnog za dostavljanje tih informacija. U nedostatku tih informacija, Komisija može pregledati i odobriti račune na osnovu onih informacija koje poseduje.

Član 49

Forma i sadržaj računovodstvenih podataka

(1) Forma i sadržaj računovodstvenih podataka iz člana 48(1)(a) utvrđuju se u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i osiguravaju da su ukupni javni troškovi svih javnih tela u Republici Srbiji za svaku meru i projekat u okviru IPARD III programa vidljivi u knjigama i evidenciji tela i IPARD agencije po odgovarajućoj računovodstvenoj oznaci.

(2) Ako postoje nesporazumi, razlike u tumačenju ili nedoslednosti u vezi sa dokumentima i računovodstvenim podacima iz stava 1. za referentni period, a koji su nastali usled nedostavljanja informacija koje predviđa ovaj sporazum, a iste zahtevaju dalje provere, Republika Srbija je u obavezi da dostavi dodatne informacije.

(3) Ako su dospеле isplate u okviru IPARD III programa opterećene finansijskim potraživanjima korisnika, smatra se da su izvršene u celosti:

(a) na datum uplate iznosa koji je dospelo korisniku, ako je zahtev manji od namirenih troškova;

(b) na datum izmirenja troškova, ako su troškovi manji ili jednaki zahtevu.

(4) Komisija upotrebljava računovodstvene podatke isključivo u svrhu:

(a) vršenja svojih funkcija u kontekstu pregleda i prihvatanja računa ili potvrđivanja usaglašenosti;

(b) praćenja razvoja i davanja prognoza u poljoprivrednom sektoru.

Evropski revizorski sud i Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (*OLAF*) imaće pristup tim informacijama.

(5) Neizvršeni nalozi za plaćanje i isplate zaduženja po računu i ponovo odobrena u njihovu korist, prikazani su na obrascu D 2 u skladu sa Aneksom 6, kao odbijanja od troškova, s obzirom na mesec tokom kojeg je IPARD agencija obaveštena o neizvršenju ili otkazivanju.

(6) Republika Srbija uspostavlja, u pogledu IPARD III programa, sistem za prepoznavanje svih dospelih iznosa i za upis u knjigu dužnika svih takvih dugova, uključujući nepravilnosti pre prijema istih. Ne dovodeći u pitanje član 43(5) ili bilo koje nacionalne odredbe u vezi sa povraćajem dugova, svaki finansijski doprinos zaračunat Uniji u vezi sa navedenim iznosima, uključujući nepravilnosti, otpisuje se na kraju druge godine nakon upisa u knjigu dužnika i odbija od sledećeg zahteva za plaćanje, kako je predviđeno članom 41(2). IPARD agencija i Računovodstveno telo osiguravaju da se svi vraćeni iznosi odobre u korist IPARD evro računa u roku od pet radnih dana od datuma povraćaja.

Član 50

Procedure ispitivanja i prihvatanja računa

(1) Odluka o prihvatanju računa potvrđuje da su godišnji finansijski izveštaji i izjave iz člana 47(a) i (v), a koji su sastavni deo godišnjih izveštaja, potpuni, tačni i istiniti. To ne dovodi u pitanje usvajanje naknadne odluke o usklađenosti računa, u skladu sa članom 51. Odluka o prihvatanju računa takođe obuhvata i saldo IPARD evro računa.

(2) Komisija obaveštava Republiku Srbiju o rezultatima provere dobijenih informacija, zajedno sa svim izmenama i dopunama koje predlaže do 15. jula, a najkasnije po završetku finansijske godine.

(3) Iznos koji se, kao rezultat Odluke o prihvatanju računa, obično može vratiti ili isplatiti Republici Srbiji utvrđuje se odbijanjem među-plaćanja u pogledu predmetne finansijske godine od troška priznatog za istu godinu u skladu sa stavom 1. ovog člana. Taj iznos Komisija odbija od ili dodaje sledećem među-plaćanju ili konačnoj isplati.

(4) U slučaju kada iznos koji je potrebno odbiti, utvrđen Odlukom o prihvatanju računa, premašuje nivo mogućih naknadnih isplata, NAO osigurava da se iznos koji nije obuhvaćen saldom odobri u korist Komisije u evrima u roku od dva meseca od obaveštenja o takvoj odluci. Međutim, Komisija može, od slučaja do slučaja, odlučiti da svaki iznos koji mora biti odobren u njenu korist, bude odbijen od plaćanja koje ona mora izvršiti u korist Republike Srbije u okviru bilo kojeg instrumenta Unije.

(5) Ovaj član se primenjuje, *mutatis mutandis*, na isplate predfinansiranja u smislu člana 40.

(6) Član 84. FFPA ne primenjuje se na finansijsku potvrdu računa.

Član 51

Usklađenost računa

(1) Ako Komisija smatra da troškovi u okviru IPARD III programa nisu nastali u skladu s važećim pravilima, odlučuje koje iznose treba isključiti iz finansiranja Unije.

(2) Komisija procenjuje iznose koje treba isključiti na osnovu težine evidentirane neusklađenosti uzimajući u obzir prirodu i težinu neusklađenosti kao i finansijsku štetu nanetu Uniji.

(3) Ako rezultat bilo kakvog ispitivanja Komisije pokaže da trošak nije načinjen u skladu s važećim pravilima, svoje nalaze Komisija dostavlja NAO i ukazuje na korektivne mere neophodne za osiguravanje buduće usklađenosti sa tim pravilima.

Obaveštenje sadrži i pozivanje na ovaj član. NAO je dužan da odgovori u roku od dva meseca od prijema obaveštenja, uz primerak Revizorskom organu, a Komisija posledično može modifikovati svoj stav. U opravdanim slučajevima, Komisija se može saglasiti da produži rok za odgovor.

Nakon isteka roka za odgovor, Komisija može da zatraži dodatne informacije i, po potrebi, saziva bilateralni sastanak.

(4) U roku od dva meseca od datuma prijema zahteva za dodatnim informacijama ili zapisnika sa bilateralnog sastanka iz treće tačke stava 3, NAO prosleđuje sve zatražene informacije tokom sastanka ili sve druge informacije koje smatra korisnim za tekuće ispitivanje.

U opravdanim slučajevima, Komisija može, na obrazložen zahtev NAO, odobriti produženje roka navedenog u prvoj tački ovog stava. Zahtev se upućuje Komisiji, uz primerak Revizorskom organu, pre isteka navedenog roka.

Nakon isteka roka navedenog u prvoj tački ovog stava, Komisija formalno saopštava svoje zaključke NAO, uz primerak Revizorskom organu, na osnovu informacija primljenih u okviru postupka za potvrđivanje usaglašenosti. U postupku komunikacije procenjuje se trošak koji Komisija predviđa da isključi iz finansiranja Unije.

Ako Komisija predlaže finansijsku korekciju, NAO se daje mogućnost da proceni stvarni finansijski uticaj ove nepravilnosti. Saopštavanje procene Komisiji odvija se u roku od dva meseca od datuma prijema predloga Komisije za finansijsku ispravku. U opravdanim slučajevima, Komisija može odobriti produženje roka za odgovor.

(5) NAO obaveštava Komisiju, uz primerak Revizorskom organu, o korektivnim merama koje je preduzeo kako bi osigurao usklađenost sa važećim pravilima i datum početka njihove primene.

(6) Komisija ima pravo da, u bilo kojoj fazi, obustavi postupak, bez finansijskih posledica po Republiku Srbiju ako smatra da mogući finansijski efekti neusklađenosti, identifikovani kao rezultat ispitivanja iz stava 1, ne prelaze 10.000 evra i 2% relevantnih troškova ili iznosa koje treba nadoknaditi.

(7) Umanjenja od finansiranja Unije vrši Komisija od sledećeg među-plaćanja ili konačnog plaćanja. Međutim, na zahtev Republike Srbije, i ako to opravdava značajnost umanjenja, Komisija može da odredi drugi datum za umanjenje.

(8) U skladu sa članom 45(1) FFPA, umanjenja koja je izvršila Komisija ne dodeljuju se ponovo IPARD III programu.

(9) Član 84. FFPA ne primenjuje se na potvrđivanje usaglašenosti.

Član 52

Povraćaj sredstava

(1) Finansijske korekcije i ponovno korišćenje doprinosa Unije vrši NAO i biće predmet sledećih uslova:

(a) ako su nepravilnosti otkrivene, NAO proširuje svoja ispitivanja, kako bi obuhvatio sve operacije koje bi mogle biti pogođene tim nepravilnostima;

(b) NAO saopštava odgovarajuće korekcije Komisiji, uz primerak Revizorskom organu;

(v) iznosi doprinosa Unije koji su otkazani i vraćeni se ponovo dodeljuju predmetnom IPARD III programu u skladu sa članom 45(2) FFPA.

(2) Kada se godišnji računi pošalju, kako je predviđeno članom 48, NAO šalje Komisiji, uz primerak Revizorskom organu, zbirni izveštaj o obavljenim procedurama povraćaja kao odgovor na nepravilnosti. On daje presek iznosa koji još nije vraćen, prema administrativnim i/ili sudskim procedurama i prema godini prvog administrativnog ili sudskog nalaza nepravilnosti. Svaka kamata koju Republika Srbija vrati, a može se pripisati IPARD III programu u vezi sa nadoknađenim dugovima evidentira se na računima Republike Srbije.

(3) Doprinos Unije koji IPARD agencija nije vratila od korisnika u roku od dve godine od njihovog evidentiranja u knjigu dužnika, NAO refundira budžetu Unije. Tamo gde je to moguće, vraćeni iznos Komisija odbija od sledećeg među-plaćanja ili konačnog plaćanja Republici

Srbiji. Republika Srbija osigurava da su svi vraćeni iznosi uplaćeni na IPARD evro račun u roku od pet radnih dana od datuma povraćaja.

(4) Republika Srbija osigurava da se svi iznosi koje treba vratiti od korisnika u skladu sa članom 51. FFPA ustanove, uzimajući u obzir prirodu i težinu nepravilnosti i finansijski gubitak doprinosa Unije, kao i da se blagovremeno registruju u knjigu dužnika i blagovremeno podležu postupku naplate. Ako Komisija utvrdi da je zakasneli upis dugova doveo do nižeg iznosa dugova otpisanih u skladu sa stavom 3, ona određuje finansijsku korekciju koja se primenjuje na osnovu člana 51. ovog sporazuma.

(5) U slučaju kada je moguće izvršiti povraćaj iz stava 1, a kada kombinovani ukupni iznos izjava o troškovima prelazi gornju granicu od 95% kako je predviđeno članom 38(5) ovog sporazuma ili nakon izvršenog konačnog plaćanja Unije za IPARD III program, NAO refundira vraćene iznose budžetu Unije u skladu sa procedurama utvrđenim u članu 46. FFPA.

(6) Svaki doprinos Unije u IPARD III programu koji nije vraćen na dan konačnog zatvaranja kao što je navedeno u članu 48(1) FFPA i članu 45. ovog sporazuma biće otpisan u knjizi dužnika i odgovarajući iznos će biti refundiran budžetu Unije. Ova isplata ne dovodi u pitanje usvajanje naknadnih odluka u skladu sa članom 51. ovog Sporazuma.

Odeljak VI PRAĆENJE, VREDNOVANJE I IZVEŠTAVANJE

Naslov 1: PRAĆENJE PROGRAMA

Član 53

Praćenje programa i pokazatelji praćenja

(1) IPARD Upravljačko telo i Odbor za praćenje IPARD III programa (u daljem tekstu: IPARD III Odbor za praćenje) nadgledaju delotvornost i kvalitet sprovođenja IPARD III programa i izveštavaju IPA Odbor za praćenje i Komisiju o napretku mera.

(2) Praćenje programa vrši se pozivanjem na pokazatelje koji su predstavljeni u IPARD III programu.

Član 54

IPARD III odbor za praćenje

(1) IPARD III Odborom za praćenje, koji se osniva po usvajanju programa, predsedava predstavnik Republike Srbije višeg ranga, koji ima pravo glasa.

(2) Komisija, IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija, NAO i NIPAK učestvuju u radu IPARD III Odbora za praćenje bez prava glasa.

(3) U skladu sa članom 53(1) FFPA, IPARD III Odbor za praćenje ispituje rezultate IPARD III programa, posebno postizanje ciljeva utvrđenih za različite mere i napredak u korišćenju finansijskih sredstava dodeljenih za te mere. U tom pogledu, IPARD Upravljačko telo osigurava da su sve relevantne informacije o napretku mera dostupne Odboru za praćenje i NIPAK.

(4) IPARD III Odbor za praćenje periodično proverava napredak u postizanju ciljeva definisanih u IPARD III programu. U tu svrhu Odboru se konkretno dostavlja sledeće:

(a) informacije o svim sektorima ili merama gde se naišlo na poteškoće;

(b) informacije o rezultatima izvedenih provera.

(5) U pogledu IPARD III Odbora za praćenje, član 53(4)(e) FFPA treba tumačiti na takav način da IPARD III Odbor za praćenje razmatra i odobrava, po potrebi, sve predloge IPARD Upravljačkog tela za izmenu i dopunu IPARD III programa, koji se podnosi Komisiji, uz primerak NIPAK i NAO.

(6) Bez obzira na odredbe člana 8, IPARD III Odbor za praćenje može, nakon savetovanja sa IPARD Upravljačkim telom i IPARD agencijom, predložiti IPARD Upravljačkom telu da podnese Komisiji, uz primerke NIPAK i NAO, izmene i dopune ili pregled IPARD III programa kako bi se osiguralo postizanje ciljeva programa i poboljšala efikasnost pružene pomoći.

(7) IPARD III Odbor za praćenje razmatra i odobrava godišnje i završni izveštaj o sprovođenju pre slanja NIPAK za podnošenje Komisiji, uz primerak NAO i Revizorskom organu.

(8) IPARD III Odbor za praćenje ispituje vrednovanja IPARD III programa iz člana 59.

(9) IPARD III Odbor za praćenje razmatra i odobrava plan aktivnosti vidljivosti i komunikacije iz člana 32, kao i sva naknadna ažuriranja plana.

(10) IPARD III Odbor za praćenje biće konsultovan u vezi sa aktivnostima Tehničke pomoći u okviru IPARD III programa. Svake godine, on razmatra i odobrava indikativni godišnji akcioni plan za sprovođenje aktivnosti Tehničke pomoći, uključujući indikativne iznose za informativne svrhe.

(11) Kada IPARD III program zahteva da da mišljenje o bilo kojem pitanju, IPARD III Odbor za praćenje deluje u skladu s tim.

(12) Svi konačni dokumenti sa sednica IPARD III Odbora za praćenje će biti dostupni javnosti.

(13) IPARD III Odbor za praćenje sastaje se najmanje dva puta u toku 12 meseci.

Član 55

Pokazatelji

(1) Napredak, efikasnost i delotvornost IPARD III programa u pogledu njegovih ciljeva meri se pomoću pokazatelja koji se odnose na početno stanje, kao i na napredak po pitanju finansijskog izvršenja.

(2) IPARD III program navodi ograničen broj dodatnih pokazatelja specifičnih za taj program.

Naslov 2: VREDNOVANJE

Član 56

Načela za vrednovanje IPARD III programa

(1) U svrhu člana 54. FFPA, vrednovanja imaju za cilj poboljšanje kvaliteta, delotvornosti i doslednosti pomoći iz fondova Unije i strategije i sprovođenja IPARD III programa.

(2) IPARD III program podleže sistemu prethodnog (*ex-ante*) vrednovanja i naknadnog (*ex-post*) vrednovanja i, tamo gde Komisija smatra potrebnim, periodičnog vrednovanja koje vrše nezavisni evaluatori za koje je odgovorna Republika Srbija.

(3) Vrednovanja procenjuju sprovođenje IPARD III programa po pitanju postizanja ciljeva utvrđenih u članu 16(7) FFPA.

(4) Vrednovanja ispituju nivo iskorišćenosti sredstava, delotvornost i efikasnost programiranja, njegov socio-ekonomski uticaj i uticaj na utvrđene ciljeve i prioritete. Obuhvataju ciljeve IPARD III programa i teže izvlačenju pouka u vezi sa politikom ruralnog razvoja. Utvrđuju činioce koji doprinose uspehu ili neuspehu sprovođenja IPARD III programa, uključujući održivost radnji i prepoznavanje najboljih praksi.

(5) Izveštaji o vrednovanju objašnjavaju primenjenu metodologiju i uključuju procenu kvaliteta podataka i nalaza.

(6) Kvalitet i implikacije vrednovanja procenjuje IPARD Upravljačko telo, IPARD III Odbor za praćenje i Komisija.

(7) Rezultati prethodnog (*ex-ante*) vrednovanja i periodičnog vrednovanja uzimaju se u obzir tokom ciklusa programiranja i sprovođenja.

Član 57

Prethodno (*ex-ante*) vrednovanje IPARD III programa

(1) Prethodno (*ex-ante*) vrednovanje čini sastavni deo izrade IPARD III programa u cilju optimizacije raspodele budžetskih sredstava i poboljšanja kvaliteta programiranja. Identifikuje i ocenjuje srednjoročne i dugoročne potrebe, ciljeve koje treba postići, očekivane rezultate, kvantifikovane ciljeve, dodatnu vrednost Unije, opseg u kojem su ciljevi, u skladu sa članom 16(7) FFPA, uzeti u obzir, stečena znanja i kvalitet postupaka za sprovođenje, praćenje programa, vrednovanje i finansijsko upravljanje.

(2) Republika Srbija osigurava da vršilac prethodnog (*ex-ante*) vrednovanja bude uključen u proces razvoja IPARD III programa, SWOT analiza, kreiranja logike intervencije Programa i uspostavljanja ciljeva Programa.

(3) Prethodno (*ex-ante*) vrednovanje se sprovodi u okviru odgovornosti Republike Srbije.

Član 58

Plan vrednovanja za IPARD III program

(1) Plan vrednovanja izrađuje IPARD Upravljačko telo za IPARD III program u skladu sa članom 56. FFPA, uz konsultaciju sa NIPAK. Plan vrednovanja se podnosi IPARD III Odboru za praćenje najkasnije godinu dana nakon usvajanja IPARD III programa od strane Komisije.

(2) IPARD Upravljačko telo i IPARD III Odbor za praćenje koriste plan vrednovanja da:

(a) ispitaju napredak IPARD III programa u pogledu njegovih ciljeva pomoću pokazatelja rezultata i, po potrebi, pokazatelja uticaja;

(b) poboljšaju kvalitet IPARD III programa i njegovo sprovođenje;

(v) ispitaju predloge za suštinske promene IPARD III programa;

(g) pripreme periodično i naknadno (*ex-post*) vrednovanje.

(3) IPARD Upravljačko telo svake godine izveštava IPARD III Odbor za praćenje o rezultatima postignutim u okviru plana vrednovanja, uz dostavljanje primeraka Revizorskom organu. Pregled aktivnosti uključen je u godišnji izveštaj predviđen članom 61.

Član 59

Periodično vrednovanje

(1) Ako Komisija smatra da je potrebno, vrši se periodično vrednovanje, u trećoj godini od godine donošenja prve odluke o poveravanju poslova sprovođenja budžeta za IPARD III program.

(2) Periodično vrednovanje predlaže mere za poboljšanje kvaliteta IPARD III programa i njegovog sprovođenja po potrebi. Republika Srbija posebno osigurava da periodično vrednovanje ispita početne rezultate IPARD III programa, njihovu usklađenost sa prethodnim (*ex-ante*) vrednovanjem, važnost ciljanih vrednosti i ciljeva i opseg u kojem su postignuti. Takođe, procenjuje kvalitet praćenja i sprovođenje programa, kao i iskustvo stečeno pri uspostavljanju sistema za sprovođenje IPARD III programa.

(3) Periodično vrednovanje se dostavlja IPARD III Odboru za praćenje i Komisiji do 31. decembra godine navedene u stavu 1. ovog člana.

(4) Pored procene iz člana 56(7), IPARD III Odbor za praćenje, IPARD Upravljačko telo i Komisija razmatraju uticaj vrednovanja radi analize IPARD III programa.

(5) IPARD Upravljačko telo Komisiju obaveštava o praćenju preporuka u izveštaju o vrednovanju. Ako Republika Srbija ne dostavi izveštaj o periodičnom vrednovanju do datuma iz stava 3, primenjuju se odredbe člana 39(5).

Član 60

Naknadno (*ex-post*) vrednovanje

(1) Najkasnije krajem prve godine nakon perioda sprovođenja programa, Republika Srbija priprema naknadno (*ex-post*) vrednovanje IPARD III programa. Taj izveštaj će biti završen i dostavljen Komisiji najkasnije do kraja te godine.

(2) Na osnovu već dostupnih rezultata vrednovanja, kao i pitanja iz vrednovanja bitnih za IPARD III program, naknadno (*ex-post*) vrednovanje obuhvata korišćenje sredstava i delotvornost i efikasnost IPARD III programa, kao i njegov uticaj i usklađenost sa prethodnim (*ex-ante*) vrednovanjem. Obuhvata činioce koji doprinose uspehu ili neuspehu sprovođenja, dostignuća IPARD III programa i rezultate, uključujući njihovu održivost. Izvodi zaključke važne za IPARD III program i proces proširenja.

(3) Ako Republika Srbija ne dostavi izveštaj naknadnog (*ex-post*) vrednovanja do datuma iz stava 1, primenjuju se odredbe člana 39(5).

Naslov 3: IZVEŠTAVANJE

Član 61

Godišnji i završni izveštaji o sprovođenju

(1) Do 30. juna svake naredne godine nakon pune kalendarske godine sprovođenja IPARD III programa, IPARD Upravljačko telo, nakon konsultacija sa IPARD agencijom, sastavlja godišnje izveštaje o sprovođenju IPARD III programa za prethodnu kalendarsku godinu, u skladu sa članom 62(6) FFPA. Prvi podneti izveštaj obuhvata kalendarske godine od 2021. godine pa nadalje.

(2) IPARD Upravljačko telo sačinjava završni izveštaj o sprovođenju IPARD III programa. Završni izveštaj se podnosi najkasnije šest meseci nakon krajnjeg datuma prihvatljivosti troškova u okviru IPARD III programa u skladu sa članom 29(4) FFPA.

(3) Godišnji izveštaji o sprovođenju IPARD III programa obuhvataju prethodnu kalendarsku godinu i uključuju podatke prethodne kalendarske godine, kumulativne finansijske podatke i podatke dobijene praćenjem za čitav period sprovođenja IPARD III programa, kao i grupisane tabele za praćenje. Završni izveštaj o sprovođenju IPARD III programa obuhvata čitav period sprovođenja i može da uključi i poslednji godišnji izveštaj.

(4) Izveštaji iz stavova 1. i 2. ovog člana šalju se, nakon ispitivanja i odobrenja od strane IPARD III Odbora za praćenje NIPAK, koji ih podnosi Komisiji, uz dostavljanje primeraka NAO i Revizorskom organu.

(5) Svi godišnji i završni izveštaji o sprovođenju uključuju sledeće informacije:

(a) svaku promenu opštih uslova od važnosti za sprovođenje IPARD III programa, posebno, glavne socio-ekonomske trendove, promene nacionalnih, regionalnih ili sektorskih politika i, prema potrebi, njihov uticaj na doslednost između pomoći IPARD III programa i ostalih finansijskih instrumenata Unije;

(b) napredak u sprovođenju prioriteta i mera vezanih za ostvarenje ciljeva IPARD III programa u odnosu na finansijske podatke, zajedničkih i specifičnih pokazatelja za program, kvantifikovanih ciljanih vrednosti, uključujući promene vrednosti pokazatelja rezultata, tamo gde je to potrebno. Dostavljeni podaci se odnose na vrednosti za pokazatelje za potpuno sprovedene operacije i takođe, tamo gde je moguće, imajući u vidu fazu sprovođenja, za izabrane operacije. Takođe, uspostavljaju sintezu nalaza svih vrednovanja programa koji su bili dostupni tokom prethodne kalendarske godine, bilo koja pitanja koja utiču na sprovođenje programa i preduzete mere;

(v) finansijske obaveze i troškove po merama, kao i pregled preduzetih aktivnosti vezanih za plan vrednovanja;

(g) korake koje je preduzelo IPARD Upravljačko telo, IPARD agencija i IPARD III Odbor za praćenje u cilju osiguranja kvaliteta i delotvornosti sprovođenja, posebno:

i. pregled svih značajnih problema na koje se naišlo u sprovođenju IPARD III programa i sve preduzete aktivnosti, uključujući preporuke za korekcije izvršene u skladu sa stavom 8;

ii. pregled rezultata kontrola sprovedenih po merama i otkrivenim nepravilnostima;

iii. upotrebu tehničke pomoći;

- iv. korake preduzete za angažovanje lokalnih tela u većoj meri;
- v. korake preduzete za osiguranje promocije IPARD III programa;
- vi. podatke koji pokazuju da sredstva Unije dopunjuju finansiranje raspoloživo u Republici Srbiji.
- (d) koraci preduzeti za osiguranje koordinacije ukupne pretpristupne pomoći Unije iz člana 4;
- (d) finansijske tabele koje prikazuju troškove Unije, nacionalne i ukupne troškove po meri i/ili sektoru;
- (e) pregled aktivnosti koje su preduzete u vezi sa planom vrednovanja u skladu sa članom 58;
- (ž) opis sprovedenih aktivnosti za sprovođenje plana aktivnosti vidljivosti i komunikacije iz člana 32.

Sadržaj i prezentacija godišnjeg i završnog izveštaja o sprovođenju zasnivaju se na smernicama Komisije.

(6) Komisija će obavestiti Republiku Srbiju u roku od 15 radnih dana od datuma prijema godišnjeg izveštaja o sprovođenju ako on nije prihvatljiv, a u suprotnom smatraće se prihvatljivim.

(7) Komisija će obavestiti Republiku Srbiju o svojim zapažanjima u roku od tri meseca od datuma prijema godišnjeg izveštaja o sprovođenju i u roku od četiri meseci od datuma prijema konačnog izveštaja o sprovođenju. Ukoliko Komisija ne dostavi zapažanja u tim rokovima, izveštaji će se smatrati odobrenim.

(8) Ukoliko, nakon pregleda Komisija uputi komentare Republici Srbiji u vezi sa pitanjima koja značajno utiču na sprovođenje IPARD III programa, Republika Srbija obaveštava Komisiju o aktivnostima preduzetim u vezi sa tim komentarima u roku od tri meseca. Ukoliko Komisija, ne dovodeći u pitanje odluku koju treba doneti u skladu sa čl. 50 i 51, Republici Srbiji preporuči korekcije usmerene ka poboljšanju delotvornosti praćenja programa ili aranžmana u vezi sa upravljanjem IPARD III programom, Republika Srbija će naknadno predstaviti korake koje je preduzela za poboljšanje praćenja programa ili aranžmana upravljanja, ili će objasniti zašto nije tako postupila u roku od tri meseca od prijema komentara Komisije. IPARD III Odbor za praćenje mora biti obavešten o ovim aktivnostima.

Odeljak VII ZAVRŠNE ODREDBE

Član 62

Članovi od 81. do 84, kao i od 88. do 91. FFPA se primenjuju *mutatis mutandis* na ovaj Sporazum.

Član 63

Primenljivost sektorskog sporazuma za IPA

Sektorski sporazumi potpisani u okviru IPA između Komisije i Republike Srbije primenjivaće se na pomoć koja je odobrena na osnovu prethodnih pretpristupnih instrumenata, dok se takva pomoć ne završi u skladu sa uslovima relevantnih Sektorskih sporazuma. Međutim, čl. od 47. do 51. ovog sporazuma primenjuju se u pogledu troškova u okviru IPA kada je pokrenut postupak finansijskog potvrđivanja računa ili potvrđivanja usaglašenosti troškova nakon stupanja na snagu ovog sporazuma.

Član 64

Viša sila i izuzetne okolnosti

1) Nijedna strana nije odgovorna za bilo kakvo neispunjavanje svojih obaveza iz ovog sporazuma ako je u slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti sprečena u izvršavanju ili odlaže izvršavanje tih obaveza.

2) U slučaju više sile ili izuzetnih okolnosti biće obavestena IPARD agencija i NAO u pisanoj formi, sa relevantnim dokazima koji su zadovoljavajući i za IPARD agenciju i za NAO, u roku od petnaest radnih dana od dana kada je korisnik ili lice koje ga zastupa u mogućnosti da učini tako.

Član 65

Adrese za komunikaciju

Sva komunikacija u vezi sa ovim sporazumom šalje se na sledeće adrese:

(1) Za svu korespondenciju osim one iz tačke (2):

Za Evropsku uniju:
European Commission
Directorate General for Agriculture and Rural Development
Unit for neighbourhood, enlargement and pre-accession assistance
Rue de la Loi 130
BE - 1049 Bruxelles
Website: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement_en

Za Republiku Srbiju:

Ministar za evropske integracije
Nacionalni IPA koordinator (NIPAK)
Nemanjina 11, Beograd, Srbija
Faks: +381 11 3617 597
E-mail: kabinet@eu.rs

(2) Za korespondenciju koja se odnosi na podatke navedene u članu 51(2) FFPA, adrese su sledeće:

Za Evropsku uniju:
European Commission
OLAF - European Anti-Fraud Office
Directorate C
30, Rue Joseph II
BE - 1049 Bruxelles
Website: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm

Za Republiku Srbiju:
Ministarstvo finansija Republike Srbije
Odeljenje za suzbijanje nepravilnosti i prevara u postupanju sa finansijskim sredstvima Evropske unije (AFKOS)
Kneza Miloša 20, Beograd
Tel: +381 11 7652 364
Adresa elektronske pošte: afcos.serbia@mfin.gov.rs

Član 66

Neusklađenost i raskid sporazuma

Ne dovodeći u pitanje član 90. FFPA, u slučaju da Komisija otkrije neusklađenost sa obavezama iz ovoga sporazuma, ona:

- (a) obaveštava Republiku Srbiju o svojim namerama, uz obrazloženja o opravdanosti(ma), i
- (b) ima pravo da, u vezi sa IPARD III programom, ne dovodeći u pitanje Odluke iz članova 50. i 51:
 - i. napravi finansijske korekcije prema Republici Srbiji;
 - ii. obustavi transfer novca Republici Srbiji;
 - iii. suzdrži se od preduzimanja svih novih finansijskih obaveza od strane Unije, i
 - iv. po potrebi, raskine ovaj Sporazum počevši od trenutka kada je neusklađenost prvi put otkrivena.

Član 67

Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu na datum kada se sporazumne strane međusobno obaveste pisanim putem o odobrenju u skladu sa važećim unutrašnjim zakonodavstvom i procedurom svake od sporazumnih strana.

Član 68

Potpisivanje

Ovaj sporazum se sačinjava u dva primerka na engleskom jeziku.

Potpisan za i u ime Vlade Republike Srbije, u Beogradu, dana 03.04. 2023. godine

od strane gospođe Tanje Mišević,

Ministar za evropske integracije,

Nacionalni IPA koordinator (NIPAK)

Potpisan za i u ime Evropske komisije, u Briselu, dana 02. maja 2023. godine

od strane gospodina Mr Wolfgang BURTSCHER,

Generalni direktor za poljoprivredu i ruralni razvoj

Delegirani službenik za odobravanje

ANEKSI

Aneks 1.

OSNOVNE FUNKCIJE SISTEMA INTERNE KONTROLE

Strukture, organi i tela sistema interne kontrole kako je utvrđeno u čl. 10(1)(v) i 10(2) FFPA imaju organizacionu strukturu koja im omogućava da izvrše sledeće glavne funkcije u vezi sa troškovima IPARD programa:

Osnovni pristup za dodelu funkcija i odgovornosti utvrđuje se u skladu sa sledećom tabelom:

Opšte funkcije	Posebne funkcije	Upravljačka struktura		IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija	
		Telo za podršku NAO	Računovodstveno telo	IPARD agencija	IPARD Upravljačko telo
Funkcije upravljanja	Odabir mera				*
	Praćenje programa				*
	Upravljanje IPA III računima i finansijskim operacijama		*		
	Vrednovanje				*
	Izveštavanje			*	*
	Koordinacija				*
Funkcije plaćanja	Odobrenje i kontrola preuzetih obaveza			*	
	Odobrenje i kontrola plaćanja		(*)	*	
	Izvršenje plaćanja			*	
	Knjiženje obaveza i plaćanja		*	*	
	Upravljanje dugovima		*	*	
	Državna blagajna		*		
Funkcije sprovođenja	Odabir projekata			*	
	Javnost			*	*
	Obezbeđivanje efikasnog funkcionisanja sistema interne kontrole	*			
Funkcije revizije	Interna revizija	*	*	*	

U slučaju da je označena kao neobavezna (*), funkcija se može dodeliti zavisno od veličine, odgovornosti i ostalih posebnih karakteristika sistema upravljanja i kontrole.

Osim ako Komisija izričito i eksplicitno odluči drugačije, dodela funkcija i odgovornosti ne sme biti u suprotnosti sa osnovnim pristupom kako je prikazano u ovom Aneksu.

Funkcije upravljanja

(a) *Odabir mera*: cilj ove funkcije je da prema članu 10(1)(g) FFPA IPARD Upravljačko telo bude odgovorno za odabir mera i njihovu vidljivost, uključujući i izbor mera u okviru svakog poziva u skladu sa članom 8. ovog Sporazuma.

(b) *Praćenje programa*: cilj ove funkcije je praćenje delotvornosti i kvaliteta sprovođenja IPARD III programa. Sprovodi se pozivanjem na odgovarajuće fizičke, ekološke i finansijske pokazatelje. Takođe, osigurava da se operacije za finansiranje odaberu u skladu sa kriterijumima i mehanizmima primenjivim na program i da su u skladu sa odgovarajućim pravilima Unije i nacionalnim pravilima.

(v) *Upravljanje IPA III računima i finansijskim operacijama*: cilj ove funkcije je osiguranje nesmetanog finansijskog upravljanja uključujući evidentiranje aktivnosti, prenos sredstava i vršenje finansijskih korekcija po potrebi.

(g) *Vrednovanje*: cilj ove funkcije je poboljšanje kvaliteta, delotvornosti i usklađenosti pomoći iz fondova Unije, kao i strategije i sprovođenja IPARD III programa. Vrednovanja ispituju stepen iskorišćenosti sredstava, delotvornost i efikasnost programiranja i njegov socio-ekonomski uticaj na definisane ciljeve i prioritete, i kao opšte pravilo, prate ih kriterijumi i pokazatelji postignutog uspeha.

(d) *Izveštavanje*: cilj ove funkcije je da osigura da se o sprovođenju programa i napretku pojedinačnih operacija i mera izveštava na način koji pomaže osiguranju delotvornog i efikasnog sprovođenja mera, korišćenjem odgovarajućih informacionih i komunikacionih sistema.

(d) *Koordinacija*: cilj ove funkcije je vođenje i praćenje rada IPARD III Odbora za praćenje kako je utvrđeno u članu 53. FFPA, pružanjem dokumenata potrebnih za praćenje kvaliteta sprovođenja programa.

Funkcije plaćanja

(a) *Odobranje i kontrola preuzetih obaveza i plaćanja*: cilj ove funkcije je utvrđivanje da su zahtevi za odobravanje operacija i naknadnog iznosa koji treba da se isplati podnosiocima zahteva ili njihovim punomoćnicima u skladu sa sporazumima i prihvatljivi za zatraženu pomoć Unije, što uključuje, između ostalog, administrativne i, po potrebi, kontrole na licu mesta, naročito one koje se tiču zakonitosti i regularnosti troškova:

(ii) provera prihvatljivosti zahteva za odobravanje i zahteva za isplatu;

- (iii) provera usklađenosti sa obavezama preuzetim iz odobrenih projekata;
- (iv) gde je potrebno, provera postupaka nadmetanja i ugovaranja i provera obavljenog posla ili pruženih usluga;
- (v) primena neophodnih kontrola, uključujući proveru mogućih veštački stvorenih uslova za isplatu.

Kontrole mogu uključivati provere pre odabira projekata, ponovno merenje, provere količine i kvaliteta robe ili pruženih usluga, analizu ili kontrolu uzorka, provere pre isplate, naknadne (*ex-post*) provere isplata i sve posebne odredbe za sprovođenje sporazuma u pogledu pravilnosti i ispravnosti troškova. Kako bi se utvrdila pravilnost i ispravnost, kontrole uključuju, po potrebi, ispitivanja tehničke prirode, što može uključivati ekonomsko-finansijske procene i provere specifične poljoprivredne, tehničke ili naučne prirode.

(b) *Izvršenje isplata*: cilj ove funkcije je davanje instrukcija finansijskim službama IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije, ili u odgovarajućim slučajevima, vladinim kancelarijama za isplatu, da isplate odobreni iznos podnosiocima zahteva (ili njihovim punomoćnicima).

(v) *Knjiženje obaveza i plaćanja*: cilj ove funkcije je evidentiranje svih obaveza i isplata u zasebne knjige računa za troškove IPARD III programa, što je obično u obliku elektronskog sistema obrade podataka, kao i priprema periodičnih pregleda troškova, uključujući izjave o troškovima Komisiji. U knjigama računa, takođe, se evidentiraju sredstva koja finansiraju IPARD III fondovi, naročito u vezi sa nerešenim dužnicima.

(g) *Upravljanje dugovima*: Cilj ove funkcije je uspostavljanje sistema za priznavanje svih dospelih iznosa i za evidentiranje svih takvih dugova u knjizi dužnika, uključujući nepravilnosti, pre njihovog prijema.

(d) *Državna blagajna*: cilj ove funkcije je organizovanje bankovnih računa, traženje sredstava od Komisije, provera postojanja i ispravnosti elemenata kofinansiranja, odobravanje prenosa IPARD III sredstava od Komisije ka IPARD agenciji ili korisnicima, i finansijska komunikacija ka Komisiji, što uključuje tromesečne zahteve za plaćanje i godišnje izjave.

Organizaciona struktura predviđa jasnu dodelu ovlašćenja i odgovornosti na svim operativnim nivoima i razdvajanje funkcija plaćanja iz st. (a), (b) i (v), čije se odgovornosti utvrđuju u organizacionoj šemi.

Funkcije sprovođenja

(a) *Odabir projekata*: cilj ove funkcije je odabir projekata u skladu sa kriterijumima, mehanizmima i pravilima koja se primenjuju na IPARD III program. U izuzetnim slučajevima, ovu funkciju može vršiti IPARD Upravljačko telo za mere "Sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - LEADER pristup" i "Tehnička pomoć".

(b) *Javnost*: ciljevi ove funkcije su:

(ii) objavljivanje poziva za podnošenje zahteva i objavljivanje kriterijuma prihvatljivosti, uključujući informacije o ugovornim obavezama i mogućim sankcijama u slučaju neusklađenosti sa navedenim obavezama i, po potrebi, izdavanje odobravanja za započinjanje sa radom; i

(iii) isticanje uloge Unije i osiguravanje transparentnosti pomoći Unije.

(v) *Proverljivost i mogućnost kontrole mera*: IPARD Upravljačko telo i IPARD agencija će obezbediti prethodnu (*ex-ante*) procenu proverljivosti i mogućnosti kontrole mera uključenih u IPARD III program, u skladu sa Aneksom A, odredbom 6a(3)(b) i odredbom 6b(1)(a) FFPA.

IPARD Upravljačko telo i IPARD agencija, će preduzeti procenu proverljivosti i mogućnosti kontrole mera tokom sprovođenja IPARD III programa.

(g) *Obezbeđivanje uverenja o efikasnom funkcionisanju sistema unutrašnje kontrole*: cilj ove funkcije je kontinuirana provera dobrog funkcionisanja sistema unutrašnje kontrole, uključujući neophodne mere za praćenje nalaza revizije i otkrivenih nepravilnosti.

Funkcije revizije

Interna revizija: cilj ove funkcije je da osigura vršenje redovnih specifičnih aktivnosti, kako bi se višem nivou rukovodstva obezbedio nezavisni pregled podsistema.

Aneks 2. OKVIR INTERNE KONTROLE

U svrhu Aneksa B FFPA, primenjuju se sledeće odredbe:

1. Kontrolna sredina

Opšte dopunske odredbe Odeljka 1 Aneksa B FFPA

Delegiranje

Deo ili sve funkcije vrednovanja, izveštavanja, ovlašćenja i kontrole⁴ mogu se delegirati drugim organima pod uslovom da su ispunjeni sledeći uslovi:

(1) Mora se sklopiti pisani sporazum koji navodi, pored delegiranih zadataka, prirodu informacija i prateću dokumentaciju koju treba dostaviti delegiranom entitetu i rok u kojem isti moraju biti podneti. Taj sporazum mora omogućiti delegiranom entitetu usklađenost sa zahtevima iz Aneksa B FFPA i ovog Aneksa. Mora se osigurati neophodan revizorski trag.

Sporazum predviđa pristup od strane propisno ovlašćenih predstavnika Republike Srbije ili Unije informacijama koje obezbeđuje delegirano

telo, a za čiju izradu poseduju ovlašćenja, uključujući istraživanja zahteva od strane tih službenika, sprovođenje provera projekata i korisnika pomoći i ostalih potrebnih informacija neophodnih za izvršenje njihovih zadataka.

(2) Predmetne strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole u svim slučajevima ostaju odgovorne za efikasno i odgovorno upravljanje predmetne IPARD pomoći. Ostaju u potpunosti odgovorne za zakonitost i regularnost osnovnih transakcija, uključujući i zaštitu finansijskih interesa Unije.

(3) Odgovornosti i obaveze ostalih tela, ponajviše u vezi kontrole i provere usklađenosti sa Sporazumom i svim važećim smernicama, treba jasno utvrditi.

(4) Navedene strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole osiguravaju da telo raspolaže delotvornim sistemom kako bi se osiguralo ispunjavanje njegovih zadataka na zadovoljavajući način.

(5) Telo izričito potvrđuje navedenim strukturama, organima i telima sistema upravljanja i kontrole da ono suštinski ispunjava svoje zadatke i opisuje korišćena sredstva.

(6) Navedene strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole redovno pregledaju delegirane zadatke, kako bi potvrdile da je obavljeni posao zadovoljavajućeg standarda i da je u skladu sa Sporazumom.

(7) Revizorski organ podnosi izveštaj o delegiranim funkcijama kao da je njima upravljalo samo telo koje delegira.

Uslovi navedeni u tačkama (1), (2), (3) i (5) primenjuju se *mutatis mutandis* u slučajevima gde funkcije tela koje delegira obavlja neki drugi organ u okviru svojih redovnih zadataka na osnovu nacionalnog zakonodavstva.

⁴ Funkcije izvršenja plaćanja i knjiženja obaveza i plaćanja ne mogu se ni u kom slučaju delegirati.

Posebne dopunske odredbe Odeljka 1 Aneksa B FFPA

Pozivanje na Odeljak 1, Aneks B FFPA.

U svrhu tačke 4.2 Profesionalni razvoj Odeljka 1, Aneksa B FFPA, obuka kadrova na svim operativnim nivoima mora biti adekvatna, uključujući podizanje svesti o prevarama.

U svrhu tačke 4.4 Planiranje sukcesije i aranžmani zamene Odeljka 1, Aneksa B FFPA, opisi poslova uključuju postavljanje finansijskih ograničenja vezanih za obaveze i plaćanja telu nadležnom za nosioca posla.

2. Upravljanje rizikom

[bez dopunskih odredbi]

3. Kontrolne aktivnosti

Opšte dopunske odredbe Odeljka 3, Aneksa B FFPA

Obezbeđenje odgovorne interne kontrole zahteva sledeće zajedničke pisane procedure:

A. Procedure za odobravanje zahteva za podršku i zahteva za isplatu:

(1) Pomenute strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole utvrđuju detaljne procedure za prijem, evidentiranje i obradu zahteva za odobravanje projekata, zahteva za isplatu i računa, uključujući opis svih dokumenata koji se koriste.

(2) Svaki službenik odgovoran za odobravanje, na raspolaganju ima detaljnu kontrolnu listu provera koje treba sprovesti i potvrđuje u pratećoj dokumentaciji zahteva za isplatu da su te provere izvršene. Potvrđivanje se može izvršiti elektronskim putem. Mora postojati dokaz o sistematičnom pregledu, kao što je uzorak, sistemski ili planski pregled posla od strane višeg službenika. Analiza projekta mora se voditi u skladu sa načelima dobrog finansijskog upravljanja.

(3) Isplata zahteva za isplatu se odobrava samo nakon izvršenja neophodnih provera kako bi se osigurala usklađenost sa Sporazumom. Te provere uključuju one koje zahteva uredba kojom se uređuju posebne mere u okviru kojih je pomoć zatražena, i one zahtevane u skladu sa članom 51. FFPA kako bi se sprečila ili otkrila nepravilnost i prevara, naročito uzimajući u obzir uočene rizike.

(4) Rukovodstvo, na odgovarajućem nivou, mora biti redovno i pravovremeno obaveštavano o rezultatima sprovedenih administrativnih provera i kontrola na licu mesta, tako da se dovoljnost navedenih kontrola može uvek uzeti u obzir pre nego što se zahtev za isplatu izvrši.

(5) Izvršene administrativne provere biće detaljno opisane u kontrolnoj listi (videti tačku 2) priloženoj uz svaki zahtev za isplatu ili seriju zahteva za isplatu. Kontrolnu listu prati i potvrda o prihvatljivosti odobrenih zahteva za isplatu i o prirodi, obimu i ograničenjima izvršenog posla. Pored toga, postojaće i garancija da su kriterijumi za dodelu pomoći, uključujući ugovaranje, ispunjeni i da su sva važeća pravila Unije i nacionalna pravila, uključujući i ona definisana u programu ruralnog razvoja, ispoštovana. Izvršena kontrola na licu mesta opisuje se detaljno u izveštaju u skladu sa članom 15. ili članom 23. ovog Sporazuma.

Ako sve kontrole na licu mesta ili administrativne provere nisu sveobuhvatne, već sprovedene na uzorku zahteva za isplatu, odabrani zahtevi za isplatu moraju biti identifikovani, metoda uzorkovanja opisana, a rezultati svih kontrola i mere koje su preduzete kako bi se otklonila odstupanja i nepravilnosti saopšteni. Prateća dokumentacija će biti dovoljna da pruži garanciju da su izvršene sve potrebne provere o prihvatljivosti odobrenih zahteva za isplatu.

(6) Kada druga tela zadržavaju dokumenta (u papirnom ili elektronskom obliku) koja se odnose na odobrene zahteve za isplatu i izvršene provere, ta tela i predmetne strukture će uspostaviti procedure kako bi osigurala da se evidentira lokacija svih takvih dokumenata koji su

relevantni za određenu isplatu.

(7) Zahtevi korisnika će biti blagovremeno obrađeni.

(8) Kriterijumi za procenu zahteva i redosled prioriteta biće jasno definisani i dokumentovani.

B. Procedure za isplate

(1) Predmetne strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole, kako je utvrđeno u članu 10(1) i (2) FFPA usvajaju potrebne procedure kako bi osigurali da državna tela mogu da ispunjavaju svoje ugovorne obaveze bez obzira na kašnjenje ili prekide finansiranja od strane Komisije.

(2) Nacionalna tela usvajaju potrebne procedure koje osiguravaju da se isplate vrše samo korisnicima na njihov bankovni račun ili njihovim punomoćnicima. Uplatu vrši finansijska služba IPARD agencije, ili po potrebi, vladina kancelarija za plaćanja, u roku od pet radnih dana od datuma evidentiranja zaduženja na IPARD evro računu. Procedure moraju biti usvojene kako bi se osiguralo da sve isplate za koje nisu izvršeni transferi ne budu prijavljene za naknadu. Ako su takve isplate već prijavljene, njih treba ponovo knjižiti u korist Fonda putem sledećih mesečnih/tromesečnih deklaracija ili u godišnjim računima najkasnije. Plaćanja će se vršiti putem prenosa na bankovni račun, i to na ime korisnika. Odobravanje nadležnog službenika i/ili njegovog/njenog nadređenog može se obaviti elektronskim putem, pod uslovom da je osigurana sigurnost prenosa podataka i da je identitet potpisnika unet u elektronsku evidenciju.

V. Procedure za knjiženje

(1) Predmetne strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole usvajaju pune i transparentne računovodstvene procedure u skladu sa međunarodno prihvaćenim računovodstvenim načelima i svim važećim smernicama. Računovodstvene procedure osiguravaju da su tromesečne i godišnje izjave potpune, tačne i pravovremene, i da su sve greške ili propusti otkriveni i ispravljani, naročito putem provera i usklađivanja obavljenih u redovnim intervalima. Osigurava se kompletan revizorski trag za svaku stavku upisanu na račune.

(2) Računovodstvene procedure nacionalnih tela osiguravaju da računovodstveni sistem može da proizvede, u evrima i nacionalnoj valuti, za svaki projekat, ugovor ili meru, ukupan trošak, napravljen izdatak, delimične isplate i isplate konačnog iznosa. Ukoliko posao nije završen u dogovorenom vremenskom roku, utvrđuju se rokovi za poništenje obaveza. Takva poništenja se na odgovarajući način evidentiraju u računovodstvenim sistemima.

G. Procedure za avans i garancije (ako je primenjivo)

Avansna isplata se tretira kao dozvoljen trošak do 50% javne pomoći koja se odnosi na projekat i podleže bankarskoj garanciji ili ekvivalentnoj garanciji koja odgovara do 110% avansnog iznosa. Avansi se ne mogu isplatiti u kombinaciji sa prefinansiranjem, kao što se navodi u članu 11(3)(a).

Procedure se moraju usvojiti kako bi se osiguralo da:

1) Isplata avansa se odvojeno identifikuje u računovodstvenim ili dopunskim evidencijama.

2) Garancije se dobijaju samo od finansijskih institucija koje su odobrene od strane odgovarajućih nadležnih organa i koje ostaju važeće do izmirenja ili opoziva, na jednostavan zahtev IPARD agencije.

3) Avansi se izmiruju u predviđenim vremenskim rokovima, a oni za koje se zahteva rok izmirenja, moraju biti brzo identifikovani i garancije odmah zahtevane.

Isplata avansa za Meru 9 "Tehnička pomoć" smatra se kao prihvatljiv trošak do 90% javne pomoći koji se odnosi na operaciju i ne podleže uspostavljanju bankarske garancije ili ekvivalentne garancije.

D. Procedure za dugove

Svi uslovi predviđeni u tačkama od A) do G) primenjuju se, *mutatis mutandis*, na garancije, refundirana plaćanja, ustupljene prihode itd, koje je IPARD agencija dužna da prikupi u ime IPARD III programa. IPARD agencija će uspostaviti sistem za prepoznavanje svih dospelih iznosa i za evidenciju u jedinstvenu knjigu dužnika svih tih dugova pre njihovog prijema. Knjiga dužnika se pregleda u redovnim intervalima i preduzimaju se mere za naplatu neizmirenih dugova.

Đ. Revizorski trag

Informacije u pogledu dokumentovanog dokaza o odobravanju, knjiženju i isplati zahteva i upravljanju avansima, garancijama i dugovima, moraju biti dostupne kako bi se u svakom trenutku osigurao dovoljno detaljan revizorski trag.

Rukovodstvo, na odgovarajućem nivou, mora redovno i blagovremeno biti obavešteno o rezultatima sprovedenih kontrola, tako da se navedene kontrole mogu uvek uzeti u obzir pre isplate zahteva.

U tu svrhu, predmetne strukture, organi i tela sistema upravljanja i kontrole utvrđuju potrebne procedure kako bi osiguralo čuvanje svih relevantnih dokumenata potrebnih za garantovanje odgovarajućeg revizorskog traga.

Posebne dopunske odredbe Odeljka 3, Aneksa B FFPA

Pozivanje na odeljak 3, Aneksa B FFPA.

11. Organizacija bira i razvija opšte kontrolne aktivnosti nad tehnologijom kako bi podržala postizanje ciljeva.

U svrhu tačke 11 Odeljka 3, Aneksa B FFPA, bezbednost informacionog sistema zasniva se na kriterijumima utvrđenim u važećoj verziji sledećeg standarda u predmetnoj finansijskoj godini:

Organizacija za međunarodne standarde 27002: Praktična uputstva za zaštitu informacija (ISO) ili slično.

4. Informisanje i komunikacija

Posebne dodatne odredbe Odeljka 4, Aneksa B FFPA

Za potrebe Odeljka 4, Aneksa B FFPA.

15.1. Eksterna komunikacija

U svrhu tačke 15.1 Odeljka 4, Aneksa B FFPA, primenjuju se sledeće odredbe:

- (i) svaka izmena u Sporazumu, uključujući i stope primenjive pomoći ili rokova i uslova, mora se evidentirati, a instrukcije, baze podataka i kontrolne liste pravovremeno ažurirati;
- (ii) sve suštinske promene u sistemu upravljanja i kontrole nakon njihove akreditacije i poveravanja poslova sprovođenja budžeta podnose se nadležnom nacionalnog organu (organima) i Komisiji, uz primerak Revizorskom organu, na pregled i odobrenje pre njihovog sprovođenja.

5. Aktivnosti praćenja

Posebne dodatne odredbe Odeljka 5, Aneksa B FFPA

Pozivanje na Odeljak 5, Aneksa B FFPA.

16. Organizacija bira, razvija i vrši stalne ili specifične procene kako bi utvrdila da li su komponente interne kontrole prisutne i da li funkcionišu.

U svrhu tačke 16 Odeljka 5, Aneksa B FFPA, primenjuju se sledeće odredbe:

- (i) dnevne aktivnosti i kontrola nacionalnih tela na svim nivoima će se pratiti na tekućoj osnovi kako bi se osigurao dovoljno detaljan revizorski trag;
- (ii) praćenje tehničkih usluga i delegiranih tela odgovornih za sprovođenje kontrola i druge funkcije kako bi se osiguralo pravilno sprovođenje propisa, smernica i procedura;
- (iii) procedure praćenja za sprečavanje i otkrivanje prevare i nepravilnosti sa posebnim osvrtom na one oblasti u nadležnosti IPARD agencije koje su izložene značajnom riziku od prevare ili drugih ozbiljnih nepravilnosti.

Služba interne revizije će biti nezavisna od drugih nacionalnih odeljenja unutar organa i podnosi izveštaje direktno direktoru organa. Interna revizija proverava da li su usvojene odgovarajuće procedure od strane organa, kako bi se obezbedila usklađenost sa pravilima Unije, kao i da li su računi tačni, kompletni i blagovremeni. Prove se mogu ograničiti na određene mere i uzorke transakcija, pod uslovom da plan revizije osigurava da su sve bitne oblasti, uključujući odeljenja za odobravanje, obuhvaćene za period ne duži od pet godina. Služba interne revizije obavlja svoj posao u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima i beleži isti u radnim dokumentima, a izveštaje i preporuke šalje rukovodećem kadru IPARD Agencije.

Aneks 3. DOKUMENTA POTREBNA ZA ZAHTEV ZA POVERAVANJE POSLOVA SPROVOĐENJA BUDŽETA

Ovaj Aneks 3 definiše po subjektima dokumente koji su potrebni za podnošenje zahteva za poveravanje poslova sprovođenja budžeta.

Republika Srbija obezbeđuje:

- (a) potpisan zahtev za poveravanje u papirnoj i u elektronskoj formi; i
- (b) dokumenta navedena u ovom Aneksu i sve druge relevantne prateće dokumente samo u elektronskoj formi, na određenom fizičkom formatu (CD/DVD/USB memorija ili druga slična sredstva koja se obično koriste).

Br.	Dokazi
1	Formalno-pravno imenovanje, potvrda o spremnosti i procedure
1.1	Formalno-pravno imenovanje NIPAK, NAO i Revizorskog organa.
1.2	Potvrda o spremnosti NIPAK, NAO i Revizorskog organa.
1.3	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija NIPAK Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
1.4	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija NAO Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
1.5	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija Revizorskog organa Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
1.6	Izveštaji samoprocene za sve subjekte sistema upravljanja i kontrole koje pripremaju interni revizori.

1.7	Prateće revizorsko mišljenje i izveštaj o upravljačkoj strukturi i IPARD Upravljačkom telu/IPARD agenciji koji su definisani od strane spoljnog revizora nezavisnog od struktura i organa iz člana 10(1) i (2) FFPA i koji se zasnivaju na ispitivanjima obavljenim prema međunarodnim revizorskim standardima. Ova tačka se ne primenjuje na već poverene poslove sprovođenja budžeta za programske mere gde NAO može da se osloni na rezultate sprovedene prethodne (<i>ex-ante</i>) procene u vezi sa poverenjem u skladu sa Uredbom (EU) br. 231/2014 ili ranijim finansijskim sporazumom.
2.	UPRAVLJAČKA STRUKTURA
2.1	Pismena potvrda NAO da upravljačka struktura zadovoljava zahteve za poveravanje poslova sprovođenja budžeta.
2.2	Ime i statut predmetnih struktura, organa i tela (Kancelarija za podršku NAO, Računovodstveno telo), uključujući kopije formalno-pravnih imenovanja na nivou ministra.
2.3	Opis sledećeg: - odgovornosti poverene Kancelariji za podršku NAO i Računovodstvenom telu; - raspodela odgovornosti između njihovih odeljenja; - odnos upravljačke strukture sa drugim telima, javnim ili privatnim, koje takođe imaju odgovornost za izvršenje mera pod kojima se obračunavaju troškovi IPARD III programa; - administrativnih, računovodstvenih zahteva i zahteva interne kontrole pod kojima se vrše plaćanja u vezi sa sprovođenjem IPARD III programa.
2.4	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija Kancelarije za podršku NAO Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
2.5	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija Računovodstvenog tela Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
3	IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija
3.1	Pismena potvrda NAO da IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija zadovoljavaju uslove za poveravanje poslova za sprovođenje budžeta.
3.2	Ime i statut predmetnih konstitutivnih tela IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije (IPARD agencija, IPARD Upravljačko telo i sva druga delegirana tela po potrebi), uključujući kopije formalno-pravnih ovlašćenja na nivou ministra.
3.3	Opis sledećeg: - odgovornosti poverene IPARD agenciji i IPARD Upravljačkom telu (uključujući njihova delegirana tela, ako je primenljivo); - raspodela odgovornosti između njihovih organizacionih jedinica; - odnos IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije sa drugim telima, javnim ili privatnim, koje takođe imaju odgovornost za izvršenje mera pod kojima se obračunavaju troškovi IPARD III programa; - administrativni, računovodstveni zahtevi i zahtevi interne kontrole pod kojima se vrše plaćanja vezana za sprovođenje IPARD III programa; - pisani sporazumi između organa u sistemu, uključujući Memorandum o razumevanju ili protokole potpisane i sa drugim delegiranim ili tehničkim telima; - informacije o tome kako će se vršiti nadzor delegiranih funkcija.
3.4	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija IPARD agencije Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.
3.5	Procedure za sprovođenje glavnih funkcija IPARD Upravljačkog tela Komisija izdaje dalja pojašnjenja i smernice u vezi sa potrebnim dokumentima, njihovom formatu i nivou detalja.

Navedene zahteve treba smatrati indikativnim, a ne ograničavajućim. Odgovornost za pružanje svih neophodnih dokumenata u pogledu zahteva za poveravanje poslova sprovođenja budžeta i dalje je prvenstveno na nacionalnim telima.

Službe Komisije mogu da zahtevaju dodatnu dokumentaciju pre ili tokom svojih zadataka.

Aneks 4. PRAVILA PROGRAMIRANJA

Intenzitet pomoći, stope doprinosa Unije i prihvatljivost IPA programa ruralnog razvoja za period 2021 - 2027. godina.

1. Definicije

Za potrebe ovog Aneksa, primenjuju se sledeće definicije:

- "Standardi EU" označavaju standarde koje uspostavi Unija u oblasti zaštite životne sredine, javnog zdravlja, zdravlja životinja i zaštite biljaka, dobrobiti životinja i zaštite na radu;
- "Planinsko područje" označavaju oblasti iz člana 32(2) Uredbe (EU) br. 1305/2013;
- "Mladi poljoprivrednik" označavaju osobu koja nije starija od 40 godina u trenutku podnošenja zahteva, koja je kompetentna i poseduje odgovarajuće veštine;
- "Zajedničke investicije" označavaju investicije zvanično priznatih organizacija proizvođača u:
- zajedničko korišćenje objekata, mašina, opreme i druge infrastrukture za proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda prema standardima EU ili za kvalitetne proizvode (za više detalja pogledati Aneks 2);

-
- uspostavljanje i razvoj kratkog lanca snabdevanja i lokalnog tržišta;
 - "Kratki lanac vrednosti" je "lanac snabdevanja koji uključuje ograničen broj privrednih subjekata, posvećenih saradnji, lokalnom ekonomskom razvoju i bliskim geografskim i društvenim odnosima između proizvođača, prerađivača i potrošača" (član 2 Uredbe (EU) br. 1305/2013). Osim toga, podrška uspostavljanju i razvoju kratkih lanaca snabdevanja... obuhvata samo lance snabdevanja koji ne uključuju više od jednog posrednika između poljoprivrednika i potrošača;
 - Investicije "cirkularne ekonomije", podrazumevaju ulaganja u promenu obrasca konvencionalnog poslovnog modela u proizvodnji, kao što su: ponovna upotreba i efikasno korišćenje vode, smanjenje i ponovna upotreba otpada i nusproizvoda, zamena jednokratne ambalaže sa: ambalažom za višekratnu upotrebu, recikliranom ili biorazgradivom ambalažom i upotreba biorazgradivih malč folija;
 - "Prirodna katastrofa" označava prirodni događaj biotičke ili abiotičke prirode koji dovodi do značajnih poremećaja u sistemima poljoprivredne proizvodnje ili šumskim strukturama, izazivajući značajnu ekonomsku štetu sektoru poljoprivrede ili šumarstva;
 - "Proizvođač organskih proizvoda" označava korisnika koji je sertifikovan kao proizvođač organskih proizvoda u skladu sa nacionalno prihvaćenom šemom sertifikacije;
 - "Deadweight rizik" označava rizik neefikasnosti javnog finansiranja, što znači da korisnici dobijaju podsticaj za projekte koji bi se realizovali i bez podrške;
 - "Operativni troškovi" označavaju tekuće troškove nastale tokom normalnog svakodnevnog vođenja poslovanja, koji uključuju režijske troškove i troškove prodaje robe.

2. IPARD III program

Svaki program uključuje:

- (a) opis trenutne situacije, *SWOT* analizu i identifikaciju potreba, pružajući kvantifikovani opis trenutne situacije koji pokazuje disparitete, nedostatke i potencijal za razvoj;
- (b) *SWOT* analizu (snage, slabosti, mogućnosti i pretnje) fokusirajući se na nekoliko specifičnih oblasti;
- (v) pregled glavnih rezultata prethodne intervencije nacionalnih fondova, pomoći Unije ili multilateralne pomoći;
- (g) opis postojeće nacionalne strategije ruralnog razvoja, uključujući usklađivanje odabranih mera i kriterijuma selekcije sa glavnim elementima Zelenog dogovora EU i Zelene agende za Zapadni Balkan;
- (d) indikativnu sveobuhvatnu finansijsku tabelu;
- (đ) opis svake odabrane mere, uključujući nacionalne standarde, nacionalno zakonodavstvo koje se primenjuje na program, dokaz o ciljanoj vrednosti, potvrdu da su obezbeđene mogućnosti provere i kontrole mera;
- (e) opis postojeće i/ili planirane nacionalne mreže za ruralni razvoj;
- (ž) informacije o komplementarnosti IPARD programa sa merama koje finansiraju drugi (nacionalni ili međunarodni) izvori;
- (z) opis ključnih IPARD organa, uključujući praćenje i vrednovanje;
- (i) kratak opis strukture upravljanja i kontrole;
- (j) opis rezultata savetovanja o programiranju i odredbi za uključivanje relevantnih organa i tela, kao i odgovarajućih ekonomskih, socijalnih i ekoloških partnera;
- (k) rezultate i preporuke prethodnog (*ex ante*) vrednovanja programa;
- (l) opis aktivnosti predviđenih u kontekstu javnosti, vidljivosti i transparentnosti u skladu sa IPA zakonodavstvom, kako bi se potencijalni korisnici, profesionalne organizacije, ekonomski, socijalni i ekološki partneri, tela uključena u promovisanje jednakosti između muškaraca i žena i nevladine organizacije informisale o mogućnostima koje nudi program i pravilima za dobijanje pristupa sredstvima;
- (lj) opis odredbi vezanih za ravnopravnost između muškaraca i žena i nediskriminacije promovisane u različitim fazama programa (kreiranje, sprovođenje, praćenje i vrednovanje);
- (m) opis aktivnosti preduzetih kako bi se obezbedila dostupnost dovoljnih tehničkih i savetodavnih kapaciteta za pravilno sprovođenje programa.

Poštovaće se dodatne smernice Komisije o pripremi i sprovođenju Programa.

3. Intenzitet pomoći

Javni troškovi ne prelaze gornju granicu od 50% od ukupnih prihvatljivih troškova investicija, sa sledećim izuzecima:

- a) 60% za investicije u:
 - fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava,
 - diverzifikaciju poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja.

b) 65% za investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava u planinskim područjima.

v) 70% za:

- investicije mladih poljoprivrednika i/ili proizvođača organskih proizvoda u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava i u diverzifikaciju poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja,
- zajedničke investicije.

Dodatnih 10% može se dodeliti za:

- investicije koje se odnose na upravljanje otpadom i otpadnim vodama, obnovljive izvore energije i investicije u cirkularnu ekonomiju.

Za gorenavedene vrste investicija, kumulativni intenzitet pomoći ne može biti veći od 75%, izuzev u slučaju neproizvodnih investicija, u okviru Mere 1, gde intenzitet pomoći može biti do 85%.

g) 100% podrške za investicije u:

- ruralnu javnu infrastrukturu, neproizvodne investicije za agro-ekološko-klimatske ciljeve, agro-ekološko-klimatske i organske preuzete obaveze, kao i podizanje i zaštitu šuma,
- aktivnosti finansiranih u okviru mere Tehnička pomoć.

Fiksni iznosi podrške koji se isplaćuju su definisani i opravdani pojedinačno u sledećim merama:

- uspostavljanje proizvođačkih grupa,
- agro-ekološko-klimatska i mera organska proizvodnja,
- sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - *LEADER* pristup,
- unapređenje obuka,
- savetodavne usluge,
- podizanje i zaštita šuma.

4. Stope doprinosa Unije

Republika Srbija će odrediti stopu doprinosa Unije koja ne prelazi 75% javnih troškova.

Međutim, za sledeće mere i u slučaju investicionih projekata koji se sprovode u područjima u kojima Komisija utvrdi da su se dogodile izuzetne prirodne katastrofe, stopa doprinosa Unije ne prelazi 85% javnih troškova, i to za:

- agro-ekološko-klimatske mere i organska proizvodnja,
- podizanje i zaštita šuma,
- tehnička pomoć,
- unapređenje obuka,
- savetodavne usluge.

Stopa doprinosa Unije neće prelaziti 90% javnih troškova za "sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - *LEADER* pristup".

5. Prihvatljivost

Za različite mere biće primenljivo sledeće:

MERA 1 - INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA

Korisnici

Korisnici ove mere su poljoprivredni proizvođači ili grupe poljoprivrednih proizvođača, bilo da su to fizička ili pravna lica i drugi pravni subjekti u oblasti poljoprivrede (mikro, mala i srednja privredna društva⁵), proizvođačke organizacije (npr. zadruge, udruženja) i dr.) odgovorni za obavljanje delatnosti i finansijske investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava (kako je definisano nacionalnim zakonom države korisnice i upisani u registar poljoprivrednih gazdinstava).

Kada korisnik nije vlasnik poljoprivrednog gazdinstva na kome se sprovodi investicija, treba zaključiti ugovor između zainteresovanih strana koji uključuje odredbe koje omogućavaju strukturni uticaj projekta tokom najmanje pet godina nakon njegovog zaključenja (izdavanja rešenja o isplati).

Svi korisnici moraju biti upisani u relevantni nacionalni registar poljoprivrednih gazdinstava/privredni registar.

⁵ U skladu sa definicijom za mala i srednja privredna društva kao što je prikazano u poglavlju 8.1 IPARD Programa

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Tipovi prihvatljivih gazdinstava

Kako pravila EU ne definišu posebne uslove/ograničenja u pogledu veličine prihvatljivih gazdinstava (minimalnu i maksimalnu veličinu, posebno usmereni na mikro, malu i srednju veličinu gazdinstva), nacionalni organi će identifikovati odgovarajuće uslove u Programu. Ovi uslovi treba da budu u skladu sa nacionalnom strategijom, koja treba da se zasniva na sektorskim analizama sprovedenim za relevantne sektore.

Ekonomska održivost korisnika

Ekonomska održivost korisnika mora biti dokazana putem poslovnog plana. Poslovni plan uključuje kratak opis poslovanja, njegovu trenutnu imovinu i obaveze, ljudske resurse, opis predložene investicije, njenog finansijsku i projekciju budućeg ekonomskog poslovanja (uključujući marketing).

Kriterijumi koje IPARD Agencija koristi za procenu budućeg ekonomske održivosti korisnika, kao što su analiza izvodljivosti, verodostojnost pretpostavki i procena finansijske situacije, itd. moraju biti predstavljeni u Programu, dok je format sa detaljnom formulom deo odgovarajućeg priručnika koji utvrđuje IPARD agencija.

Prilikom izračunavanja ekonomske održivosti korisnika moraju se uzeti u obzir IPARD sredstva dodeljena korisniku.

U slučaju manjih investicija, koje će biti definisane Programom, može se prihvatiti format jednostavnog poslovnog plana. IPARD agencija priprema obrasce za takve poslovne planove koji će biti dostupni svim potencijalnim korisnicima.

Ostali kriterijumi prihvatljivosti

- Investicija mora da se odnosi na proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda kako je navedeno u Aneksu I Ugovora o funkcionisanju i opisano u poglavlju 8.1 Programa. Što se tiče proizvodnje lekovitog i aromatičnog bilja, pečuraka, proizvoda iz oblasti pčelarstva, ukrasnog bilja, država može odlučiti u okviru koje Mere (1, 3, 7) može pružiti podršku, pod uslovom da se obezbedi jasno razgraničenje između mera.

- Vrste stoke i tipovi useva za podršku će biti jasno identifikovani.

- Odabir prihvatljivih sektora koji će biti podržani u okviru mere mora biti zasnovan na analizi sektora. Identifikacija vrste korisnika i specifičnih investicija potrebnih/prihvatljivih u okviru svakog sektora mora pratiti isti pristup i treba dati prioritet razvoju najslabijih karika identifikovanih u lancu poljoprivredne proizvodnje relevantnom analizom sektora.

- U slučaju investicija za kupovinu traktora i poljoprivredne opreme, ove investicije će poštovati relevantno zakonodavstvo Evropske unije u pogledu zaštite životne sredine⁶, posebno u pogledu ograničenja emisije gasova i čestica štetnih materija^{7,8}.

- Korisnik treba da poštuje opšta pravila prihvatljivosti kao što je opisano u poglavlju 8.1 IPARD programa (uključujući prihvatljive i neprihvatljive troškove).

- Korisnici treba da poštuju pravila u vezi sa poreklom kako je opisano u poglavlju 8.1 IPARD programa.

- Minimalni uslovi u pogledu profesionalnih veština i kompetencija poljoprivrednih proizvođača moraju biti definisani u Programu (npr. korisnik treba da obezbedi sertifikat o obuci izdat od relevantne stručne ustanove/obrazovne/istraživačke institucije ili javne savetodavne službe; dokaže svoje iskustvo u radu u poljoprivrednoj proizvodnji, preradi ili uslugama koje se odnose na poljoprivredu itd.).

Najkasnije pre konačne isplate, ako je relevantno, nacionalne veterinarske službe i službe za zaštitu životne sredine moraju da procene da li su ispunjeni odgovarajući EU i nacionalni standardi. U ovom slučaju, nadležne službe treba da izdaju sertifikat/potvrdu kojim se potvrđuje gore navedeno. Takav sertifikat/potvrdu treba dostaviti IPARD agenciji pre konačne isplate.

⁶ Postoji poseban odeljak za automobilsku industriju koji se odnosi na traktore:

https://ec.europa.eu/growth/sectors/automotive/legislation/tractors_en

⁷ Uredba (EU) br. 167/2013 Evropskog parlamenta i Saveta od 5. februara 2013. o odobrenju i tržišnom nadzoru poljoprivrednih i šumskih vozila i Delegiranoj Uredbi Komisije (EU) 2018/985 kojom se dopunjuje Uredba (EU) br. 167/2013 Evropskog parlamenta i Saveta u vezi sa zahtevima za ekološke performanse pogonskih jedinica za poljoprivredna i šumska vozila i njihove motore i stavljanje van snage Delegirane Uredbe Komisije (EU) 2015/96.

⁸ U saglasnosti sa smernicama DG AGRI Ares(2019)6933835-08/11/2019.

Neproizvodne investicije

Određene agro-ekološko-klimatske operacije i ciljevi mogu se uspostaviti samo ako im prethode neproizvodne investicije. Neproduktivne investicije su investicije koje ne ostvaruju značajan povraćaj, prinos ili prihod, niti značajno povećavaju vrednost vlasništva korisnika, ali imaju pozitivan uticaj na životnu sredinu.

Podrška neproizvodnim investicijama obuhvata kapitalne radove koji se odnose na sprovođenje agro-ekološko-klimatskih ciljeva, npr. za obnovu staništa i pejzaža, uključujući postavljanje ili ponovno uspostavljanje infrastrukture potrebne da bi se omogućilo odgovarajuće upravljanje staništima.

Investicije u postrojenja za obnovljive izvore energije

U okviru ove investicione podrške, prodaja električne energije u mrežu je dozvoljena ukoliko se poštuje granica "sopstvene potrošnje" (tj. električna energija prodana u mrežu je u proseku jednaka električnoj energiji utrošenoj u toku godine). Ovo se opravdava činjenicom da,

pošto se električna energija ne može skladištiti, ona se mora, izuzev ako se ne troši, prodati u mrežu; električna mreža se može zamisliti kao skladište električne energije gde se ona unosi i povlači tokom godine u sličnoj količini i drugačijom dinamikom.

Koncept "sopstvene potrošnje" treba proveriti u fazi u kojoj se projekat podnosi/procenjuje. Investicija se smatra prihvatljivom kada (teoretski) kapacitet postrojenja obnovljive energije ("investicija") ne prelazi 120% trogodišnje prosečne (sopstvene) potrošnje poljoprivrednog gazdinstva.

U slučaju novih poljoprivrednih gazdinstava ili u slučaju poljoprivrednih gazdinstava koji su značajno promenili obim svog poslovanja u poslednje tri godine, očekivanu potrošnju procenjuje IPARD agencija. Isto se odnosi na očekivano povećanje potrošnje energije usled novih investicija koje će potencijalni korisnik izvršiti u okviru istog zahteva⁹.

⁹ U skladu sa smernicama DG AGRI Ares (2018)6385137-12/12/2018.

MERA 2 - PODRŠKA ZA USPOSTAVLJANJE PROIZVOĐAČKIH GRUPA

Korisnici

1. Podrška se daje proizvođačkim grupama i organizacijama, koje su zvanično priznate od strane nadležnog organa države, na osnovu poslovnog plana i biće ograničena na grupe proizvođača i organizacije koje su mala i srednja privredna društva (u daljem tekstu MSP¹⁰).
2. Država treba da definiše odgovarajući pravni i organizacioni oblik za proizvođačke grupe, omogućavajući im da steknu prava i preuzmu obaveze (npr. zadruga, društvo sa ograničenom odgovornošću, generalno partnerstvo, MSP, itd.).
3. Profesionalne i/ili međuprofesionalne organizacije koje predstavljaju jedan ili više sektora se ne kvalifikuju kao proizvođačke grupe.

¹⁰ Informacije o proizvođačkim grupama/organizacijama mogu se pronaći na https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Podnosioci zahteva moraju ispuniti sledeće kriterijume:

- Nove proizvođačke grupe koje se prvi put osnivaju i zvanično su priznate od strane nadležnog nacionalnog organa nakon 1. januara 2021.
- Proizvođačke grupe treba da budu priznate od strane nadležnog organa na osnovu poslovnog plana. U poslovnom planu moraju biti detaljno navedene planirane aktivnosti Proizvođačke grupe u vezi sa najmanje tri od sledećih tačaka (s tim što je treća tačka obavezna):
- Prilagođavanje proizvodnje i proizvodnje članova proizvođačkih grupa zahtevima tržišta.
- Zajedničko stavljanje robe na tržište, uključujući direktni marketing, pripremu za prodaju, centralizaciju prodaje i snabdevanje kupaca na veliko.
- Prilagođavanje proizvodnje i proizvodnje proizvođačkih grupa relevantnim standardima EU, u skladu sa *acquis communautaire*.
- Uspostavljanje zajedničkih pravila o proizvodnim informacijama, sa posebnim osvrtom na berbu i dostupnost proizvoda.
- Obezbeđivanje efektivne standardizacije u svim marketinškim koracima i isporuci proizvoda u lanac ishrane.
- Razvijanje poslovnih i marketinških veština i organizacija i olakšavanje inovacionih procesa.

Država treba da navede minimalne zahteve u vezi sa sadržajem poslovnog plana, kao i administrativne procedure za njegovo odobravanje i potvrđivanje. Mora da potvrdi da su ciljevi poslovnog plana postignuti u roku od 5 godina nakon priznavanja podržanih proizvođačkih grupa. Sprovođenje poslovnog plana posmatraće se kao obavezno - u slučaju delimičnog sprovođenja, treba primeniti proporcionalno umanjenje podrške.

Podnosioci zahteva takođe moraju da ispune sledeće minimalne kriterijume:

- Grupa može imati za članove samo proizvođače koji sa proizvođačkom grupom potpišu ugovor o organizaciji proizvodnje i plasmanu proizvoda.
- Države definišu minimalan broj članova proizvođačkih grupa.
- Države definišu sektore u kojima se mogu podržati novoosnovane proizvođačke grupe.
- Države definišu minimalne godišnje ciljane tržišne vrednosti proizvodnje za proizvođačke grupe (različite granične vrednosti mogu biti uspostavljene u različitim sektorima).
- Proizvođačke grupe vode registar članova i njihovih privrednih aktivnosti i poštuju pravila fer konkurencije.

MERA 3 - INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU KOJE SE TIČU PRERADE I MARKETINGA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I PROIZVODA RIBARSTVA

Korisnici

Korisnici su preduzetnici i privredna društva (kao što je definisano nacionalnim zakonom države korisnice) odgovorni za sprovođenje

projekata u svojim objektima. Privredna društva u svom sastavu mogu imati jedno ili više objekata kako je definisano u članu 2 Uredbe (EK) 852/2004.

Zajedničke investicije

Proizvođačke organizacije (kao što su zadruge, udruženja, itd.) takođe mogu da podnesu zahtev za dobijanje podrške za zajedničke investicije. Detaljna definicija prihvatljivih zajedničkih investicija opisana u IPARD programu.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Vrste podržanih privrednih društava i proizvođačkih organizacija

Glavni fokus će biti na privredna društva koja zapošljavaju manje od 250 lica i koja imaju godišnji promet koji ne prelazi 50 miliona evra i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 43 miliona evra, što odgovara važećoj definiciji MSP sadržanoj u Preporuci Komisije 2003/361/EK.

U državama korisnicama u kojima definicija MSP još uvek nije u skladu sa pravilima EU, koristi se nacionalna definicija sadržana u IPARD programu, sve dok poštuje ograničenja postavljena u Preporuci Komisije 2003/361/EK.

Podržana investicija mora biti u skladu sa relevantnim standardima EU do kraja realizacije investicije. Kriterijumi odabira za ovu vrstu ulaganja moraju osigurati da se prioritet daje podnosiocima zahteva koji imaju za cilj usklađivanje celog objekta sa svim relevantnim standardima EU.

Privredna društva koja nisu obuhvaćena definicijom MSP, ali sa manje od 750 zaposlenih ili godišnjim prometom koji ne prelazi 200 miliona evra, takođe mogu biti prihvatljiva, međutim u ovom slučaju podrška se može dodeliti samo za investicije koje su posebno namenjene da se celokupna proizvodna jedinica u potpunosti uskladi sa relevantnim standardima EU.

Komisija može, na osnovu propisno obrazloženog zahteva države korisnice, odlučiti da pruži pomoć i privrednim društvima koja nisu gore navedena samo za investicije neophodne za ispunjavanje specifičnih standarda EU, koje uključuju posebno skupa investiranja.

Takva podrška se može dodeliti samo privrednim društvima koja su identifikovana u nacionalnim planom za nadogradnju objekata u skladu sa standardima EU za investicije koja su posebno namenjene tome da celokupno preduzeće bude u skladu sa relevantnim standardima EU. Takav plan obično pripremaju države i nadgleda ga *DG SANTE*, kao deo procesa pristupanja. U takvim slučajevima, država korisnica podnosi poseban zahtev Komisiji ukoliko smatra da je ovakvo privredno društvo prihvatljivo za podršku. To se može uraditi tek nakon izrade nacionalnog plana za nadogradnju objekata u skladu sa standardima EU.

Nacionalni plan je predmet pregovora sa *DG SANTE* (u okviru pristupnih pregovora). Države korisnice moraju da identifikuju vrstu investicija neophodnih za ispunjavanje standarda EU, kao i vrstu privrednih društava sa 750 ili više zaposlenih i sa godišnjim prometom većim od 200 miliona evra, opravdavajući zašto takva privredna društva ne mogu da sprovedu investicije bez IPARD pomoći. Nacionalni plan za nadogradnju jedinica za preradu mora biti završen pre nego što se ova odredba može primeniti.

Za investicije u obnovljive izvore energije ili cirkularnu ekonomiju, zahtevi se mogu podneti za objekte koji se već nalaze na *SANTE* listi objekata van EU, koji imaju dozvolu za izvoz hrane životinjskog porekla u EU, bez obzira na nacionalni plan.

Ekonomska održivost korisnika

Ekonomska održivost korisnika mora biti dokazana putem poslovnog plana. Poslovni plan uključuje kratak opis poslovanja, njegovu trenutnu imovinu i obaveze, ljudske resurse, opis predložene investicije, njeno finansiranje i projekcije budućeg ekonomskog poslovanja (uključujući marketing).

Kriterijumi koje IPARD agencija koristi za procenu buduće ekonomske održivosti korisnika, kao što su analiza izvodljivosti, verodostojnost pretpostavki i procena finansijske situacije itd. moraju biti predstavljeni u Programu, dok je format sa detaljnom formulom deo odgovarajućeg priručnika koji utvrđuje IPARD agencija. Državama se preporučuje da usvoje pristup koji koristi bankarski sektor.

IPARD sredstva dodeljena korisnicima moraju se uzeti u obzir prilikom izračunavanja ekonomske održivosti korisnika.

Ostali kriterijumi prihvatljivosti

Podržane investicije moraju se odnositi na preradu i/ili marketing proizvoda obuhvaćenih Aneksom I Ugovora, uključujući proizvode od ribe, i/ili razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija povezanih sa proizvodima obuhvaćenim Aneksom I Ugovora, uključujući proizvode od ribe.

Prerada duvana nije prihvatljiva u IPARD programu.

Uslov kojim se utvrđuje da "investicije moraju doprineti poboljšanju stanja predmetnog sektora poljoprivredne proizvodnje" može se prevesti u kriterijume za rangiranje, davanjem većeg prioriteta projektima koji imaju visok udeo sirovina dobijenih putem ugovora zaključenih direktno sa poljoprivrednim proizvođačima.

Odabir prihvatljivih sektora koji će biti podržani u okviru ove mere mora biti zasnovan na analizi sektora koja uključuje eksternu ekspertizu. Identifikacija vrste korisnika i posebnih investicija potrebnih/prihvatljivih u okviru svakog sektora mora da sledi isti pristup i davaće prioritet razvoju najslabijih karika u lancu poljoprivredne proizvodnje identifikovanih relevantnom analizom sektora.

Nakon završetka, investicija mora poštovati relevantne standarde EU. Za velika privredna društva, celokupna proizvodna jedinica mora da poštuje standarde EU (videti zahteve za korisnika).

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Svi sektori obuhvaćeni ovom merom moraju biti predmet analize sektora. Identifikacija vrste korisnika i prihvatljivih investicija u okviru svakog

sektora mora dati prioritet razvoju najslabijih karika lanca prerade i marketinga identifikovanih relevantnom analizom sektora. Sektorske analize takođe treba da identifikuju mogućnosti za povećanje proizvodnje iz obnovljivih izvora energije.

NERA 4 - AGRO-EKOLOŠKO-KLIMATSKA NERA I ORGANSKA PROIZVODNJA

Korisnici

Korisnici mogu biti poljoprivredni proizvođači, grupe poljoprivrednih proizvođača i drugi menadžeri zemljišta (samo ako isti sarađuju sa poljoprivrednim proizvođačima) koji, po opštem pravilu, na period od pet godina (sa mogućnošću produženja u skladu sa preostalom dužinom programskog perioda) preuzimaju obavezu(e) u okviru vrste operacije(a).

Kako se definicija "poljoprivredni proizvođač" može razlikovati po državama, ostavljeno je državama da definišu ciljnu grupu u skladu sa nacionalnom definicijom poljoprivrednog proizvođača i istu opišu u IPARD programu.

"Grupa poljoprivrednih proizvođača" označava entitet koji uključuje više od jednog poljoprivrednog proizvođača ili koji kombinuje poljoprivrednog proizvođača(e) i druge menadžere zemljišta u cilju sprovođenja agro-ekološko-klimatske mere, što odgovara konceptu "zajedničkog pristupa". Navedeni pristup ima nekoliko prednosti:

- poboljšanje kvaliteta životne sredine u većem obimu (npr. bolja povezanost između ekološki važnih tačaka kroz uspostavljanje ekoloških koridora);
- administrativno pojednostavljenje (manji broj podnetih zahteva znači manje papirologije) i niži troškovi administrativnog sprovođenja;
- jači osećaj zajedničke posvećenosti među članovima grupe;
- osnova za omogućavanje većeg plaćanja transakcionih troškova nego u slučaju pojedinačnog korisnika.

Metode rada takvih grupa će morati da budu specificirane u ugovorima između Upravljačkih tela i grupa i kroz interne aranžmane između članova grupa (npr. pravila koja obezbeđuju da svaki član zna svoja prava i obaveze).

"Drugi menadžeri zemljišta" označavaju menadžere zemljišta koji nisu poljoprivredni proizvođači. Najčešći primer takvih menadžera su ekološke NVO, ekološka udruženja ili opštine, koje upravljaju zemljištem vrednim za životnu sredinu u skladu sa specifičnim potrebama takvog zemljišta.

Zajednički kriterijumi prihvatljivosti

Vrsta operacije

Na osnovu izabranog cilja/kombinacije ciljeva, država treba da identifikuje tip operacija(e) za podršku i pruži obrazloženje u pogledu očekivanih uticaja i ciljeva koje treba postići.

Prilikom definisanja vrste operacija(e), posebnu pažnju treba obratiti na: (1) specifične relevantne ciljeve i potrebe opisane u IPARD programu za odabrane oblasti; (2) posebne okolnosti i kontekst poljoprivrednih gazdinstava u odabranim oblastima; i (3) administrativni kapacitet za sprovođenje takve vrste operacija(e). Obaveze za svaku vrstu operacija(e) moraju biti jasno definisane i proverljive (kontrolisane).

Posebna pažnja u osmišljavanju vrste operacija(e) biće posvećena relevantnim ciljevima i ciljanim vrednostima Zelene agende za Zapadni Balkan i Zelenog dogovora EU.

Preuzete obaveze koje korisnici moraju poštovati biće razvijene za svaku vrstu operacija(e). Preuzete obaveze su specifične/detaljne obaveze korisnika koje moraju biti jasno opisane u IPARD programu. One su glavni elementi koji će odrediti prirodu operacije, njenu vrednost iznad polazne osnove i njen potencijal da postigne postavljene ciljane vrednosti i koje će uticati na nivo premije.

Države će morati da obezbede da preuzete obaveze budu jasne u smislu ciljeva i sadržaja, da imaju potencijal da obezbede korist za životnu sredinu i da su proverljive i kontrolisane. Neophodno je predstaviti jasnu vezu između polazne osnovne (relevantnog nacionalnog standarda/standarde) i preuzetih obaveza za svaki podržani tip operacije, na primer u obliku tabele.

Ukoliko država odluči da u okviru mere razvije više od jedne vrste operacija, važno je napomenuti da korisnik može kombinovati različite vrste operacija, pod uslovom da su komplementarne i kompatibilne. Mogućnosti takve kombinacije biće opisane u Programu. Međutim, važno je napomenuti da neke kombinacije možda neće biti moguće i, u slučaju, da se dvostruko finansiranje koje je rezultat delimičnog preklapanja preuzetih obaveza mora isključiti.

Polazna osnova

- Prihvatljivi za ovu meru biće korisnici koji dobrovoljno u periodu od pet godina primenjuju vrstu operacije(a), koja prevazilazi relevantne obavezne standarde i uslove EU (polazna osnova). Korisnici će morati da poštuju relevantne obavezne standarde i uslove na celom gazdinstvu.

- Opis relevantnih obaveznih standarda i uslova biće predstavljen u IPARD programu. Format tabele je dobar i jasan način da se ilustruje odnos (i korelacija) između agro-ekološko-klimatskih obaveza i relevantnih elemenata polazne osnovne i konvencionalnih metoda poljoprivredne proizvodnje.

Koncept relevantnih obaveznih standarda i uslova EU treba shvatiti u smislu okvira EU za unakrsnu usklađenost (uključujući dobre poljoprivredne i ekološke uslove - GAEC) kako je predviđeno u Aneksu II Uredbe (EU) 1306/2013¹¹. Tačan sadržaj polazne osnovne se zasniva na nacionalnim pravilima, koja su ekvivalentna gore navedenim relevantnim obaveznim standardima i uslovima koji se odnose na upravljanje zemljištem, vodom, biodiverzitetom i pejzažom. Polazna osnova takođe uključuje relevantne minimalne zahteve za đubriva i

sredstva za zaštitu bilja (kao što je definisano u tački 8(9) Aneksa I Uredbe (EU) 808/2014¹²), kao i sve druge nacionalne standarde relevantne za meru utvrđene nacionalnim zakonodavstvom kao i konvencionalne metode poljoprivredne proizvodnje.

Države korisnice treba da izbegavaju definisanje vrste operacija(e) za koje nedostaju relevantna nacionalna pravila koja su ekvivalentna relevantnim obaveznim standardima i uslovima EU. U slučaju da se predlaže takva vrsta operacije(a), standardi i uslovi EU će se koristiti u pogledu postavljanja relevantne polazne osnove.

¹¹ Uredba (EU) br. 1306/2013 Evropskog parlamenta i Saveta o finansiranju, upravljanju i praćenju zajedničke poljoprivredne politike

¹² Sprovedbena Uredba (EU) broj 808/2014 o utvrđivanju pravila za primenu Uredbe (EU) br. 1305/2013.

Relevantno znanje

Na osnovu iskustva sa primenom ove mere u državama članicama EU, može se tvrditi da je pružanje smernica, saveta i obuka specifičnih za sadržaj mere pokazalo poboljšanu distribuciju rezultata mere i smanjen broj grešaka u njenoj primeni.

Kako bi se osiguralo da sprovođenje ove mere bude što je moguće efikasnije, država treba da garantuje da će svaki korisnik pre preduzimanja bilo koje vrste operacije(a) posedovati relevantno znanje i da će dobiti potrebne informacije.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Država utvrđuje minimalnu površinu poljoprivrednog zemljišta koje se može deklarirati za bilo koju vrstu operacije i minimalnu veličinu stada ugroženih rasa životinja.

Ova mera se sprovodi na poljoprivrednom zemljištu. Pojam "poljoprivrednog zemljišta" daje određeno diskreciono pravo državama korisnicama da ga definišu, zahtevajući da takvo zemljište ima vezu sa poljoprivredom. Na primer, može uključiti "potencijalno" poljoprivredno zemljište, kao što je napušteno zemljište. Ova fleksibilnost će omogućiti da se realizuje vrsta operacija na zemljištu, koja je od velikog značaja za životnu sredinu.

Iako vlasnički status zemljišta ne utiče na njegovu podobnost za podršku u okviru ove mere, u slučaju zakupljenog (iznajmljenog) zemljišta, obezbediće se da se zemljište zakupljuje/ iznajmljuje na period koji najmanje obuhvata period preuzete obaveze.

NB. U slučaju operacije organske poljoprivrede, one će se sprovesti na korišćenom poljoprivrednom zemljištu.

U slučaju podrške ugroženim životinjama, minimalna veličina stada mora se utvrditi u dogovoru sa relevantnom institucijom u državi, na osnovu naučnih dokaza u tom pogledu.

"Ugrožena rasa" označava lokalnu rasu, za koju je priznato da je ugrožena, genetski prilagođena jednom ili više tradicionalnih proizvodnih sistema ili okruženja u državi i kojoj je status ugroženosti naučno utvrđen od strane tela koje poseduje neophodne veštine i znanja u oblasti ugroženosti rasa.

Lista podržanih, prihvatljivih ugroženih rasa i vrsta mora biti uključena u IPARD program.

MERA 5 - SPROVOĐENJE LOKALNIH STRATEGIJA RURALNOG RAZVOJA - LEADER PRISTUP

Korisnici

Lokalne akcione grupe koje je odabrala i ugovorila IPARD agencija.

Sprovođenje LEADER pristupa u okviru IPARD programa

LEADER pristup na programskom nivou sadržaće najmanje sledeće elemente:

- Lokalne strategije ruralnog razvoja koje su zasnovane na području, a namenjene dobro identifikovanim subregionalnim ruralnim područjima.
- Lokalna javno-privatna partnerstva (lokalne akcione grupe).
- Pristup odozdo prema gore sa kojim će lokalne akcione grupe imati ovlašćenje da donose odluke u vezi sa pripremom i sprovođenjem lokalnih strategija ruralnog razvoja.
- Multisektorski pristup i sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja zasnovanih na povezivanju učesnika i sprovođenju projekata iz različitih sektora lokalne ekonomije.
- Umrežavanje lokalnih partnerstava.
- Primena inovativnih pristupa.

Lokalne akcione grupe (LAG) sprovode Lokalnu strategiju ruralnog razvoja (LSRR), koja može da sadrži jednu ili više od sledećih šest prioritarnih tema:

- Ruralna ekonomija: razvoj kratkih lanaca snabdevanja i proizvoda sa dodatom vrednošću, uključujući kvalitetne proizvode, različite zanate i druge aktivnosti u vezi sa diversifikacijom ruralne ekonomije.
- Ruralni turizam: razvoj proizvoda ruralnog turizma koji se zasnivaju na korišćenju lokalnih, prirodnih i kulturnih resursa.
- Zajednica: jačanje kulturnog i socijalnog života zajednice i podržavanje zajedničkih organizacija lokalnih učesnika, udruženja i nevladinih

organizacija.

- Javni prostori: poboljšanje javnog prostora u selima.

- Životna sredina: poboljšanje ekoloških standarda na području LAG-ova i promocija upotrebe obnovljive energije od strane lokalne zajednice.

- Umrežavanje: umrežavanje LAG-ova, razmena najbolje prakse, širenje informacija u vezi sa IPARD programom i učenje o novim pristupima ruralnog razvoja.

Sprovođenje Lokalne strategije ruralnog razvoja obuhvata: aktivnosti animacije i izgradnje kapaciteta, male projekte i tekuće troškove za LAG. Aktivnosti moraju biti povezane sa gorenavedenim odabranim prioritetnim temama.

Lokalne akcione grupe moraju da ispune sledeće uslove:

- Moraju predložiti integrisanu lokalnu strategiju ruralnog razvoja zasnovanu na *LEADER* karakteristikama, kao što je definisano u članu 6 od (a) do (f).

- Moraju se sastojati od grupe koja predstavlja partnere iz različitih socio-ekonomskih sektora sa istog područja. Treba da osiguraju rodnu ravnopravnost učešćem žena i mladih na nivou odlučivanja. U Programu će biti uspostavljen minimalni broj žena i mladih.

- Moraju pokazati sposobnost da definišu i sprovedu Lokalnu strategiju ruralnog razvoja (LSRR) na području LAG-a.

- Lokalna akciona grupa mora imati pravni oblik (npr. udruženje, fondacija, itd.).

- Sposobnost upravljanja javnim sredstvima: IPARD Upravljačko telo mora osigurati da LAG-ovi izaberu administrativnog i finansijskog saradnika koji je sposoban da upravlja javnim sredstvima i obezbedi zadovoljavajuće funkcionisanje partnerstva. Određene funkcije, poput vođenja računovodstva, ako ih član LAG-a ne može sprovesti, mogu biti poverene spoljnim saradnicima.

Zahtevi za područja LAG-a koja su obuhvaćena lokalnom strategijom ruralnog razvoja (LSRR):

- Područje LAG-a mora biti koherentno i imati dovoljnu kritičnu masu u smislu ljudskih, finansijskih i ekonomskih resursa za podršku održivoj strategiji razvoja.

- Populacija na području LAG-a, po opštem pravilu, mora imati više od 10.000 stanovnika, a najviše 150.000 stanovnika, uključujući naseljena mesta sa manje od 25.000 stanovnika. Odstupanje od ovog opšteg pravila moguće je u opravdanim slučajevima.

- Isto područje ne sme pripadati više od jednom LAG-u, što znači da jedno partnerstvo može imati jednu strategiju i jednu teritoriju.

- Države korisnice se mogu odlučiti da obuhvate celu teritoriju ili deo teritorije, prilagođavajući u skladu sa tim kriterijume za izbor Lokalnih akcionih grupa i oblasti koje predstavljaju.

Minimalni sadržaj Lokalne strategije ruralnog razvoja (LSRR):

- Definicija područja i stanovništva obuhvaćenog LSRR, uključujući opis koherentnosti i dovoljnu kritičnu masu u pogledu ljudskih, finansijskih i ekonomskih resursa.

- Analiza razvojnih potreba i potencijala područja, uključujući analizu snaga, slabosti, mogućnosti i pretnji (*SWOT*) - LAG-ovi treba da uzmu u obzir ne samo statistiku, već i stavove lokalnih učesnika.

- Opis strategije i njenih ciljeva - u tu svrhu LAG-ovi definišu viziju i ciljeve u skladu sa prioritetnim temama iz IPARD programa.

- Opis procesa uključivanja zajednice u pripremu strategije, strukture partnerstva i internih pravila odlučivanja.

- Akcioni plan, koji je jedan od najvažnijih delova LSRR. Obavezno je da sve predložene aktivnosti budu povezane sa svim odabranim prioritetnim temama. Akcioni plan utvrđuje minimalni (obavezujući) nivo aktivnosti (minimalni nivo ciljeva). Kasnije, Akcioni plan mora biti pretočen u detaljnije razrađene godišnje planove.

- Finansijski plan sa indikativnim budžetom za period trajanja LSRR, treba da bude podeljen na: tekuće troškove LAG-a, animaciju/jačanje kapaciteta, male projekte.

Detaljni zahtevi u vezi sa LSRR biće navedeni u smernicama IPARD Upravljačkog tela.

MERA 6 - INVESTICIJE U RURALNU JAVNU INFRASTRUKTURU

Korisnici

Korisnici ove mere su jedinice lokalne samouprave u ruralnim područjima.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

- Projekat se mora odnositi na infrastrukturu potrebnu za razvoj ruralnih područja, uključujući puteve u zajednici, lokalni pristup putevima od posebnog značaja za lokalni ekonomski razvoj, pristup poljoprivrednim gazdinstvima i šumskom zemljištu, snabdevanje energijom, upravljanje otpadom i vodama, lokalni pristup centrima informaciono-komunikacionih tehnologija, itd.

- Svi projekti moraju biti realizovani kroz nabavke koje su u skladu sa pravilima spoljne pomoći Evropske komisije, koja su sadržana u Finansijskoj Uredbi. U tu svrhu, primena PRAG-a bi se mogla prilagoditi specifičnostima države korisnice. Međutim, javnu nabavku u ime

korisnika može obaviti centralizovani nadležni organ javne vlasti.

- Korisnik mora obezbediti/osigurati održavanje projekta najmanje pet godina nakon konačne isplate projekta. Međutim, troškovi održavanja nisu prihvatljivi za kofinansiranje EU.

- Svaki projekat mora biti u skladu sa relevantnim nacionalnim pravnim zahtevima i relevantnim standardima Unije koji su na snazi, pre konačne isplate investicije od strane IPARD agencije.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Definiše se od strane države korisnice, ako postoje.

NERA 7 - DIVERZIFIKACIJA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I RAZVOJ POSLOVANJA

Korisnici

Korisnici ove mere su poljoprivredni proizvođači i članovi poljoprivrednih gazdinstava, fizička lica u ruralnim područjima, proizvođačke organizacije (kao što su zadruge, udruženja itd.) i mikro i mala preduzeća u ruralnim područjima.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Vrsta poljoprivrednih proizvođača, preduzetnika/privrednih društava i proizvođačkih organizacija koji su predmet podrške

Korisnici ove mere su:

- Poljoprivredna gazdinstva i/ili članovi njihovih domaćinstava, koji diverzifikuju aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima ili van njih, mogu biti prihvatljivi korisnici bez obzira da li se nalaze u urbanom ili ruralnom području.
- Pravna ili fizička lica koja obavljaju privrednu delatnost i žive u ruralnim područjima, što se može dokazati, na primer, upisom u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Oni mogu da rade kao samozaposleni (npr. u slučaju zanata).
- Proizvođačke organizacije (kao što su zemljoradničke zadruge, udruženja itd.) bez obzira da li se nalaze u urbanim ili ruralnim područjima.
- Mikro i mala privredna društva, osnovana ili locirana u ruralnim područjima, uključujući i zanatska preduzeća, koja imaju potencijal da realizuju projekat, kao i bilo koju vrstu pravnog lica koje živi u ruralnom području. Pravna lica osnovana van ruralnih područja, takođe mogu biti prihvatljiva ukoliko se podržane investicije/aktivnosti nalaze u ruralnim područjima. U slučaju pravnih lica, potrebno je izvršiti proveru povezanih i partnerskih privrednih društava kako bi se potvrdila veličina privrednog društva.

Ekonomska održivost korisnika

Ekonomska održivost korisnika mora biti dokazana putem poslovnog plana. Poslovni plan uključuje kratak opis poslovanja, njegove trenutne imovine i obaveze, ljudske resurse, opis predložene investicije, njenog finansiranja i projekcije budućeg ekonomskog poslovanja (uključujući marketing).

Kriterijumi koje IPARD Agencija koristi za procenu buduće ekonomske održivosti korisnika, kao što su analiza izvodljivosti, verodostojnost pretpostavki i procena finansijske situacije, itd., moraju biti predstavljeni u Programu, dok je format sa detaljnom formulom deo odgovarajućeg priručnika koji utvrđuje IPARD agencija.

IPARD sredstva dodeljena korisniku moraju se uzeti u obzir prilikom izračunavanja ekonomske održivosti korisnika.

U slučaju manjih investicija koja će biti definisana Programom, može se prihvatiti jednostavni poslovni plan. IPARD agencija će pripremiti obrasce za takve poslovne planove koji će biti dostupni svim potencijalnim korisnicima.

Ostali kriterijumi prihvatljivosti

Profesionalne veštine - podnosilac zahteva mora biti u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom u određenim sektorima.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Država obezbeđuje specifične kriterijume prihvatljivosti po sektorima usaglašenim sa Komisijom, kako bi se usmerili na specifične korisnike, npr. broj ležajeva/osoba u sektoru ruralnog turizma, ograničenje u pogledu veličine poljoprivrednih gazdinstava i privrednih društava ili lista odabranih tradicionalnih zanata. Projekti u okviru ove mere su generalno malog obima.

Država treba da obezbedi jasno razgraničenje, zasnovano npr. prema odabranim sektorima, prema investicijama u okviru ove mere i mera "Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava" i "Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva".

U okviru sektora ruralnog turizma, ulaganja su ograničena na relativno malu turističku infrastrukturu. Uopšteno govoreći, maksimalni kapacitet u broju ležajeva/osoba ne prelazi 30.

NERA 8 - UNAPREĐENJE OBUKA

Korisnici

- Korisnici sredstava za podršku u okviru ove mere su subjekti ili organi koji će obezbediti prihvatljive aktivnosti u korist lica angažovanih u sektoru poljoprivrede, prehrane i šumarstva, upravnika zemljišta, privrednih aktera/MSP koji posluju u ruralnim područjima.

- Isporučiocu obuke mogu biti privatni ili javni, nevladine organizacije, bilo lokalne ili iz zemalja EU ili iz zemalja kandidata za članstvo u EU.
- Tela koja organizuju razmene i posete poljoprivrednim gazdinstvima i sopstvenicima šuma takođe su prihvatljivi korisnici.
- Za izbor korisnika, država može birati između različitih procedura, npr. poziva za podnošenje zahteva i javnih nabavki. Proces treba organizovati održavajući jednak tretman, transparentnost i nepristrasnost.

Učesnici

Učesnici u aktivnostima predviđenim ovom merom treba da budu lica angažovana u sektoru poljoprivrede, prehrane i šumarstva i drugi privredni akteri koji posluju u oblastima obuhvaćenim IPARD programom.

Podrška u okviru ove mere ne može se isplaćivati direktno učesnicima. Troškove učesnika koji učestvuju u aktivnostima treba da nadoknadi relevantni isporučilac usluga (korisnik).

Ne postoji ograničenje veličine gazdinstva, prehrambenog i šumskog gazdinstva koje može da učestvuje u aktivnostima koje se promovišu ovom merom. Međutim, postoji ograničenje za mala i srednja preduzeća koja posluju u ruralnim područjima, koja moraju da budu u skladu sa relevantnom definicijom MSP koja se primenjuje u državi.

Nezaposlena lica i opštine nisu prihvatljivi korisnici ili učesnici u okviru ove mere. Za nezaposlena lica i opštine biće posebno usmerena podrška dostupna u okviru IPA i *EaSI* (programa EU za zapošljavanje i socijalne inovacije)/*ESF*+. Stoga, da bi se osiguralo jasno razgraničenje, nezaposlena lica su isključena kao korisnici.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Država korisnica će izraditi **strategiju obuke** za sprovođenje operacija za unapređenje profesionalnih veština i kompetencija lica angažovanih u sektoru poljoprivrede, prehrane i šumarstva i drugih privrednih aktera koji deluju u oblastima obuhvaćenim IPARD programom. Strategiju obuke treba da odobri IPARD Odbor za praćenje.

Strategija obuke će uključiti procenu postojećih struktura obuke, analizu potreba i ciljeva. Takođe će uspostaviti set kriterijuma za izbor pružalaca usluga i nastavni plan i program mogućih aktivnosti za unapređenje veština i kompetencija učesnika. Kratak opis strategije obuke biće uključen u IPARD program. Program treba da identifikuje vrstu aktivnosti koje treba sprovesti, kao i ciljnu publiku svake od njih.

U cilju obezbeđivanja odgovarajućih aktivnosti, koje stvarno odgovaraju potrebama ciljnih grupa u programskoj oblasti, treba sprovoditi redovno ažuriranje strategije. Aktivnosti treba da odgovore na zahteve ruralnih aktera, a ne da ih vode korisnici/pružaoci usluga. Kako se potrebe ruralnih aktera vremenom razvijaju, strategiju treba ažurirati kako bi blagovremeno i tačno odgovorilo na stvarne potrebe.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

IPARD Upravljačko telo treba da navede u IPARD programu, kao i u smernicama za podnosiocima zahteva, definiciju odgovarajućih kapaciteta tela koja pružaju aktivnosti prenosa znanja i demonstracije, kako bi bili prihvatljivi u okviru mere. Korisnici treba da budu sposobni i odgovorni za isporuku prihvatljivih aktivnosti u okviru mere.

- Korisnik treba da obezbedi dokaze o kvalifikacijama svog osoblja i tehničkim kapacitetima za pružanje odgovarajućih prihvatljivih aktivnosti.
- Odgovarajuća prihvatljiva aktivnost će naglasiti transfer specifičnih veština i kompetencija identifikovanih u strategiji obuke dotične države.
- Prihvatljiva aktivnost treba da bude u skladu sa specifičnim ciljevima mera i oblastima obuke.
- Svaka prihvatljiva aktivnost treba da bude organizovana samo za minimalni broj učesnika koji odredi država korisnik.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti biće ispunjeni u trenutku podnošenja projektnog zahteva.

MERA 9 - TEHNIČKA POMOĆ

Korisnici

Korisnik ove mere je IPARD Upravljačko telo. Drugi IPARD III subjekti i srodna tela (IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija, upravljačka struktura, savetodavne službe, tehnička tela, potencijalne lokalne akcione grupe (LAG-ovi) i nacionalne ruralne (razvojne) mreže) mogu ostvariti podršku kroz aktivnosti predviđene merom Tehnička pomoć, preko IPARD Upravljačkog tela.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Prihvatljivi troškovi se zasnivaju na stvarnim troškovima, koji su povezani sa sprovođenjem kofinansirane operacije i moraju se odnositi na plaćanja koje je izvršio korisnik, podržane primljenim fakturama ili računovodstvenim dokumentima ekvivalentne dokazne vrednosti¹³. Opcije pojednostavljenih troškova se takođe mogu koristiti kao alternativa za stvarne troškove.

Svi projekti moraju biti nabavljeni u skladu sa pravilima spoljne pomoći Evropske komisije, koja su sadržana u Finansijskoj Uredbi. U tu svrhu, primena PRAG-a bi se mogla prilagoditi specifičnostima države korisnice. Međutim, javnu nabavku u ime korisnika može obaviti centralizovani nezavisni nadležni javni organ. Sprovođenje radnji tehničke pomoći biće u skladu sa javnim nabavkama.

O prihvatljivim troškovima će se izveštavati u kontekstu godišnjeg izveštaja o sprovođenju. Troškovi se takođe mogu zasnivati na paušalnim iznosima (kao što su dnevnice), u skladu sa uslovima i stopama koje se primenjuju u javnom sektoru dotične države korisnice za slične radnje gde nije uključeno kofinansiranje EU. Svi troškovi u pogledu stručnjaka i drugih učesnika biće ograničeni na one koji putuju iz država članica EU u IPARD države korisnice ili obrnuto ili unutar zemalja korisnica.

Za ovu meru neće biti prihvatljive aktivnosti koje se finansiraju ili su predviđene da budu finansirane kao deo *twinning* ili drugih projekata

podržanih u okviru drugih komponenti IPA.

Tehnička pomoć za podršku uspostavljanju sistema upravljanja i kontrole je prihvatljiva pre poveravanja poslova sprovođenja budžeta za nove mere, za troškove nastale u periodu nakon 1. januara 2021. godine.

¹³ "računovodstveni dokument ekvivalentne dokazne vrednosti" označava svaki dokument koji se podnosi da dokaže da knjigovodstveni zapis daje istinit i pošten prikaz stvarne transakcije u skladu sa važećim zakonom o računovodstvu.

NERA 10 - SAVETODAVNE USLUGE

Korisnici

Organi ili tela koji pružaju savetodavne usluge su korisnici podrške (u smislu prijema sredstava).

Organi ili tela koji pružaju savetodavne usluge su javne savetodavne službe, i komplementarno: sektorske organizacije (kao što su poljoprivredne komore), razvojne agencije, nevladine organizacije, opštinska veća, itd. Dok privatna preduzeća i konsultantske kuće nisu prihvatljivi, privatne savetodavne službe angažovane ugovorom od strane Ministarstva, kao dela nacionalnog savetodavnog sistema, mogu biti prihvatljive.

Besplatne savetodavne usluge pružaju se poljoprivrednim proizvođačima, sopstvenicima šuma i mikro privrednim društvima u ruralnim područjima.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Organi ili tela, koji pružaju savetodavne usluge, moraju imati odgovarajuće resurse u vidu redovno obučenog i kvalifikovanog kadra, savetodavno iskustvo i pouzdanost u oblastima u kojima savetuju. Kadar savetodavnih službi mora biti redovno obučavan.

Korisnik će pokazati dokaze o gore navedenom za organe ili tela koja pružaju savetodavne usluge.

Kandidati sa sukobom interesa biće isključeni iz procedure odabira. Primer sukoba interesa se dešava kada je neko od odabranih tela učestvovalo u definisanju projektnog zadatka.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti (po sektoru)

U Programu treba definisati mere, vrste sektora/veličine projekta za koje će se pružati savetodavne usluge za IPARD projekat i priprema zahteva za isplatu. Uobičajno, savetodavne usluge koje se pružaju u okviru ove mere obuhvataće manje projekte za podsticanje manjih poljoprivrednih gazdinstava i mikro privrednih društava sa ograničenim finansijskim kapacitetima da koriste IPARD program. Veći projekti će se finansirati iz opštih troškova (troškovi pripreme projekta) u svakoj meri.

Savetodavne usluge poljoprivrednim proizvođačima ili mikro privrednim društvima mogu obuhvatati ekonomske, poljoprivredne i karakteristike zaštite životne sredine poljoprivrednih gazdinstava, šumskih gazdinstava ili mikro privrednih društava. Posebna pažnja biće posvećena klimatskim promenama (uključujući korišćenje obnovljive energije, energetske efikasnost), zaštiti životne sredine (uključujući upravljanje otpadom), održivosti (uključujući cirkularnu ekonomiju, bio-ekonomiju), biodiverzitetu, usklađenosti sa standardima EU za zaštitu životne sredine, standardima higijene i dobrobiti životinja, proizvođačkim organizacijama i aspektima tehničke inovacije i digitalizacije poljoprivrednih gazdinstava i mikro privrednih društava.

Programom se utvrđuje minimalni broj učesnika grupne savetodavne aktivnosti. Za maksimalni efekat treba podsticati ciklus od nekoliko grupnih savetodavnih aktivnosti. U svakom programu će biti postavljena jasna linija razgraničenja između grupnih savetodavnih i aktivnosti obuke koje se podržavaju u okviru mere "Unapređenje obuka". Grupno savetovanje će dati prioritet sektorima podržanim u IPARD programu i učešću mladih poljoprivrednika i proizvođačkih organizacija (npr. o zajedničkom korišćenju proizvodne infrastrukture, preradi, kvalitetnim proizvodima i kratkim lancima vrednosti).

Savetodavna služba za poljoprivredna gazdinstva je entitet ili telo namenjeno pružanju saveta poljoprivrednim proizvođačima, sopstvenicima šuma i mikro privrednim društvima koja posluju u ruralnim područjima. Važno je što jasnije napraviti razliku između saveta i pukog pružanja informacija poljoprivrednim proizvođačima. Treba napomenuti da poljoprivredne savetodavne službe treba da procene specifičnu situaciju poljoprivrednog proizvođača, a ne samo da pružaju opšte informacije. Takođe je važno da se izbegne dvostruko finansiranje opštih troškova (troškovi pripreme projekta) u odgovarajućim merama.

NERA 11 - PODIZANJE I ZAŠTITA ŠUMA

Korisnici

Privatni i javni vlasnici zemljišta i njihova udruženja mogu biti korisnici ove mere.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Podržani projekti moraju biti u skladu sa nacionalnim šumarskim programima/strategijama ili ekvivalentnim instrumentima i, ako je primenjivo, sa nacionalnim programom pošumljavanja ili smernicama, planom prilagođavanja ili ublažavanja klimatskih promena, biodiverzitetom ili ekvivalentnom strategijom.

Zajednička definicija za "šumu" treba da bude uključena u IPARD program od strane države korisnice. U EU primenjuje se sledeća definicija: "šuma" označava površinu države koja se prostire na više od 0,5 hektara sa drvećem višim od 5 metara i pokrivenošću krošnje većom od 10 procenata, ili drvećem koje može dostići ove pragove in situ. Ne uključuje zemljište koje je pretežno u poljoprivrednoj ili urbanoj upotrebi. Država korisnica može izabrati da primeni drugu definiciju šuma na osnovu postojećeg nacionalnog zakonodavstva ili sistema inventara.

Država korisnica će dati definiciju u programu ruralnog razvoja.

U slučaju da se aktivnosti u šumarstvu odvijaju i u "drugim šumovitim područjima", u skladu sa tim, definicija takvih područja takođe treba da bude uključena u IPARD program. Preporučuje se upotreba iste definicije za "ostala šumovita" područja, kao što se koristi u EU: "šumovita područja" označavaju zemljište koje nije klasifikovano kao "šuma", prostire se na više od 0,5 hektara, sa drvećem višim od 5 metara i pokrivenost krošnjama od 5-10 procenata, ili drveće koje može da dostigne te pragove insitu, ili sa kombinovanom pokrivenošću žbunjem, grmljem i drvećem iznad 10 procenata. Pojam ne uključuje zemljište koje je pretežno u poljoprivrednoj ili urbanoj upotrebi.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Pošumljavanje, agrošumarstvo, obnova šuma nakon požara

- Izdanci kratke rotacije (SRC)¹⁴ i jelke isključene su iz pomoći.

- Biće prihvatljivo i poljoprivredno i nepoljoprivredno zemljište.

- Sadnju drveća treba prilagoditi lokalnim uslovima, u skladu sa životnom sredinom i poboljšanju biodiverziteta. S tim u vezi, uzeće se u obzir vrsta, varijetet, ekotip i poreklo drveća, otpornost na klimatske promene i prirodne katastrofe i potencijalni invazivni karakter vrsta, kako je definisala država korisnica u skladu sa lokalitetom dotičnog područja. Prihvatljivost višegodišnjih drvenastih vrsta treba da definiše država korisnica u programu na osnovu zemljišta, klime i uslova životne sredine. Iste vrste mogu spadati u različite kategorije (brzo rastuće vrste, šuma) u zavisnosti od perioda "rotacija-seče".

- U zaštićenim prirodnim područjima ne mogu se podizati nove šume, osim u slučaju kada je povećanje pokrivenosti šumama željena intervencija predviđena planovima upravljanja ili ekvivalentnim instrumentima za upravljanje koja se odnose na zaštićena područja.

- Korisnik je dužan da pribavi dozvolu za pošumljavanje izdatu na njegovo ime i odobrenu od organa za šumarstvo (odobranje plana pošumljavanja). Dozvola se zasniva na planu pošumljavanja, koji u skladu sa šumskim zakonodavstvom države sačinjava npr. profesionalni šumar, s obzirom na uslove lokacije i ekološke karakteristike. U postupku davanja saglasnosti učestvuju nadležni organi (organ zaštite prirode, odbrane, zaštite voda).

- Podrška je moguća ukoliko je neophodna dodatna sadnja u slučaju samoniklih/spontano pošumljenih područja (npr. na napuštenom poljoprivrednom zemljištu gde je počela da se pojavljuje drvenasta vegetacija); u ovom slučaju prihvatljivi su troškovi podizanja šuma samo za površinu pod dodatnim zasadima. Što se tiče troškova održavanja (uključujući npr. ograđene prostore, itd.) - može se obuhvatiti cela "pošumljena" površina (i prirodnog i veštačkog porekla) (pošto ceo prostor treba tretirati ranim i kasnim čišćenjem u skladu sa potrebama vrste mlade šumske sastojine), ako se redovno sprovode poslovi održavanja.

- Podrška neće isključiti upotrebu drveta ili nedrvenih materijala ili drugih šumskih dobara i usluga iz ekonomskih razloga (kao što su inokulacija tartufa, održiva seča, proređivanje sa materijalima koji se prodaju kao energenti tokom perioda održavanja, itd.) sve dok ova upotreba ne šteti funkcijama zaštite životne sredine ili zaštite. U takvim slučajevima ovo treba uzeti u obzir prilikom izračunavanja nivoa podrške.

- U područjima gde je sadnja drveća otežana teškim pedološkim i klimatskim uslovima (oskudna dostupnost vode, siromašno zemljište itd.) podrška se može obezbediti za sadnju ostalih višegodišnjih drvenastih vrsta, kao što su žbunje ili grmlje, koje odgovaraju lokalnim uslovima.

- Za agrošumarstvo, preporučeni odnos šuma/drveća i poljoprivrednog zemljišta na mestu treba da definiše država korisnica uzimajući u obzir lokalne pedološke i klimatske uslove, šumske vrste (primenljive vrste drveća i žbunja) i potrebu da se obezbedi poljoprivredna upotreba zemljište. Preporuka je sadnja više od jedne vrste šumskog drveća, posebno višenamenskog drveća (vrste koje daju i jestiv plod i drvo za građu) u istom sistemu agrošumarstva, čime bi se doprinelo širem biodiverzitetu. Država korisnica definiše maksimalan i minimalni broj stabala u periodu zrelosti. Ovaj broj treba da odražava dvostruku upotrebu zemljišta. Broj zasađenih stabala treba da obezbedi održivost i dvostruku upotrebu zemljišta.

- Da bi se otklonile posledice štete, neophodna je formalna potvrda od strane javnih organa koja zvanično potvrđuje posledice prirodne katastrofe. Država korisnica treba da navede u Programu ruralnog razvoja referentan metod procene takve štete.

- Države korisnice moraju da osiguraju da obnova šuma nakon požara bude u skladu sa odgovarajućim nacionalnim planovima zaštite šuma.

¹⁴ "Izdanci kratke rotacije" označava površine zasađene vrstama drveća pod CN kodom 06 02 9041, koja je definisana od strane države korisnice, koje se sastoje od drvenastih, višegodišnjih zasada, čiji koren ili izdanci ostaju u zemlji nakon seče, sa novim izdancima koji se pojavljuju u narednoj sezoni i sa maksimalnim ciklusom seče koji određuje država korisnica, kako je utvrđeno u članu 4(1)(k) Uredbe (EU) br. 1307/2013

Prevenција oštećenja šuma od šumskih požara

- Obuhvaćeni su troškovi za uspostavljanje infrastrukture za prevenciju požara, uključujući sisteme za nadzor, praćenje i komunikaciju.

- Podrška se neće dodeljivati za poljoprivredno orijentisane aktivnosti u područjima sa preuzetim obavezama u oblasti zaštite životne sredine.

- Za gazdinstva iznad određene veličine koja će biti određena u Programu, podrška će biti uslovljena podnošenjem relevantnih informacija iz plana gazdovanja šumama ili ekvivalentnog instrumenta u skladu sa održivim upravljanjem šumama kako je shvaćeno Rezolucijom iz Helsinkija (H1 Resolution) usvojenom na Ministarskoj konferenciji o zaštiti šuma u Evropi iz 1993. (u daljem tekstu "održivo gazdovanje šumama"¹⁵).

- Preventivne radnje protiv požara treba da se sprovode u područjima koje država korisnica klasifikuje kao srednje ili visokorizične od

požara. Sve preventivne radnje treba da budu deo plana zaštite šuma.

- Neophodne preventivne radnje moraju biti usmerene u skladu sa ciljevima javnog programa (nacionalni šumarski program/strategija, program i plan zaštite šuma, strategija prilagođavanja klimatskim promenama, program upravljanja slivovima, strategija dezertifikacije, itd.).

- Države korisnice moraju da obezbede da su gore navedene mere prevencije šumskih požara u skladu sa odgovarajućim nacionalnim planovima zaštite šuma.

- Što se tiče stvaranja šumskih protivpožarnih pojaseva, očišćenih površina, prihvatljivi troškovi mogu uključivati, osim troškova podizanja šuma, naknadne troškove održavanja dotičnog područja. Međutim, ova podrška se neće dodeljivati za aktivnosti vezane za poljoprivredu u oblastima obuhvaćenim preuzetim obavezama zaštite životne sredine.

- Ovom merom treba da bude obuhvaćen samo materijal koji se odnosi na sprečavanje nastanka štete.

¹⁵ https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH1.pdf

Poboljšanje otpornosti i ekološke vrednosti šumskih ekosistema

- Za gazdinstva iznad određene veličine koju je odredila država korisnica u Programu, investicije će se zasnivati na planovima gazdovanja šumama ili ekvivalentnom instrumentu.

- Sve investicije treba da budu u skladu sa relevantnim i odgovarajućim planovima i strategijama, kao što su strategija biodiverziteta, plan/strategija prilagođavanja klimatskim promenama, planovi zaštite šuma i zemljišta, slivovi/upravljanje kvalitetom voda/planovi zaštite, planovi ili programi vezani za javno zdravlje (koji se tiču javnih dobara - rekreacionih aspekata), planove upravljanja pejzažom (u vezi sa kompleksnim planovima i programima na nivou okruga u kojima usluge ekosistema koje pružaju šume treba da budu podržane odgovarajućom vrstom i nivoom investicija u šumska područja).

- Opcije pojednostavljenih troškova mogu se primeniti za one odgovarajuće slučajeve kada su ispunjena relevantna pravila o proverljivosti i kontrolisanosti, na primer, u slučaju proređivanja i rezidbe.

MERA 12 - FINANSIJSKI INSTRUMENTI

Korisnici

Finansijski instrument bi mogao da pruži podršku poljoprivrednim proizvođačima, mikro, malim i srednjim privrednim društvima, proizvođačkim organizacijama, javno-privatnim partnerstvima, itd. prema IPARD programu.

Podnosioci zahteva za podršku iz finansijskog instrumenta treba da budu upisani u registar poljoprivrednih gazdinstava ili da budu priznati kao proizvođačka grupa/organizacija u skladu sa nacionalnim zakonom.

Podrška poljoprivrednim gazdinstvima/privrednim društvima može biti usmerena na bilo koje ciljeve IPARD programa. To može biti otvaranje novih poslova, razvoj i širenje poslovanja ili, u slučaju ozbiljnih poremećaja u privredi, i opšte poslovne aktivnosti koje su potencijalno ekonomski održive, uključujući jačanje, razvoj i proširenje postojeće poslovne aktivnosti.

To takođe može biti specifična grupa potencijalnih korisnika IPARD programa, kao što su mladi poljoprivrednici, žene, poljoprivredni proizvođači iz planinskih područja. Pojedinci koji će osnovati poljoprivredno gazdinstvo/privredno društvo takođe mogu imati pravo na dobijanje kredita podržanog finansijskim instrumentom.

Opšti kriterijumi prihvatljivosti

Investicije koje planira podnosilac (korisnik) da budu podržane finansijskim instrumentom moraju doprineti poboljšanju rezultata poljoprivredne delatnosti i moraju biti finansijski održive. Ovo mora biti prikazano u poslovnom planu podnosioca zahteva (korisnika), koji će biti predmet procene banaka. Investicija treba da generiše prihod ili uštedi troškove, kako bi korisnik (poljoprivredni proizvođač) mogao da je vrati. Banke će proceniti pojedinačne projekte posmatrajući opštu održivost poljoprivrednog gazdinstva.

Neće se pružati podrška putem finansijskih instrumenata za obrtni kapital (samostalna ili povezana sa investicijom). Takvi troškovi treba da se finansiraju odvojeno od podrške finansijskog instrumenta (FI).

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Moraju se poštovati specifični kriterijumi prihvatljivosti operacija pod kojima je uspostavljen finansijski instrument. Nacionalna tela mogu definisati za finansijski instrument šire specifični kriterijumi prihvatljivosti u poređenju sa onima za grantove, ili uže, u zavisnosti od svojih strateških ciljeva u okviru finansijskog instrumenta.

MERA 13 - PROMOCIJA SARADNJE ZA INOVACIJE I TRANSFER ZNANJA

Korisnici

Operativne grupe za inovaciona partnerstva (IP) koje se sastoje od najmanje tri aktera iz različitih grupa, na primer, poljoprivredni proizvođači, savetodavci, istraživači, nevladine organizacije, sopstvenici šuma i agro-biznisa i deluju u poljoprivredi, šumarstvu, akvakulturi ili preradi hrane.

Za zdrave finansijske svrhe, IP Operativna grupa ili mora da se registruje kao pravno lice - forma bi zavisila od nacionalnog zakonodavstva - ili da ima dokumentovano pravilo koje pripisuje odgovornost članovima Operativne grupe. Na državi je da odabere najprikladniji pravni oblik za IP Operativne grupe, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

Entiteti bi mogli da koriste uslugu podrške inovacijama/brokera za inovacije¹⁶ da pomognu u uspostavljanju Operativne grupe za IP. Ako je država zabrinuta da će premalo pojedinaca/entiteta preuzeti inicijativu za uspostavljanje Operativnih grupa za IP, IPARD Upravljačko telo moglo bi direktno ugovoriti brokere za inovacije da izađu i traže potencijalne članove Operativne grupe i pomognu u njihovom formiranju. U ovom slučaju, troškovi su obuhvaćeni merom Tehnička pomoć (ako je posredovala NMRR) ili merom Savetodavne usluge (ako je posredovala nacionalna savetodavna služba).

Mera je posebno usmerena na formiranje novih Operativnih grupa za IP, već uspostavljene Operativne grupe za IP takođe su prihvatljive za podršku ako ispunjavaju uslove postavljene u okviru mere.

¹⁶ To može biti i regionalna organizacija ili agencija za inovacije (trenutno posluje u Srbiji, Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori i Turskoj).

Kriterijumi prihvatljivosti

Uspešna Operativna grupa za IP mora da podnese plan koji identifikuje, između ostalog:

- vodeći subjekt u okviru Operativne grupe za IP, koji će imati odgovornost za administriranje plaćanja;
- podela odgovornosti među partnerima Operativnih grupa za IP i identifikacija vlasništva nad bilo kojom investicijom ili imovinom koja može postojati onda kada se projekat završi;
- interne procedure koje osiguravaju transparentnost njihovog rada i donošenja odluka;
- opis inovativne prakse, metode, procesa ili proizvoda koji treba razviti, prilagoditi ili testirati (uključujući ciljeve, rezultate, plan finansiranja, raspored, raspodelu odgovornosti među partnerima) u poljoprivredi, šumarstvu, akvakulturi ili preradi hrane. Biće prikazana njegova veza sa najmanje jednim prioritetom IPARD programa i IPARD merom u kojoj bi se rezultati projekta mogli uvesti/primeniti;
- očekivane rezultate, zajedno sa detaljima o tome kako se očekuje da projekat doprinese povećanju produktivnosti i održivoj efikasnosti resursa;
- detalji o tome kako će rezultati projekta biti raspoređeni.

Operativna grupa za IP mora da obezbedi dokaz o tome da je u prvoj fazi prethodno odabrana od strane izborne komisije.

Podršku ne treba davati uspostavljanju ili funkcionisanju Operativne grupe za IP, koja "razmatra" određena pitanja bez posebnog ishoda/projekta/testiranja. Da bi se dobila podrška, diskusija mora biti praćena konkretnom planiranom radnjom sa konkretnim planiranim ishodima.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Dodatni kriterijumi prihvatljivosti mogu biti identifikovani od strane svake države korisnice na osnovu konteksta Strategije i SWOT analize date u IPARD programu.

Na primer, može se odnositi na određeni sektor/sektore ili održivo upravljanje resursima; očuvanje životne sredine; prilagođavanje klimatskim promenama; jačanje razmene znanja i tehnologije između poljoprivrednih proizvođača, istraživanja, poslovnih usluga i savetodavnih usluga; olakšavanje širenja i primene rezultata i inovativnih pristupa na terenu.

Smernice za nacrt mera

Republika Srbija će slediti smernice za nacrt mera koje dostavi Komisija.

Aneks 5. OBRAZAC D 1 - IZJAVA O RASHODIMA I PRIHODIMA

Mera	Plaćanja		Povraćaji/ispravke		Zatraženo od IPARD III	Iznos potvrde računa		Prelazna smanjenja		Obračunato plaćanje
	Javni trošak	IPARD III	Javni trošak	IPARD III		Ponovo upotrebljivo	Nije ponovo upotrebljivo	Višak u odnosu na finansijski plan	Zahtev za informacije	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	popunjava Republika Srbija	automatski izračunava Komisija	popunjava Republika Srbija		automatski izračunava Komisija	popunjava Komisija				automatski izračunava Komisija
Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava										

Podrška za uspostavljanje proizvođačkih grupa										
Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva										
Agro-ekološko-klimatska mera i organska proizvodnja										
Sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - LEADER pristup;										
Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu										
Diverzifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja										
Unapređenje obuka										
Tehnička pomoć										
Savetodavne usluge										
Podizanje i zaštita šuma										
Finasijski instrumenti										
Promocija saradnje za inovacije i transfer znanja										
Ukupno										

Aneks 6.

OBRAZAC D 2 - GODIŠNJA IZJAVA O RAČUNIMA ZA FINANSIJSKU GODINU (.....)

(šalje se Komisiji zajedno sa zatraženim dokumentima, prema čl. 45. i 46.)

IPARD III program:

Odluka(e) Komisije br. od

(kao što je poslednji put izmenjena Odlukom br od)

Referentni broj Komisije (CCI): 2021RS06IPRD001

Dole potpisani,, kao Nacionalni službenik za odobravanje koji predstavlja Republiku Srbiju, kako je predviđeno u sporazumima sklopljenim između Republike Srbije i Komisije, ovime izjavljuje da ukupno nastali prihvatljivi trošak u skladu s programom od (01.01.....godine do 31.12.....godine) iznosi evra.

Detalji vezani za ovaj trošak navedeni su u tabeli koja čini prilog ovog Sporazuma i čini sastavni deo ove izjave.

Takođe, izjavljujem da mere napreduju na zadovoljavajući način u skladu s ciljevima utvrđenima u Programu i da prateći dokumenti jesu i da će ostati dostupni kako je predviđeno članom 46. Sektorskog sporazuma.

Izjavljujem da:

1. Popis troškova je tačan. Bazira se na računima na nivou pojedinačnih operacija i prati ga dokumentovan dokaz.
2. Isplate korisnicima izvršene su bez posebnih naknada, odbitaka ili zadržavanja bilo kojeg iznosa koji bi mogao smanjiti iznos finansijske pomoći na koju imaju pravo.
3. Proverio sam da je trošak koji je proglašen prihvatljivim sproveden u skladu sa IPARD III programom, Finansijskim sporazumom, Odlukom (Odlukama) Komisije iz članova 50. i 51. Sektorskog sporazuma i načelima dobrog finansijskog upravljanja.
4. Izjava uključuje sve dugove koji su zabeleženi tokom manje od dve godine. Ukupan iznos tih dugovanja na kraju godine na koju se ova izjava odnosi iznosi evra.
5. Opseg sredstava Unije na IPARD evro računu na kraju godine, na koju se ova izjava odnosi, iznosi evra, od čega kamata obračunata tokom godina iznosievra.
6. Konverzija između nacionalne valute i evra sprovedena je u skladu s odredbom člana 44. Sektorskog sporazuma.
7. Informacije o prihvatanju računa, kako je navedeno u članu 48. Sektorskog sporazuma, na vreme su potvrđene i prosledene Komisiji.
8. Oblik i sadržaj godišnjih izveštaja, kako je navedeno u članu 47. Sektorskog sporazuma, i računovodstvenih podataka, kako je navedeno u članu 49. Sektorskog sporazuma, utvrđen je u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.
9. Prateći dokumenti su, i ostaju, dostupni kako je predviđeno članom 48. Sektorskog sporazuma. Podložni su proveru.

Ova izjava o računima sadrži ... brojem označenih strana.

Ovu izjavu je dao:

(Datum, pečat i potpis rukovodioca Računovodstvenog organa)

Izjava je sastavljena na osnovu finansijskih iznosa koje je pružio:

(Datum(i), pečat(i) i potpis(i) računovođe(a) IPARD agencije i/ili Računovodstvenog organa)

Potvrdio:

(Datum, pečat i potpis Nacionalnog službenika za odobravanje u ime Republike Srbije)

Sastavljeno u, (datum)

OBRAZAC D 2 - GODIŠNJA IZJAVA O RAČUNIMA ZA FINANSIJSKU GODINU (.....)

IPARD III program:.....

CCI broj: 2021RS06IPRD001

Mera	Udeo Evropske unije koji je zatražen od Komisije u tromesečnim zahtevima za plaćanje za finansijsku godinu (.....) u evrima
	Popunjava Republika Srbija
Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava	
Podrška za uspostavljanje proizvođačkih grupa	
Investicije u fizičku imovinu koje se tiču prerade i marketinga poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva	
Agro-ekološko-klimatska mera i organska proizvodnja	
Sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja - LEADER pristup;	
Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu	
Diverzifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja	
Unapređenje obuka	
Tehnička pomoć	
Savetodavne usluge	
Podizanje i zaštita šuma	

Finasijski instrumenti	
Promocija saradnje za inovacije i transfer znanja	
Ukupno	
Ukupan iznos neizmirenog duga na dan 31.12. (.....)	
Završni saldo IPARD evro računa na dan 31.12. (.....)	
Od čega obračunata kamata u toku godine	

Aneks 7. PROGNOZE PLAĆANJA

PROGNOZE IZNOSA KOJI TREBA DA SE ISPLATE IZ IPARD III PREDATI NAJKASNIJE DO 15. JANUARA I 15. JULA

Procena iznosa u evrima koji treba da se isplate iz IPARD III u godini "N" za:				
	I kvartal - N	II kvartal - N	III kvartal - N	IV kvartal - N
Program	januar - mart	april - jun	jul - septembar	oktobar - decembar
		1) 2)		
Procena iznosa u evrima koji treba da se isplate iz IPARD III u godini "N +1" za:				
	I kvartal - N +1	II kvartal - N+1	III kvartal - N+1	IV kvartal - N+1
Program	januar - mart	april - jun	jul - septembar	oktobar - decembar

1) U podnesku od 15. jula, I kvartal - N treba da bude "prazan" pošto je deklaracija prethodno podneta i plaćanje je izvršeno.

(2) U podnesku od 15. jula, iznos za II kvartal - N treba da bude identičan onom koji se podnosi kao zahtev za deklaraciju o plaćanju do kraja jula godine N.

Aneks 8. INFORMACIJE I KOMUNIKACIJA U VEZI PODRŠKE IZ IPA III POMOĆI

1. SPISAK OPERACIJA

Spisak operacija iz člana 31(3) sadrži sledeća polja podataka:

- ime korisnika¹,
- adresa korisnika ako je pravno lice (za fizička lica samo oblast NUTS 2),
- naziv operacije,
- pregled operacija,
- datum početka operacije,
- datum završetka operacije (očekivani datum fizičkog završetka ili potpuno sprovedene operacije),
- dodeljen iznos (= ukupni (javni) prihvatljivi troškovi) izdvojen za operaciju,
- stopa kofinansiranja Unije, poštanski broj operacije ili drugi odgovarajući pokazatelj lokacije,
- država,
- mera i sektor operacije,
- datum poslednjeg ažuriranja spiska operacija.

Naslovi polja podataka će biti na engleskom jeziku.

¹ Imena fizičkih lica zamenjuju se sa "fizičko lice" dve godine po isteku finansijske godine u kojoj su sredstva dodeljena. Isto važi i za lične podatke koji se odnose na pravna lica za koja se u službenom nazivu identifikuju jedno ili više fizičkih lica. Odustaje se od objavljivanja imena fizičkih lica, ako takvim objavljivanjem postoji opasnost da se naruše njihova osnovna prava ili naškodi njihovim poslovnim interesima.

2. MERE INFORMISANJA I KOMUNIKACIJE ZA JAVNOST

Republika Srbija, IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija i korisnici će preduzeti potrebne korake da obezbede informacije i komunikaciju sa

javnošću u vezi sa operacijama koje su podržane IPARD III programom.

2.1. Odgovornosti Republike Srbije i IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije

1. Republika Srbija i IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija osiguravaju da se mere informisanja i komunikacije sprovode u skladu sa planom aktivnosti vidljivosti i komunikacije i da te mere imaju za cilj najšire moguće medijsko izveštavanje koristeći različite oblike i metode komunikacije na odgovarajućem nivou.
2. Republika Srbija ili IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija će biti odgovorni najmanje za sledeće mere informisanja i komunikacije:
 - a. organizovanje glavnih informativnih aktivnosti objavljivanjem pokretanja programa ili više programa, čak i pre odobravanja odgovarajućeg plana aktivnosti vidljivosti i komunikacije;
 - b. organizovanje jedne glavne informativne aktivnosti u godini koja promoviše mogućnosti finansiranja, predviđene strategije i prezentuje dostignuća programa ili više programa, uključujući i primere projekata;
 - v. prikazivanje grba Unije, u skladu sa pravilima o vizuelnom identitetu EU, u prostorijama svakog subjekta IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije;
 - g. prikazivanje IPARD logoa, pored grba Unije, u prostorijama svakog subjekta IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije;
 - d. objavljivanje u elektronskoj formi spiska operacija, u skladu sa Odeljkom 1. ovog Aneksa;
 - đ. prikazivanje primera operacija, po programu, na jednom sajtu ili na veb-stranici programa koji je dostupan preko jedinstvenog veb-portala; kratak opis primera operacija, uključujući njihove ciljeve i rezultate, treba da bude na engleskom i na jeziku države korisnika;
 - e. ažuriranje podataka o realizaciji programa, uključujući, po potrebi, njegova glavna dostignuća, na jednom veb-sajtu ili na veb-stranici programa koja je dostupna preko jedinstvenog veb-portala.
3. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija će uključiti relevantne zainteresovane strane u oblasti mera informisanja i komunikacije. Ova tela šire informacije opisane u članu 31(1).

2.2. Odgovornosti korisnika

1. Sve mere informisanja i komunikacije koje obezbedi korisnik priznaju podršku iz fondova za operacije, prikazivanjem:
 - a. grba Unije u skladu sa tehničkim karakteristikama navedenim u relevantnom sprovedbenom aktu usvojenom od strane Komisije ², zajedno sa pozivanjem na Uniju: "finansira Evropska unija" ili "kofinansira Evropska unija";
 - b. IPARD logo.
2. Tokom sprovođenja operacije korisnik obaveštava javnost o podršci dobijenoj iz fondova:
 - a. stavljanjem na sajtu korisnika, ako takav sajt postoji, kratak opis operacije, srazmerno nivou podrške, uključujući njegove ciljeve i rezultate, i naglašavajući finansijsku podršku Unije;
 - b. postavljanjem, za operacije koje ne spadaju u tačke 4. i 5, najmanje jednog postera sa informacijama o projektu (minimalna veličina A3), uključujući finansijsku podršku Unije, na mestu lako vidljivom javnosti, kao što je ulaz u objekat;
 - v. Sprovođenje odredaba tačke 2(b) neće biti potrebna u slučaju mera koje se odnose na površinu. Očekuje se da IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija države korisnice uspostavi pravila o obavezama korisnika u vezi sa komunikacijom i informacijama specifičnim za mere koje se odnose na površinu, gde je to moguće.
3. Svaki dokument, koji se odnosi na sprovođenje operacije koja se koristi za javnost ili za učesnike, uključujući svako prisustvo ili drugu potvrdu, sadrži izjavu o tome da je operativni program podržan od strane Fonda, odnosno fondova.
4. Za male (< 20.000 evra javne podrške) i srednje (> 20.000 evra javne podrške) projekte, obaveza obaveštavanja javnosti o izvoru finansiranja prestaje u trenutku konačne isplate.

Za velike projekte (> 100.000 evra javne podrške) postoji zahtev za (privremeni) bilbord značajne veličine, na mestu lako vidljivom za javnost, za svaku operaciju koja se sastoji od finansiranja infrastrukture ili građevinskih radova do trenutka konačne isplate. Nakon konačne isplate, i u naknadnom (*ex-post*) periodu, stalna tabla će biti postavljena na mestu lako vidljivom javnosti. Takvu stalnu tablu korisnik mora postaviti od trenutka završetka projekta i sadržaći naziv i glavni cilj operacije i naglasiti finansijsku podršku koju pruža Unija.

Bilbordi, poster, (obaveštajne) table i veb-sajtovi, sadržaći opis projekta/operacije i biće jasno naznačeno da je projekat finansiran sredstvima iz IPARD programa i sadržaći grb Unije. Pomenuta informacija će obuhvatati najmanje 25% bilborda, table ili veb-sajta. Priprema se u skladu sa tehničkim karakteristikama navedenim u relevantnom aktu za sprovođenje koji je usvojen od strane Komisije.³

² Sprovedbena Uredba Komisije (EU) br. 2022/129 od 21. decembra 2021. godine kojom se uspostavljaju pravila za vrste intervencija koje se odnose na uljarice, pamuk i nusproizvode proizvodnje vina u skladu sa Uredbom (EU) 2021/2115 Evropskog parlamenta i Saveta, koji se odnose na zahteve u vezi sa informisanjem, javnošću i vidljivošću podrške Unije i strateškim planovima u okviru ZPP (OJ L 20, 31.1.2022. godine, str. 197).

³ Sprovedbena Uredba Komisije (EU) br. 821/2014

3. MERE INFORMISANJA ZA POTENCIJALNE KORISNIKE I KORISNIKE

3.1. Mere informisanja za potencijalne korisnike

1. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija osigurava, u skladu sa planom aktivnosti vidljivosti i komunikacije, da se strategija i ciljevi programa, kao i mogućnosti finansiranja koje se nude kroz zajedničku podršku Unije i IPA III korisnika, široko distribuiraju potencijalnim korisnicima i svim zainteresovanim stranama, sa detaljima o finansijskoj podršci iz fondova.
2. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija osigurava da potencijalni korisnici imaju pristup relevantnim informacijama, uključujući i najnovije informacije, po potrebi, a uzimajući u obzir dostupnost elektronskih ili drugih komunikacionih usluga za određene potencijalne korisnike, barem o sledećem:
 - a. mogućnostima finansiranja i pokretanju poziva za podnošenje zahteva;
 - b. uslovima prihvatljivosti troškova koje treba ispuniti da bi se steklo pravo na podršku iz IPARD III programa;
 - v. opis postupaka za razmatranje zahteva za finansiranje, uključujući i rokove;
 - g. kriterijumima selekcije za operacije koje će biti podržane;
 - d. kontaktima na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou, koji su u stanju da pruže informacije o programima;
 - đ. obavezi potencijalnih korisnika da informišu javnost o cilju operacije i podršci iz fondova za operaciju u skladu sa tačkom 2.2. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija mogu da zahtevaju od potencijalnih korisnika da predlože indikativne aktivnosti komunikacije, proporcionalno veličini operacije, u zahtevima.

3.2. Mere informisanja za korisnike

1. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija obaveštava korisnike da prihvatanje finansiranja predstavlja prihvatanje njihovog uključivanja u spisak operacija, koji je objavljen u skladu sa članom 31(3) ovog sporazuma.
2. IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija obezbeđuje alate za informisanje i komunikaciju, uključujući i obrasce u elektronskoj formi, kako bi pomogla korisnicima da ispune svoje obaveze iz tačke 2.2, po potrebi.

4. ELEMENTI PLANA AKTIVNOSTI VIDLJIVOSTI I KOMUNIKACIJE

Plan aktivnosti vidljivosti i komunikacije sačinjen od strane IPARD Upravljačkog tela/IPARD agencije, i po potrebi, od strane Republike Srbije, obuhvata sledeće elemente:

1. opis pristupa, uključujući glavne mere informisanja i komunikacije koje treba da preduzme Republika Srbija ili IPARD Upravljačko telo/IPARD agencija i usmerene na potencijalne korisnike, korisnike, multiplikatore i širu javnost, imajući u vidu ciljeve opisane u članu 31. ovog sporazuma;
2. opis materijala koji će biti dostupni u formatima dostupnim za osobe sa invaliditetom;
3. opis kako će korisnici biti podržani u svojim aktivnostima komunikacije;
4. indikativni budžet za sprovođenje plana aktivnosti vidljivosti i komunikacije;
5. opis administrativnih tela, uključujući i kadrovske resurse, odgovorne za primenu mera informisanja i komunikacije;
6. mehanizme za mere informisanja i komunikacije iz tačke 2, uključujući veb-sajt ili veb-portal na kojem se mogu naći takvi podaci;
7. pokazatelj kako će se mere informisanja i komunikacije procenjivati u smislu vidljivosti i svesti o politici, programima i aktivnostima, kao i ulozu koju imaju fondovi i Unija;
8. gde je primenjivo, opis upotrebe glavnih rezultata prethodnog IPARD programa;
9. godišnji ažurirani podaci koji utvrđuju koje aktivnosti informisanja i komunikacije treba sprovesti u narednoj godini.

Aneks 9.

SPISAK SVIH IZVRŠENIH PLAĆANJA U FINANSIJSKOJ GODINI 20XX_ ZA IPARD III PROGRAM U REPUBLICI SRBIJI

Mera	Ugovor br.	Zahtev za plaćanje br.	Datum prijema zahteva za plaćanje	Datum naloga za plaćanje	Računovodstveno telo IPARD III evro račun		IPARD III agencija Račun za plaćanje		Iznos troškova prijavljenih u D2 za isplatu (evro)	Broj dana proteklih od prijema zahteva za plaćanje i izdavanja naloga za plaćanje	Komentari i objašnjenja za prekoračenje roka od 6 meseci ako je primenjivo
					Datum plaćanja	Iznos plaćanja (evro)	Datum plaćanja	Iznos plaćanja (nacionalna valuta)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Radi dobijanja potpunijih informacija o svim [verzijama](#) ovog propisa, aktivirajte tab "lična karta propisa".